

Innst. O. nr. 2

(2000-2001)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven)

Ot.prp. nr. 71 (1999-2000)

Til Odelstinget

1. INNLEDNING

Sammendrag

Departementet fremmer i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) forslag til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold. I loven angis hvilke krav til medlemskap, kapitalforvaltning, innskudd m.v. som får anvendelse i en innskuddsbasert pensjonsordning som skal ha skattemessig særbehandling på linje med ordninger opprettet etter lov om foretakspensjon.

Departementets forslag til lov om innskuddspensjon bygger på tidligere utredninger, bl.a. NOU 1999:32 Utkast til lov om innskuddspensjon og på lov om foretakspensjon, jf. Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) og Innst. O. nr. 50 (1999-2000).

Med «utvalget» menes i det følgende lovutvalget som utredet innskuddspensjon i arbeidsforhold, oppnevnt ved kgl. res. 5. mars 1999, jf. NOU 1999:32. Det er i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) kapittel 2 gitt en redegjørelse for bakgrunnen for forslaget, herunder for internasjonale forpliktelser.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Kai Ekanger, Kjell Ivar Fosnes, Grethe G. Fossum, Ottar Kaldhol og Signe Øye, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Hanne Dyveke Søttar Hagen og Per Erik Monsen, fra Kristelig Folkeparti, Valgerd Svarstad Haugland, Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Ole Kristian Kjølholdt, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Øystein Djupedal, fra Venstre, Terje Johansen, og representanten Steinar

Bastesen, viser til sine respektive merknader i dette og de følgende avsnitt.

Komiteen sitt medlem frå Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. S. nr. 180 (1995-1996) Velferdsmeldinga, og sitt prinsipielle standpunkt knytta til skattefordelar i pensjonssparing. Dette medlem er uroleg for at skattefordelar ved private pensjonsordningar kan undergrave sentrale prinsipp i skattesystemet. Dette medlem vil peike på paradokset ved at skattesubsidiering gjennom t.d. eigen pensjonsforsikring etter skattelova (EPES) fortsetter, samstundes som det vert uttrykt politisk uro for finansieringsgrunlaget til folketrygda. Dette medlem vil peike på at staten sine skatteinntekter med dette forslaget vil verte svekka, og på sikt vil dette undergrave tilliten til og verdien av folketrygda.

Dette medlem viser til at folketrygda utgjør ryggrada i den norske pensjonssparinga, og meiner at skattesubsidiar til dei som har økonomisk evne til eigen pensjonsordningar kan undergrave folketrygda si solidariske og omfordelende funksjon.

2. LOVENS VIRKEOMRÅDE

Loven vil gjelde for skattepliktige foretak som krever fradrag for innskudd m.v. til pensjonsordning i arbeidsforhold.

På bakgrunn av at det gis fradrag på Svalbard etter skatteloven § 6-46 og det vil bli gitt fradrag etter lov om foretakspensjon, mener departementet at også lov om innskuddspensjon bør gjøres gjeldende for Svalbard. De vilkår loven oppstiller er derfor de samme på Svalbard som på fastlandet. Departementet viser til forslaget § 1-1 annet ledd der det fremgår uttrykkelig at loven gis anvendelse på Svalbard. Departementet foreslår at ordlyden i skatteloven § 6-46 endres slik at

både foretakspensjon og innskuddspensjon i arbeidsforhold dekket av bestemmelsen.

Departementet vil videre bemerke at forslaget vil omfatte alle innskuddsordninger i arbeidsforhold som det kreves inntektsfradrag for. Av forskrift om pensjonsordninger for kommunalt eller fylkeskommunalt ansatte av 22. april 1997 med hjemmel i lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 24 nr. 4, jf. kgl. res. 19. desember 1992 nr. 1079 §§ 1 og 2 framgår det at de kommunale og fylkeskommunale pensjonsordningene bare omfatter pensjonsforsikring tegnet i selskap som har tillatelse til å drive livsforsikringsvirksomhet her i landet, pensjonskasse, pensjonsfond og bevilget pensjon (billighetspensjon) som utredes av kommunekassen, og at de kommunale og fylkeskommunale pensjonsordninger ikke må gi høyere ytelser enn etter lov av 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse. Disse betingelsene vil ikke være oppfylt hvis pensjonsordningen er en innskuddspensjonsordning.

Det gis i dag, i medhold av skatteloven § 6-46, inntektsfradrag for tilskudd til lovpålagte pensjonsordninger, som for eksempel Statens Pensjonskasse. Videre gis det inntektsfradrag for tilskudd til tjenstepensjonsordninger som oppfyller vilkårene i 1968-reglene. Det er ikke fradragsrett for tilskudd til kollektive pensjonsordninger som ikke oppfyller 1968-reglene, og kollektive pensjonsordninger som ikke er lovpålagte. I Innst. O. nr. 50 (1999-2000) viste imidlertid komiteen til at kommunalt tilknyttede virksomheter som har kommunal tjenstepensjon i praksis tidligere er gitt inntektsfradrag for innbetalt premie. Komiteen foreslo en presisering ved behandlingen av Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) for å videreføre og utvide slik praksis:

«I lov av 26. mars 1999 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-45 nytt annet og tredje punktum skal lyde:

Det gis fradrag for kostnad til sikring av pensjon i offentlig pensjonsordning i arbeidsforhold. Departementet kan gi forskrift om vilkår for fradrag mv. etter annet punktum.»

Komiteen viste til at fradragsretten skal omfatte statlige og kommunale virksomheter som har offentlig tjenstepensjon. Komiteen mente det bør settes som vilkår for fradrag at pensjonsordningene ikke har gunstigere ytelser enn det som følger av lov om Statens Pensjonskasse. Fristilt kommunal og fylkeskommunal virksomhet som velger å opprette innskuddsordning under det lovverk som nå etableres, og således ikke vil ha tradisjonell offentlig tjenstepensjon, må på ordinær måte følge lov om innskuddspensjon for å oppnå fradragsrett for innskudd og premier til slik pensjonsordning.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til innskuddspensjonsloven § 1-1 om lovens virkeområde.

3. DEFINISJONER

Sammendrag

Departementets forslag til definisjoner av enkelte sentrale begreper i lovforslaget fremgår av lovforslaget § 1-2. Det er foretatt en redaksjonell endring av bestemmelsen i forhold til utvalgets utkast, ved at definisjonene er samlet i ett ledd under bokstav a til p. For øvrig foreslås bare mindre endringer i forhold til utvalgets utkast.

Når det gjelder spørsmålet om definisjon av begrepet innskuddsfond, viser departementet til at bestemmelser om hvilke midler som skal inngå i innskuddsfondet og hvordan midlene kan benyttes, er gitt i lovforslaget kapittel 9. Departementet anser at det vanskelig kan gis en kort og konsis definisjon av begrepet innskuddsfond som samtidig er dekkende i forhold til disse bestemmelsene. Departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig å gi en egen definisjon av innskuddsfond i lovforslaget § 1-2.

Det er fra Kredittilsynets side foreslått at begrepet lønnsgrunnlag defineres i lovforslaget § 1-2. Departementet viser til at begrepet lønnsgrunnlag er benyttet i lovforslaget §§ 5-3 og 5-5, som gir regler om fastsettelse av innskudd og beregning av lønn. I disse reglene er det foreslått at innskudd blant annet kan fastsettes som en bestemt prosent av et lønnsgrunnlag beregnet etter regler fastsatt i ordningens regelverk. Det er lagt opp til at foretaket selv skal beslutte hvordan dette lønnsgrunnlaget skal fastsettes innenfor de rammer lovforslaget setter. Ut fra at begrepet lønn er definert i lovforslaget § 1-2 bokstav i og regler om beregning av lønn er gitt i lovforslaget § 5-5, kan departementet ikke se at det er behov for en definisjon som foreslått av Kredittilsynet.

Utvalget har definert medlemmer av pensjonsordningen i lovutkastet § 1-2 annet ledd bokstav d. Departementet viser til at det i lovforslaget her foreslås at også arbeidstakere som mottar Avtalefestet Pensjon skal være medlem av pensjonsordningen når dette følger av regelverket. Departementet foreslår at dette tas inn i definisjonen av medlemmer, slik det også er gjort i lov om foretakspensjon.

Enkelte høringsinstanser har påpekt at også personer som har uførepensjon bør være medlem av pensjonsordningen. Det skal da fortsatt betales innskudd for personen, slik at vedkommende opparbeider alderspensjonsrettigheter i pensjonsordningen gjennom ordningen med innskuddsfritak. Departementet viser til at det etter lov om foretakspensjon er et krav at uføredekningen skal omfatte slikt fritak. Departementet

er enig i at det da også er rimelig at uførepensjonister skal være medlem i pensjonsordningen. Departementet foreslår en tilføyelse til utvalgets utkast til definisjon slik at definisjonen også omfatter «uførepensjonist som er blitt ufør mens han var i forsikringstakers tjeneste». Definisjonen av medlemmer i lovforslaget er etter dette lik definisjonen av medlemmer i lov om foretakspensjon. Det vises til lovforslaget § 1-2 bokstav j.

Departementet slutter seg til utvalgets utkast til definisjon av pensjonskapital, jf. lovforslaget § 1-2 bokstav k. Det vises til at begrepene pensjonskapital og alderspensjonskapital har samme innholdsmessige betydning. I all hovedsak er begrepet pensjonskapital benyttet i proposisjonen her, men begrepet alderspensjonskapital er også benyttet enkelte steder for å få klart frem at det er opptjent rett til alderspensjon det er tale om.

Pensjonskapital skal etter forslaget omfatte innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning. I livsforsikringsselskaper og pensjonskasser skal pensjonskapitalen i tilfelle også omfatte andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond. Dette innebærer at andel av disse midlene skal omfattes dersom det finnes slike midler i selskapet. Departementet viser til at dette ikke vil være aktuelt for livsforsikringsselskaper med investeringsvalg, men heller ikke ordinære livsforsikringsselskaper vil nødvendigvis ha midler i tilleggsavsetninger eller kursreguleringsfond.

Departementet viser til at det er påpekt at tilleggsavsetningenes og kursreguleringsfondets egenskap av bufferkapital gjør midlene uegnet som del av grunnlaget for fastsettelse av pensjonsretten. Departementet viser til at andel av disse midlene først skal tilføres pensjonskapitalen ved utstedelse av pensjonskapitalbevis, og vil således ikke endre disse midlenes egenskap av bufferkapital for selskapet.

Til NPFs merknad om at det ikke synes å være samsvar mellom utvalgets utkast til § 3-5 (lovforslaget § 3-6) og definisjonen av pensjonskapital i § 1-2, vil departementet vise til at lovforslaget § 3-6 må ses i sammenheng med at kapittel 3 omhandler forvaltningen av innskudd og tilført avkastning av innskuddene for medlemmene i ordningen.

Departementet foreslår at det tas inn en definisjon av pensjonskapitalbevis i lovforslaget § 1-2 bokstav l. Definisjonen foreslås å lyde: «Kontrakt mellom institusjon og medlem som har trådt ut av en innskuddspensjonsordning som angir medlemmets rett til opptjent pensjonskapital i henhold til regelverket». For øvrig vises det til de nærmere regler om utstedelse av pensjonskapitalbevis i lovforslaget § 6-2.

Departementet viser til at utvalgets utkast til definisjon av begrepet samboere er i samsvar med definisjonen av samboere i lov om foretakspensjon. Departementet er enig i at begrepet samboere bør defineres

likt i lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon, og slutter seg derfor til utvalgets utkast til definisjon. Det vises til lovforslaget § 1-2 bokstav o. Departementet vil i denne sammenheng vise til at finanskomiteen i sin behandling av Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon ba Regjeringen komme tilbake med en nærmere vurdering og eventuelle forslag til endringer av samboerdefinisjonene i forbindelse med oppfølgingen av NOU 1999:25 Samboerne og samfunnet. Det vises til Innst. O. nr. 50 (1999-2000) side 11.

Departementet støtter utvalgets definisjon av ytelsesplan. Ytelsesplanen skal fastsette de uføre- og etterlatteytelser som foretaket eventuelt har tegnet og som skal tas inn i ordningens regelverk. Slike forsikringer må tegnes etter lov om foretakspensjon, men denne adgangen er hjemlet i forslaget til lov om innskuddspensjon. Ytelsesplanen er derfor en del av regelverket i den kollektive innskuddspensjonsordningen som foretaket har opprettet for sine ansatte, og det er etter departementets syn behov for at en slik plan tas inn i regelverket slik at medlemmene sikres informasjon om disse ytelsene. Det vises til lovforslaget § 1-2 bokstav p.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at departementets forslag til definisjon av samboer i § 1-2 bokstav o er identisk med forslag til definisjon i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) om lov om foretakspensjon. Komiteen viser til behandlingen av definisjonen av samboer i Innst. O. nr. 50 (1999-2000) om lov om foretakspensjon. Her heter det fra en enstemmig finanskomité:

«Komiteen viser til at den foreslåtte definisjonen av samboere i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) avviker fra definisjonen av samboere i enkelte andre lover. Komiteen mener det kan virke urimelig at man i enkelte henseender defineres som samboer i lovmessig forstand, mens man i andre sammenhenger ikke er lovmessig definert som samboer. Komiteen ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering og eventuelle forslag til endringer av samboerdefinisjonene i forbindelse med oppfølgingen av NOU 1999:25 Samboerne og samfunnet.»

Komiteen ber om at tilsvarende legges til grunn i forbindelse med definisjonen av samboer i forbindelse med lov om innskuddspensjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, viser til departementets forslag til definisjon av institusjon i § 1-2 bokstav g. Her defineres institusjon som institusjon eller filial av institusjon som er omfattet av lovforslaget § 2-2 om krav til institusjon for opprettelse av pensjonsordning. Lovforslaget innebærer at avtale om innskuddspensjon i arbeidsforhold inngås med én institusjon. Flertallet vil vise til at det i høringen har fremkom-

met at tolkningen av begrepet institusjon kan gi uheldige begrensninger i adgangen til bruk av underleverandører. Flertallet mener det bør åpnes for hensiktsmessig bruk av underleverandører i forbindelse med lov om innskuddspensjon. Regelverket bør ikke medføre konkurranseulempes for små forvaltningsselskap for verdipapirfond i forhold til større forvaltningsselskap for verdipapirfond. Videre bør ordinære livsforsikringsselskaper kunne tilby pensjonsløsninger som innebærer at de selv forvalter løsninger med avkastningsgaranti og benytter underleverandører som tilbyr investeringsporteføljer uten avkastningsgaranti. Flertallet ber departementet om å legge til grunn en slik tolkning av begrepet institusjon og institusjonens ansvar, og om nødvendig foreta tilknyttede justeringer av virksomhetsregler for de aktuelle institusjonene, som innebærer at slike løsninger er tillatt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen viser til at det i lovforslaget § 2-2 heter at en pensjonsordning etter loven bare kan opprettes ved avtale med en institusjon. Slik institusjon skal enten være bank, livsforsikringsselskap, pensjonskasse eller forvaltningsselskap for verdipapirfond som har tillatelse til å drive virksomhet her i riket, eller filial av tilsvarende institusjon med hovedsete i annen stat innenfor EØS-området. Det er et krav at ordningen opprettes med én institusjon. Disse medlemmer viser til at lovforslaget imidlertid ikke regulerer denne institusjonens bruk av finansielle underleverandører. Dette følger av de lov- og forskriftssatte virksomhetsreglene for de aktuelle institusjonene. Lovforslaget i seg selv setter ikke særskilte virksomhetsbegrensninger ut over dette.

4. INNSKUDD FRA ARBEIDSTAKER

Sammendrag

Departementet viser til at innskudd fra arbeidstakeren reiser en rekke vanskelige tekniske avgrensingsproblemer, bl.a. knyttet til fordeling av årets overskudd og fordeling av pensjonsordningens midler ved opphør. Slike problemer er mer åpenbare i innskuddsordninger enn i ytelsesordninger. Det vises bl.a. til overskuddsfordelingsproblematikken, som ikke oppstår i dagens forsikringsbaserte ordninger. Departementet kan ikke se hvordan dette spørsmålet skulle kunne løses på en hensiktsmessig måte i ordninger opprettet etter forslaget §§ 3-2 og 3-3. Dette vil særlig være vanskelig hvis en skulle tillate frivillige innskudd av varierende størrelse, både mellom medlemmer og over tid. Dette vil også vanskeliggjøre fordeling av pensjonsordningens midler ved opphør, noe som også vil være tilfelle for ordninger etter § 3-4. En slik ordning med ulike typer innskudd som skal hol-

des adskilt fra hverandre vil dessuten ha administrative kostnader.

Gevinsten som kunne oppnås ved å gi adgang til egne innskudd synes ut fra dette å være mindre enn ulempene. Særlig vil departementet peke på at en ordning som består av lave innskudd fra arbeidsgiver og i betydelig omfang tilleggsinnskudd fra arbeidstaker, enten frivillig eller obligatorisk, i stor grad vil framstå som individuell sparing og ikke som kollektiv pensjonssparing. Dette kan ikke sies å være i tråd med formålet med den særlige skattefavouriseringen av kollektive pensjonsordninger i arbeidsforhold. Departementet viser for øvrig til at adgang til å opprette ytelsesordninger med arbeidstakerinnskudd synes å være lite benyttet i ordninger som er opprettet de senere årene. Departementet støtter derfor utvalgets flertall, som ikke ville foreslå adgang til slike arbeidstakerinnskudd. Det er redegjort nærmere for utvalgets vurderinger i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) avsnitt 3.4.1.

I forbindelse med Kredittilsynets forslag om at det i tillegg til ordinære innskudd fra arbeidsgiver kan betales inn arbeidstakerinnskudd til separat konto, adskilt fra de ordinære innskuddene fra arbeidsgiver, vil departementet bemerke at institusjonen kan tilby slike separate IPA-konti i tilknytning til ordningen, uavhengig av lov om innskuddspensjon. Departementet ser derfor ikke behov for å regulere dette forholdet her.

Komiteens merknader

Komiteen er enig med Regjeringen i at det ikke gis adgang til arbeidstakerinnskudd i lov om innskuddspensjon.

5. INNSKUDDSPENSJON OG FORETAKSPENSJON

Sammendrag

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjon avsnitt 3.5.1.

Departementet er enig i utvalgets antakelse om at brukerne av utvalgets utkast vil falle i de ulike kategoriene institusjoner, profesjonelle rådgivere, foretak og medlemmer i pensjonsordninger. Foretak og medlemmer vil ha foretatt de valg som krever sammenlikninger mellom regelverket for hhv. innskudds- og foretakspensjon når en pensjonsordning er opprettet. I denne prosessen vil de som regel få profesjonell rådgivning. Deretter vil de normalt ikke ha vesentlig behov for sammenstilling av regelverkene. Derimot har de bruk for et enkelt og tilgjengelig regelverk for den ordningen de har, som ikke kompliseres av regler som hører til andre typer ordninger. Departementet mener at hensynet til slike brukere bør gå foran hensynet til profesjonelle brukere. Departementet legger vekt på at de profesjonelle i markedet kan forventes å sette seg

grundig inn i bestemmelsene, enten de er nedfelt i en felles lov eller i to separate lover.

Departementet vil for øvrig peke på at pensjonsområdet består av en rekke ordninger, som alle er nedfelt i ulike regelverk. I denne sammenheng kan det nevnes at tjenestepensjonsordningen i Statens Pensjonskasse er nedfelt i egen lov, mens tjenestepensjonsordningene i kommunene er regulert av tariffavtale og ulike forskrifter. IPA-ordningen, som på mange felt har nære tilknytningspunkter til bl.a. innskuddspensjon, er regulert i forskrift. Alle disse ulike supplerende pensjonsordningene er igjen regulert utenfor lov om folketrygd, som er bærebjelken i pensjonssystemet. At lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon regulerer felter der det er likhetspunkter, kan derfor ikke tillegges spesiell vekt.

Departementet er også enig med utvalget i at selv om innskuddspensjon på en del områder har felles trekk med forslaget til lov om foretakspensjon, bygger innskuddspensjon likevel på andre prinsipper enn foretakspensjon på viktige områder. Dette innebærer at en del felter må vektlegges forskjellig i de to lovverkene og at enkelte andre forhold kan utformes enklere i innskuddspensjon enn i foretakspensjon. Antallet fellesbestemmelser vil derfor ikke bli så høyt, mens det derimot vil kreves at alternative løsninger for de ulike modellene spesifiseres på en rekke steder i loven. Departementet mener at en over tid ikke kan se bort fra at lovbestemmelsene utvikler seg i forskjellig retning i de to lovene etter hvert som en får erfaring med innskuddspensjon. Også ut fra en slik mulighet synes det lite hensiktsmessig å utarbeide en felles lov.

Departementet legger også vekt på at det lovteknisk vil være et omfattende, komplisert og tidkrevende arbeid å integrere innskuddspensjon i lov om foretakspensjon på en meningsfylt måte, uten at produktet nødvendigvis blir bedre tilpasset sentrale brukergrupper. Departementet støtter derfor utvalgets beslutning om å utarbeide en særskilt lov om innskuddspensjon for å oppnå et mest mulig oversiktlig lovverk.

I forslaget § 1-3 er det tatt inn en bestemmelse om at Kongen kan fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i at det utarbeides en egen lov om innskuddspensjon i tillegg til lov om foretakspensjon, i stedet for å regulere innskuddspensjon og foretakspensjon i en felles lov. Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til lov om innskuddspensjon § 1-3.

6. FORSIKRING I SPAREPERIODEN

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets vurdering av at det i tillegg til spareordningene, bør være anledning til å etablere en pensjonsordning der pensjon bygges opp gjennom årlige kjøp av forsikringspoliser. Dette vil gi foretakene mulighet til å ha en forsikringsbasert pensjonsordning med dødelighetsarv, men uten den usikkerhet knyttet til framtidige premieinnbetalinger som ligger i en ytelsesordning etter lov om foretakspensjon.

Departementet deler videre flertallets oppfatning av at en slik forsikringsordning vil ha mange felles trekk med foretakspensjonsordninger, og at det vil være mest hensiktsmessig å innarbeide den som et tillegg til lov om foretakspensjon. Departementet har merket seg at enkelte høringsinstanser mener at en slik ordning bør kunne tre i kraft på samme tidspunkt som lov om foretakspensjon og ny lov om innskuddspensjon. Departementet oppnevnte derfor 24. februar i år en arbeidsgruppe ledet av professor Erling Selvig for å utarbeide utkast til lovregler om årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon i pensjonsordning opprettet etter lov om foretakspensjon. Departementet har for øvrig merket seg at Kredittilsynet mener at slike ordninger bør kunne etableres med individuelle konti og investeringsvalg. Arbeidsgruppen er gitt følgende mandat:

«1.

Arbeidsgruppen skal utarbeide en rapport med utkast til lovregler om årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjonsforsikring i pensjonsordning opprettet etter lov om foretakspensjon, jf. omtale av slik ordning i NOU 1999:32 avsnitt 3.4.3.

Arbeidet skal ta utgangspunkt i de felles hovedhensyn som lå til grunn ved utarbeidelse av forslag til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold og lov om foretakspensjon. Det skal bl. a. legges særlig vekt på at et flertall i sosialkomiteen ved behandlingen av Velferdsmeldingen uttalte at tjenestepensjonsordningene skal støtte opp under folketrygden, at skattefavouriseringen berettiger at det stilles visse fordelingspolitiske krav til ordningen og at pensjonsordningen skal stimulere til yrkesdeltaking. Det vises i denne sammenheng til NOU 1999:32 og til Ot.prp. nr. 47 (1998-99) Lov om foretakspensjon.

2.

Arbeidsgruppen skal foreslå regler hvor arbeidsgiver tillates årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon med dødelighetsarv med de skattemessige virkninger dette vil ha etter lov om foretakspensjon. Pensjonsopptjening for det enkelte medlem i ordningen skal foregå løpende med endelig virkning, ved at medlemmet bygger opp en rekke i prinsippet uavhengige forsikringskrav, et for hvert medlemsår. Opptjeningsprinsippet skal således baseres på at arbeidsgiver ikke er forpliktet til ytterligere innbetalinger til medlemmet som følge av f.eks. lønnsendringer.

Arbeidsgruppen skal foreslå regler om ordningens «premiebetalingsplan», som bidrar til forholdsmes-

sighet i opptjeningen av alderspensjon for medlemmer med ulik lønn på kjøpstidspunktet. Departementet viser i denne sammenheng til de vurderinger som er gjort i NOU 1999:32 avsnitt 4.5.3 Forholdsmessighetsprinsippet, og til de innskuddsprofiler som er foreslått tillatt i utkast til lov om innskuddspensjon § 5-3. For å ivareta hensynet til at pensjonsytelsene skal være rimelige sett i sammenheng med den alderspensjon medlemmene kan motta fra folketrygden skal gruppen videre utarbeide forslag til regler om maksimal årlig premiebetaling/ytelsesoppbygging. Departementet viser i denne sammenheng til de vurderinger og siktemål som er gjort i NOU 1999:32 avsnitt 4.5.4 Innskuddsgrenser.

Lovreglene skal så vidt mulig kunne innarbeides som alternative regler til lov om foretakspensjon kapittel 4 «Opptjening av alderspensjon». I likhet med det som er lagt til grunn i utkast til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal det tas utgangspunkt i at opptjening av pensjon foregår fra medlemmet fyller 20 år, og så lenge medlemmet mottar lønn. Ved opptjening av pensjon skal det i den enkelte ordning kunne tas hensyn til at det er ulik levealder for kvinner og menn, slik at forventet pensjon for sammenlignbare personer av ulikt kjønn beregningsmessig blir like stor. Alderspensjonen i ordningen skal være livsvarig.

Arbeidsgruppen skal vurdere om årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon bør kunne etableres med individuelle konti tilknyttet investeringsvalg.

Ut over de føringer som er gitt ovenfor skal arbeidet baseres på lov om foretakspensjon slik den vedtas av Stortinget.

3.

Utkast til lovregler må ligge innenfor de forpliktelser som følger av EØS-avtalen.

4.

Arbeidsgruppen kan etablere kontakt med forsikringsbransjen og andre interesse- eller faggrupper etter behov.

5.

Arbeidsgruppen skal utarbeide utkast til høringsnotat. Fristen for arbeidsgruppens arbeid settes til 1. mai 2000.

6.

Finansdepartementet kan gjøre endringer, utdypninger og tillegg i mandatet.»

Det vises for øvrig til Innst. O. nr. 50 (1999-2000) der et bredt flertall i finanskomiteen uttaler følgende:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener det er mye som taler for å gi adgang til investeringsvalg i ytelsesbaserte ordninger, og stiller seg positiv til en slik adgang. Flertallet viser samtidig til at det etter departementets syn reiser seg «store og kompliserte problemstillinger» i tilknytning til en slik adgang. Samtidig synes det ikke å være uenighet om at en adgang til investeringsvalg i ytelsesbaserte ordninger vil kreve endringer i regelverket, blant annet knyttet til avkastningsgaranti m.m. Flertallet mener derfor det kan være hensiktsmessig at spørsmålet utredes før eventuell adgang til investeringsvalg iverksettes.

Flertallet legger videre til grunn at departementet utarbeider nødvendige endringer og utfyllende bestemmelser, slik at det eventuelt kan gis adgang til investeringsvalg med avkastningsgaranti, også slik at det på dette området sikres størst mulig grad av likebehandling mellom livsselskaper og pensjonskasser.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ber Regjeringen komme tilbake til dette i forbindelse med proposisjonen om innskuddspensjoner. På denne bakgrunn foreslår flertallet at § 2-2 (4) utgår. Dette flertallet viser til at mange høringsinstanser går mot utvalgets og departementets forslag om at foretakspensjonsordning ikke kan inngås som livsforsikring med investeringsvalg. Det er blant annet påpekt at en adgang til investeringsvalg vil kunne bedre foretakenes mulighet for å finansiere ordningene, gi mulighet for en bedre risikostyring og redusere livsselskapenes konkurranseulempe i forhold til pensjonskassene. Dette flertallet viser også til at Kredittilsynet mener det bør vurderes modeller for livsforsikring med investeringsvalg med avkastningsgaranti.»

I samråd med departementet har arbeidsgruppen på bakgrunn av finanskomiteens merknad også utredet muligheten for investeringsvalg i ytelsesbaserte ordninger.

Arbeidsgruppen avleverte sin rapport til Finansdepartementet 23. mai 2000. Den ble sendt på høring samme dag, med høringsfrist 1. august. Departementet tar sikte på å fremme en proposisjon om endring i lov om foretakspensjon høsten 2000.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, mener at den tradisjonelle livnæringen vil komme i en konkurransemessig vanskelig situasjon i markedet for pensjonsprodukter med investeringsvalg dersom det ikke foretas endringer i virksomhetsreglene for forsikring. Flertallet viser til at departementet ikke har vurdert endringer i sentrale virksomhetsregler for forsikring i forbindelse med proposisjonen om innskuddspensjon. Flertallet viser til at spørsmålet om virksomhetsregler i livsforsikring har sentral konkurransemessig betydning.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til spørsmålet om investeringsvalg i foretakspensjon og tilhørende endringer i virksomhetsreglene, slik at endringer i tråd med konkurranseflateutvalgets tilrådinger knyttet til virksomhetsregler i livsforsikring kan implementeres.»

Flertallet viser videre til at Finansdepartementet i brev datert 13. juli 2000 har gitt Banklovkomisjonen i mandat å foreta en bred gjennomgang av virksomhetsreglene i forsikring med sikte på modernisering i lys av Konkurransflateutvalgets utredning

(NOU 2000:9). Flertallet viser til at Konkurranseflateutvalget blant annet tilrår at virksomhetsreglene i livsforsikring bør utformes slik at livselskapene blir konkurransedyktige i det framtidige sparemarkedet, jf. utredningens avsnitt 5.10.3. Flertallet vil understreke betydningen av at Konkurranseflateutvalgets tilrådinger knyttet til virksomhetsregler i livsforsikring følges opp så raskt som mulig.

Konkurransen innenfor innskuddspensjonsmarkedet bør fra lovens ikrafttredelse skje under mest mulig likeverdige konkurransevilkår mellom de ulike institusjoner. Regler som har konkurransemessig betydning for produkter regulert i lov om innskuddspensjon, som for eksempel krav til forsikringselement i form av rentegaranti fra produkter tilbudt av livnæringen, bør om nødvendig skilles ut for rask behandling slik at vurderinger og nødvendige endringer kan implementeres innen innskuddspensjonslovens ikrafttredelse i løpet av år 2001. Det bes om at arbeidet organiseres med sikte på å ivareta denne intensjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen slutter seg til Regjeringens vurderinger når det gjelder forsikring i spareperioden.

Disse medlemmer vil peke på at komiteens merknader i Innst. O. nr. 50 dreide seg om investeringsvalg i ytelsesbaserte pensjonsordninger. Disse medlemmer viser at Finansdepartementet i et brev 7. september 2000 skriver at i tråd med anmodningen fra flertallet i finanskomiteen, ble arbeidsgruppen som utredet spørsmålet om årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon bedt om å utarbeide forslag til lovbestemmelser om investeringsvalg i ytelsesbaserte ordninger, jf. NOU 2000:13. Utredningen har vært på høring, og det vil bli lagt fram en proposisjon i løpet av høsten.

Disse medlemmer viser videre til brev fra Finansdepartementet 7. september 2000 der det heter at Banklovkommisjonen i brev 13. juli 2000 i fikk i oppdrag å sette i gang en bred gjennomgang av virksomhetsreglene i forsikring, blant annet som en oppfølging av Konkurranseflateutvalgets innstilling, jf. NOU 2000:9. Formålet med en slik gjennomgang er å etablere et tidsmessig, helhetlig regelverk for å sikre norske selskaper rammevilkår for å møte et større innslag av internasjonal konkurranse, og for å gi grunnlag for effektiv drift og et best mulig tilbud til kundene. Denne gjennomgangen skal etter mandatet foreligge innen juli 2001. Disse medlemmer vil peke på at det vil være svært uheldig for helheten i regelverket om dette arbeidet nå stykkes opp. Disse medlemmer viser også til at Konkurranseflateutvalget enstemmig understreket betydningen av at regelverk og reguleringsregime blir vurdert samlet og i sammenheng.

7. KOMBINERTE PENSJONSORDNINGER

Sammendrag

Departementet har merket seg at de høringsinstansene som har uttrykt ønske om å åpne for kombinasjoner av pensjonsordninger ikke har noen entydig oppfatning av hva som skal forstås med kombinerte ordninger. En form for kombinasjon kan innebære å ha ulike ordninger for deler av arbeidsstokken, basert på at enten arbeidsgiver eller arbeidstaker foretar valget av hvilken pensjonsordning den enkelte skal tilhøre. En annen kombinasjonsform er å ha begge ordninger for alle medlemmer av arbeidsstokken. Ulike kombinasjonsformer kan reise noe ulike problemstillinger.

Departementet vil peke på at ulike ordninger for ulike deler av arbeidsstokken vil innebære brudd på forholdsmessighetsprinsippet og føre til større ulikheter mellom medlemmene. Det vil også bryte med likebehandlingsprinsippet hvis arbeidsgiver direkte eller indirekte kan kanalisere ulike grupper av arbeidstakere inn i ulike ordninger. Det vises til at ulike gruppers forutsetning for å foreta rasjonelle valg mellom pensjonsordninger kan være svært forskjellige. Departementet mener at hovedregelen bør være at alle arbeidstakere knyttet til et foretaks skattefavoriserte pensjonsordning skal behandles likt, og være undergitt samme regelverk.

Departementet viser til at kombinasjoner av innskudds- og ytelsesordninger vil kunne virke forskjellig på ulike lønnsnivåer, og at det i praksis trolig ikke er mulig å sikre at prinsippene om forholdsmessighet og likebehandling oppfylles. Departementet vil for eksempel peke på at en kombinert ordning med en «moderat» ytelsesbasert ordning og en innskuddsbasert pensjon på toppen, vil kunne føre til at bare de med relativt høy lønn får vesentlig utbetaling fra ytelsesordningen, mens de med lavere lønn pga. høy kompensasjon fra folketrygden, ikke får vesentlige ytelser fra denne, men i praksis henvises til innskuddsordningen. Departementet vil i denne sammenheng påpeke at innskuddsordninger normalt vil eksponere arbeidstakerne sterkere mot finansiell risiko enn det som er tilfellet i ytelsesordninger. En bør unngå å åpne opp for ordninger som forskjellsbehandler grupper av ansatte i samme foretak med hensyn til hvilken risiko de eksponeres for. Spesielt må det anses som uheldig hvis de lavlønnte utsettes for større finansiell risiko enn de øvrige.

Når det gjelder spørsmål om anledning til å videreføre gjeldende ordning for de som allerede er medlemmer, og opprette en billigere innskuddspensjonsordning for nyansatte, vil departementet gå i mot at arbeidstakere forskjellsbehandles etter ansettelsestidspunkt. Dette vil klart stride mot likebehandling i pensjonssammenheng.

Både lukkeadgang og adgang til ulike former for parallelle ordninger vil være meget vanskelig å innarbeide i det foreslåtte lovverket. Det vil bl.a. være nød-

vendig å gi slipp på sentrale prinsipper om forholdsmessighet og likebehandling, noe som vil kreve betydelig omarbeiding av både lov om foretakspensjon og forslaget til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold. Departementet kan som nevnt ovenfor vanskelig se hvordan en eventuelt skulle regulere de to lovene for å sikre likebehandling i kombinasjonsordninger. Det ville i så fall kreve en detaljregulering som må være klart uønsket ut fra formålet med ordningene om å åpne mulighet for enklere ordninger, særlig rettet mot foretak som ikke ser seg i stand til å opprette ytelsesbasert foretakspensjon. Departementet vil for øvrig bemerke at åpning for innskuddspensjon i seg selv er en stor reform, og som bringer inn mange nye usikkerhetsfaktorer. Departementet vil derfor advare mot å trekke inn ytterligere kompliserende elementer før en får erfaring med hvordan slike ordninger vil fungere.

Praktiske ulemper og kostnader ved å skulle praktisere og administrere to parallelle regelsett på samme område som følge av at to ulike ordninger lever side om side, vil være betydelige både for foretak og arbeidstakere. Dette gjelder ikke bare for bedriftene, men også for forsikringselskapene og pensjonskassene og i tilknytning til myndighetenes kontroll- og tilsynsoppgaver. Slik adgang vil også virke i motsatt retning av det felles ønske om forenkling som myndigheter, arbeidstakere og arbeidsgivere har. For foretakene vil lukking og kombinerte ordninger dessuten føre til meget vanskelige og kostnadskrevede avklaringer, for eksempel ved framtidige fusjoner eller fisjoner.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at lovforslaget § 2-1 om innskuddspensjon i arbeidsforhold ikke gir åpning for parallelle eller kombinerte ordninger, til tross for at en rekke høringsinstanser har gått inn for dette. Flertallet vil peke på at det vil kunne være svært aktuelt for det enkelte foretak og dets ansatte med en kombinasjon av ytelsesbaserte og innskuddsbaserte ordninger.

Flertallet registrerer at arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner, samt finansnæringen ikke har gitt uttrykk for tilsvarende bekymring som departementet når det gjelder administrative kostnader knyttet til å praktisere to parallelle regelsett på samme område som følge av at to ulike ordninger lever side om side. Tvert imot er flere høringsinstanser positive til parallelle og kombinerte ordninger. Flertallet mener at rent praktiske tilsynshensyn ikke kan tillegges avgjørende vekt i denne saken.

Flertallet går inn for at det åpnes for adgang til parallelle innskudds- og ytelsesordninger i samme bedrift. Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag som åpner for adgang til parallelle innskudds- og ytelsesordninger i samme bedrift.»

Flertallet ber Regjeringen vurdere å utarbeide retningslinjer som muliggjør sammenligning av pensjon fra innskuddsordninger med pensjon fra ytelsesbaserte ordninger i den hensikt at forholdsmessighet og krav til likebehandling av ansatte i hovedsak blir oppfylt.

Flertallet viser videre til merknader i avsnitt 20.3 om omdanning fra foretakspensjonsordninger.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Forslag til Lov om underskuddspensjon § 2-1 første ledd siste setning utgår.»

Dette medfører endring i Regjeringens forslag § 4-2 (1)

Flertallet mener videre det er ønskelig å åpne for en vurdering av om innskuddspensjon kan legges på toppen av en ytelsesbasert pensjon. Dette bør gjøres slik at samtlige ansatte som er omfattet av en ytelsesdel også er omfattet av en innskuddsdel. Innskuddet på toppen kan i så fall gi muligheter for årlige forhandlinger om variable innskudd, mens ytelsen i bunn vil kunne utgjøre en slags «grunnsikkerhet» for medlemmene knyttet til et bestemt ytelsesnivå. Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å legge innskuddspensjon på toppen av en ytelsesbasert pensjon.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens vurderinger når det gjelder kombinerte pensjonsordninger.

Disse medlemmer vil peke på at det er et sentralt punkt i lovforslaget at alle ansatte, med noen få unntak, skal være medlemmer av samme pensjonsordning. Det er derfor ikke åpnet adgang til å ha parallelle og/eller kombinerte pensjonsordninger. Hensikten er å sikre at de ansatte blir behandlet likt.

Disse medlemmer vil vise til at forholdsmessighetsprinsippet, som sikrer likebehandling i hver av ordningene, ikke nødvendigvis gjør det når ordningene kombineres. Dette gjelder selv om prinsippet anvendes for hver av de to ordningene som kombineres.

Årsaken til dette er at for å gi alle medlemmene i en pensjonsordning samme pensjon i forhold til tidligere lønn, må folketrygdens utjenningsprofil motvirkes. Da må det innbetales relativt mer for medlemmer med høy inntekt enn for medlemmer med middels og lav inntekt. Det gjelder både for ytelsesbaserte og innskuddsbaserte ordninger. Når det betales relativt mer for de høytlønte i hver av ordningene i en kombinert ordning, motvirkes fordelingsprofilen i folketrygden flere ganger. Det fører til at medlemmer med høy lønn

får en forholdsvis høyere pensjon enn de andre medlemmene. Dette vil først og fremst ramme medlemmer med lavere og middels høye inntekter.

Disse medlemmer vil illustreres dette med et eksempel. En bedrift oppretter en kombinert pensjonsordning. I bunnen er det en ytelsesbasert ordning, som gir alle de ansatte 55 pst. av inntekten i pensjon. I denne bedriften arbeider Anne som tjener 245 450 kroner i året, og Kjell Ivar som tjener 589 080 kroner. Begge er født i 1975. Når Anne går av med pensjon får hun 132 543 kroner i året fra folketrygden, altså 54 pst. av lønna. I tillegg får hun 2 454 kroner fra den ytelsesbaserte ordningen. Kjell Ivar får 194 396 kroner fra folketrygden, altså 33 pst. I tillegg får han 129 598 kroner fra den ytelsesbaserte ordningen. De får begge 55 pst. av inntekten i pensjon, og forskjellen i utbetaling fra folketrygden er utjamnet.

De fleste på bedriften synes 55 pst. er en lav kompensasjonsgrad, så i tillegg til denne ordningen har bedriften en innskuddsbasert ordning, også denne for alle ansatte. Det betales inn mellom 2 og 4 pst. av de ansattes lønninger til den innskuddsbaserte ordningen. Etter forholdsmessighetsprinsippet kan den prosentvise innbetalingen for inntekter mellom 6G og 12G være dobbelt så høy som for inntekter under 6G. Det fører til at for Anne, som har en inntekt under 6G, blir det innbetalt et innskudd på 2 pst. av inntekten, 4 909 kroner. For Kjell Ivar blir det innbetalt 2 pst. av lønna opp til 6G og 4 pst. av resten. Til sammen blir dette 17 672 kroner, som er 3 pst. av lønna til Kjell Ivar. Forholdsmessighetsprinsippet er utformet slik at det skal være mulig å utjevne fordelingsvirkningen i folketrygden, men i dette tilfelle er det allerede gjort, og resultatet er at Kjell Ivar totalt sett kommer langt bedre ut enn Anne. De to blir ikke behandlet likt, selv om forholdsmessighetsprinsippet er anvendt for begge ordninger.

Disse medlemmer vil peke på at forskjellsbehandlingen ikke blir mindre alvorlig hvis innskuddene i den innskuddsbaserte ordningen er usikre og varierer fra år til år. For arbeidstakere med lavere og middels inntekter betyr det at den eneste tjenestepensjonsordningen som vil gi dem en ytelse av betydning er usikker, og at de derfor ikke vet på forhånd hvilken pensjon de vil få i tillegg til folketrygden.

Disse medlemmer vil peke på at det er vanskelig å utforme regler som sikrer at alle ansatte blir behandlet likt når ulike pensjonsordninger kombineres. Det vil kreve et detaljert regelverk for alle mulige kombinasjoner av ordninger. En slik detalj-regulering mener disse medlemmer er uønsket, blant annet fordi det vil være vanskelig for arbeidstakerene å få oversikt over konsekvensene av å velge ulike kombinasjoner av ordninger.

Disse medlemmer vil peke på at det også vil være vanskelig å sikre likebehandling hvis de ansatte ikke er medlemmer i samme ordning, men i parallelle

ordninger som er bygd på ulike prinsipper. Disse medlemmer mener blant annet at det er ikke ønskelig å åpne for at de som har arbeidet i bedriften en stund og nyansatte tilbys forskjellige pensjonsordninger.

8. OPPRETTELSE AV PENSJONSORDNING

8.1 Avtalepart

Lovutvalget foreslår at det er foretaket som skal kunne opprette ordning med innskuddspensjon, jf. utkastet § 2-1 første ledd.

Det er viktig med klart definerte ansvarsforhold innad i den enkelte ordning, bl.a. i forhold til kravet om at ordningen skal overensstemme med bestemmelser i lov og forskrift. Departementet finner det naturlig at det er foretaket, som er den part som forpliktes økonomisk av regelverket, som har ansvaret for ordningens regelverk. Det vises i denne sammenheng til at det er foretaket som av Kredittilsynet kan bli pålagt å gjøre endringer i regelverket, og er ansvarlig for at ligningsopplysningene om ordningen er korrekte, jf. foreslått § 2-8 og 2-9. Departementet kan ikke se at ansvaret for disse oppgavene kan legges til de ansatte eller organisasjoner disse er tilsluttet. En eventuell henvisning til avtaler mellom foretak og ansattes organisasjoner i lovteksten kan skape uklarhet ved hvilken part som er økonomisk eller rettslig ansvarlig for regelverket, og om framgangsmåte ved eventuelt pålegg om endring. Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag, og foreslår ikke å innta bestemmelser om avtaler med ansatte eller ansattes organisasjoner i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold, jf. forslaget § 2-1.

Departementet deler synet til bl.a. Konkurransetilsynet om at det er positivt at ordningen kan tilbys av et bredt spekter av institusjoner, og at dette bl.a. kan medvirke til større konkurranse og mer effektiv forvaltning av pensjonsmidlene. Departementet støtter derfor utvalgets flertall, som bl.a. går inn for at pensjonskasser skal kunne tilby kapitaliseringsprodukter innenfor ordningen, dvs. produkter med garantert finansiell avkastning. Dette innebærer at forskrift av 19. februar 1993 om forsikringsvirksomhetslovens anvendelse på pensjonskasser og pensjonsfond (pensjonskasseforskriften) må endres. Departementet slutter seg til utvalgets utkast til regler om hvilke institusjoner som skal kunne tilby innskuddsordning, jf. forslaget § 2-2.

Departementet legger i sin vurdering til grunn at avtale om innskuddspensjon i arbeidsforhold inngås med én institusjon, hvortil innskuddene til medlemmene foretas, jf. forslaget § 2-1 annet ledd. Det er ikke et krav at eventuell forsikring som gir uførepensjon og/eller etterlattepensjon etter forslaget § 2-4 tegnes i samme institusjon som det er inngått avtale med om innskudd til alderspensjon. Bestemmelsen i forslaget

§ 2-1 er videre ikke til hinder for at visse deler av pensjonskapitalen forvaltes etter avtale med annen institusjon enn den ordningen er opprettet i. Det vises i denne sammenheng til foreslått § 7-3 om overføring av midler som skal benyttes til å sikre alderspensjon for medlem som fratrer ved pensjonsalderen, og at det ikke er et krav at innskuddsfondet forvaltes av institusjon som også forvalter pensjonskapital.

Departementet mener at opprettelse av ordningen i én institusjon bidrar til at ordningen blir mer oversiktlig for medlemmer og for lignings- og tilsynsmyndigheter. Inngås det avtale om forvaltning av pensjonskapital under oppsparing med flere institusjoner, kan dette også reise problemstillinger knyttet til likebehandling av medlemmene. Dette vil for eksempel være tilfelle dersom medlemmer i ordning med individuelt investeringsvalg gis tilknytning til ulike institusjoner som gir ulike tilbud.

Departementet viser til at spørsmålet om den institusjon foretaket har inngått avtale med kan formidle investeringsporteføljer fra andre (under)leverandører ikke bare er et spørsmål om hvilke begrensninger som følger av denne loven, men også et spørsmål om virksomhetsreglene til institusjonene. Utvalget har ikke foreslått aktuelle endringer i de institusjonelle virksomhetsreglene. Etter forslaget § 2-1 annet ledd siste punktum skal institusjonen der ordningen er opprettet forstå forvaltningen etter reglene i foreslått kapittel 3 i loven, jf. omtale i kapittel 5.

Ingen høringsinstanser har hatt merknader til bestemmelsen i forslaget § 2-1 tredje ledd om at pensjonskapital bare kan disponeres og anvendes som fastsatt i loven. Etter departementets vurdering har denne bestemmelsen virkning ikke bare for ordningens midler, men også for hvordan pensjonskapital kan disponeres og anvendes etter at medlemskap er opphørt, jf. bl.a. foreslåtte bestemmelser om pensjonskapitalbevis i loven kapittel 6. Slike midler vil kunne flyttes ut av den institusjon hvor ordningen er opprettet og kan slås sammen med eventuelle andre pensjonskapitalbevis. Midlene vil derfor raskt kunne miste sin tilknytning til et bestemt regelverk og den institusjon hvor ordningen er opprettet. Det er derfor særlig viktig at disse midlene klart forankres til loven, slik at kapitalen ikke anbringes eller anvendes i strid med bestemmelsene. Departementet ser bl.a. på denne bakgrunn behov for en bestemmelse, som også foreslått av utvalget, i forslaget § 2-1 tredje ledd.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til merkna-dene i avsnitt 3 knyttet til definisjonen av institusjon i § 1-2 bokstav g som har konsekvenser for adgangen til bruk av underleverandører.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-1 og § 2-2. Disse medlemmer mener at det er viktig at det innenfor lovverket er mulig for partene i arbeidslivet å tariffeste et felles rammeverk for pensjonsordninger i flere foretak. I et brev 7. september 2000 bekrefter Finansdepartementet at lovforslaget ikke er til hinder for dette. Departementet skriver at det innebærer at partene i arbeidslivet i tariffavtale kan bli enige om at det innefor vedkommende tariffområde skal opprettes pensjonsordninger som oppfyller visse krav. Departementet peker på at foretaket også i slike tilfeller vil være ansvarlig for at pensjonsordningen oppfyller bestemmelsene i loven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser videre til at det kan være attraktivt for arbeidsgivere og arbeidstakere at det tillates parallelle innskuddsbaserte ordninger i samme bedrift med tilhørende parallelle pensjonsplaner. Det er ikke utenkelig at bedrifter vil være i stand til å innføre innskuddsbaserte ordninger med et moderat innskuddsnivå for alle ansatte. Det kan være nødvendig av konkurransemessige hensyn, for å tiltrekke seg til-trengt kompetent arbeidskraft, å kunne tilby ordninger med et høyere innskuddsnivå for andre arbeidstakere.

Disse medlemmer ser at en slik ordning kan butte mot hensynet til fullstendig likebehandling, men mener at det beste ikke må bli det godes fiende.

8.2 Minstekrav til antall medlemmer

Sammendrag

I lov om foretakspensjon § 2-2 er det fastsatt visse minstekrav til foretak som skal opprette en foretakspensjonsordning. For at foretaket skal kunne opprette foretakspensjonsordning må ordningen tilfredsstillende minst ett av de to følgende krav: Enten må ordningen omfatte minst to personer som begge har en arbeidstid og en lønn som utgjør 75 pst. eller mer av full stilling, eller ordningen må omfatte minst en arbeidstaker uten eierinteresser i foretaket, og som har en arbeidstid og lønn i foretaket som utgjør 75 pst. eller mer av full stilling. Dersom pensjonsordningen etter en periode på seks måneder ikke tilfredsstiller de nevnte kravene, skal ordningen opphøre og avvikles etter fastsatte regler.

Utvalget viser til at minstekravene til medlemmer i en foretakspensjonsordning er begrunnet i at pensjonsordninger i selskaper med bare få ansatte i realiteten vil ha sterke innslag av å være individuell pensjonsforsikring, og således vil kunne innebære en om-gåelse av reglene som gjelder for IPA.

Det samme forhold til skatteloven gjør seg etter utvalgets vurdering gjeldende for innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger med hensyn til å unngå at regelverket benyttes for å opprette avtaler

med sterke innslag av å være individuell pensjonsavtale. Utvalget foreslår derfor samme minstekrav til antall medlemmer og stillingsandel som etter lov om foretakspensjon.

Departementet slutter seg til de vurderinger utvalget har gjort, men foreslår at overskriften i foreslått § 2-3 endres i tråd med Kredittilsynets forslag.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Steinar Bastesen, slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-3.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Steinar Bastesen finner det ikke rimelig at loven skal skille mellom arbeidstakere og arbeidstakere som også er eiere i foretaket.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold § 2-3(1) skal lyde:

Pensjonsordningen skal omfatte minst en person i foretaket som har en arbeidstid og lønn i foretaket som utgjør 75 pst. eller mer av full stilling.»

8.3 Regelverket og informasjon til arbeidstakerne

Sammendrag

Det eller de dokumenter som beskriver den enkelte ordning nærmere omtales i lov om foretakspensjon som ordningens regelverk. Det er et krav at ordningen har et regelverk, og at dette er i samsvar med de lover og regler som gjelder for foretakspensjon. Regelverket i pensjonsordningen skal beskrive de rettighetene medlemmene har i ordningen, og vil således omfatte en rekke forhold, bl.a. knyttet til medlemskap, hvilke ytelser som inngår i ordningen, ytelsesnivå m.v.

Utvalget skriver på side 43 (NOU 1999:32):

«Utkastet til lov om innskuddspensjon er utformet for å gi foretakene betydelig frihet til å tilpasse den enkelte pensjonsordning etter egne behov. Uten nærmere dokumentasjon vil det derfor kunne oppstå uklarhet om hvilke nærmere bestemmelser som gjelder i ordningen.

Etter utvalgets vurdering bør det være et regelverk i en innskuddsordning, og dette regelverket bør være skriftlig. Det forhold at regelverket er skriftlig gjør det enklere for medlemmer og andre forsikrede å vurdere om de mottar innskudd og pensjonsrettigheter for øvrig i tråd med det de har rett til. Skriftlig regelverk vil også gjøre det enklere for eiere og investorer å vurdere framtidig kostnadsnivå i foretaket, og gjør det enklere for myndighetene å kontrollere at betingelsene i lovverket er oppfylt.

I utkastet til lov om innskuddspensjon stilles det få formkrav til regelverket. Loven legger imidlertid opp til at regelverket skal inneholde en innskuddsplan, hvor de nærmere regler om medlemmenes rett til

innskudd til alderspensjon framgår. Dersom ordningen i tillegg inneholder uførepensjoner og pensjoner til etterlatte, skal de nærmere bestemmelsene om denne delen av pensjonsordningen framgå av regelverkets ytelsesplan. I tråd med lovens forutsetninger om at alderspensjonskapitalen skal forvaltes av institusjon og at eventuelle risikoytelser skal være tegnet i forsikringsselskap eller pensjonskasse, vil regelverket i stor grad måtte framgå eller bestå av avtaler med en eller flere av de forannevnte institusjoner.

For medlemmene, og for så vidt også øvrige arbeidstakere i foretaket, vil det være viktig å ha kjennskap til hovedlinjene i pensjonsordningens regelverk, og da særlig forhold som gjør det mulig for arbeidstakerne å avgjøre hvorvidt de har rett til pensjon, hvilke typer pensjon de har rett til mv. For å sikre arbeidstakerne tilstrekkelig informasjon er det i utkastet til lov tatt inn en bestemmelse om at arbeidstakerne skal gis en skriftlig oversikt over regelverket for pensjonsordningen. Ved utarbeidelse av denne oversikten skal det legges vekt på å gi arbeidstakerne en god oversikt over bl.a. pensjonsinnskuddene og hvilken alderspensjon disse kan forventes å gi.»

Utvalget foreslår videre at foretaket skal være ansvarlig for å gi de ansatte skriftlig oversikt over regelverket, jf. utkastet § 2-7. Det skal legges vekt på å gi arbeidstakerne et godt bilde av medlemmenes rettigheter, pensjonsinnskuddene og hvilken alderspensjon som kan forventes. Under henvisning til den betydning regelverket har for de ansatte, foreslår utvalget videre at pensjonsordningens styringsgruppe, hvor det bl.a. vil være representanter fra de ansatte, skal uttale seg i spørsmål om endringer i regelverket, jf. nærmere omtale av styringsgruppen i avsnitt 4.6 i proposisjonen.

Departementet kan ikke se at det i høringsmerkna-dene har framkommet tungtveiende innvendinger mot at ordningen skal ha et skriftlig regelverk og til hva dette skal inneholde, jf. forslaget § 2-5. Som følge av innføring av adgang til ti års ytelsesperiode, og de endringer dette fører til, jf. omtale i kapittel 9 i proposisjonen, foreslår departementet at kravet i utkastet om at regelverket skal inneholde reglene om bruk av midlene til pensjonsytelser, tas ut, jf. forslaget § 2-5 første ledd. Forslaget til nytt annet ledd svarer, med visse tekniske endringer, til Kredittilsynets endringsfor-slag.

Medlemmer i en innskuddsordning vil ha behov for informasjon både om regelverket, herunder særlig om hvilke innskudd som foretas og om medlemmet er dekket av eventuelle forsikringer ved uførhet eller død. I tillegg vil medlemmene ha behov for informasjon av mer finansiell karakter, for eksempel om pensjonskapitalens størrelse, hvilken avkastning som er oppnådd, hvilken risiko som tas ved forvaltningen av kapitalen m.v.

Departementet antar at det er mest nærliggende at det er foretaket som informerer arbeidstakerne om regelverket i ordningen, og støtter således utvalgets forslag i så måte. Utvalget har videre foreslått at foretaket

skal opplyse medlemmet om hvilken alderspensjon medlemmet kan vente. I denne sammenheng vises det til at det vil herske stor usikkerhet om avkastning på pensjonskapitalen fram til pensjonsalder, og videre vil medlemmets alder og opparbeidede pensjonskapital ha stor betydning. Behovet for informasjon vil likevel måtte antas å være stort. Departementet antar at det vil bli utarbeidet standardiserte metoder som illustrerer hvilken framtidig alderspensjon som kan oppnås under ulike forutsetninger. Det understrekes at slik informasjon vil måtte bygge på sjablonmessige forutsetninger, og være av veiledende karakter. Departementet foreslår tatt inn et nytt tredje ledd i forslaget § 2-7, hvorefter Kongen kan fastsette nærmere regler om hvilken informasjon som skal gis til medlemmene.

Forsikringsavtaleloven (FAL) kapittel 19 inneholder særlige regler om kollektive forsikringer, herunder regler om hva avtale om kollektiv forsikring skal inneholde, og om hvilken informasjon foretaket og arbeidstakeren skal motta fra institusjonen. Både foretak og medlemmer skal etter FAL § 19-3 med passende mellomrom bli orientert om bl.a. forsikringselskapets ytelser, om det er adgang til å reservere seg mot medlemskap, forsikringstakerens plikter i forbindelse med meldinger til eller fra medlemmene og medlemmenes rettigheter til å disponere over sine rettigheter etter avtalen.

Spørsmålet om innskuddsbasert pensjonsordning faller inn under FAL kapittel 19 er et spørsmål om ordningen er å anse som en kollektiv forsikring i forsikringsavtalelovens betydning. Departementet antar at dette vil være tilfelle for så vidt gjelder ordning opprettet i forsikringsselskap eller pensjonskasse, enten dette er i oppsparings- eller utbetalingsperioden, også dersom ordningen i slike tilfeller er opprettet med investeringsvalg for egen pensjonskonto. Forsikringsavtaleloven vil videre komme til anvendelse for ordningens eventuelle ytelsesplan, dvs. for forsikringer tegnet etter forslaget § 2-4.

Etter departementets vurdering er det tvilsomt om FAL kapittel 19 kommer til anvendelse for ordning opprettet i bank eller forvaltningsselskap for verdipapirfond, med mindre det lages egne regler om dette. Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at FAL § 19-3 så langt det passer bør gjøres gjeldende også for de institusjoner som i utgangspunktet ikke faller inn under FAL. Departementet anser det som hensiktsmessig at dette gjøres i forskrift, jf. tidligere omtalte forslag om hjemmel for forskrift i nytt tredje ledd i forslaget § 2-7.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-5 om krav til regelverket og § 2-7 om informasjon til arbeidstakerne.

8.4 Uføreytelser. Ytelser til etterlatte

Sammendrag

Uførepensjon og pensjoner til etterlatte er ikke obligatoriske i de pensjonsordninger som omfattes av lov om foretakspensjon. Arbeidsgivers plikter i slik sammenheng følger av lov om yrkesskedeforsikring, som er en obligatorisk ordning, uavhengig av om foretaket har foretakspensjonsordning.

Utvalget har funnet at uførepensjon og pensjoner til etterlatte heller ikke i lov om innskuddspensjon bør være en obligatorisk del. Slike ytelser kan ordnes som tillegg til alderspensjon på en rekke måter, både innenfor tjenestepensjonsordningen og separat fra denne. Utvalget har imidlertid kommet til at slike pensjoner ikke kan etableres som innskuddsbaserte ytelser, fordi dette bl.a. ville føre til at unge arbeidstakere ville ha meget lave opptjente rettigheter. På denne bakgrunn foreslås det at uføre- og etterlatteytelser i tilknytning til innskuddsbaserte alderspensjonsordninger skal kunne etableres som selvstendige ytelser i henhold til bestemmelsene i lov om foretakspensjon, jf. lovutkastet § 2-4. Disse pensjonene må være ytelsesbaserte, noe som krever ytelsesplan og individbasert premieberegning. Det vil bli innrømmet skattefradrag for premie på lik linje med premier etter lov om foretakspensjon.

I henhold til lov om foretakspensjon § 6-3 første ledd skal uførepensjon tilsvare den alderspensjon medlemmet ville ha hatt rett til på grunnlag av lønnen på uføretidspunktet og samlet tjenestetid ved oppnådd pensjonsalder. Videre skal pensjoner til etterlatte i henhold til lov om foretakspensjon fastsettes enten som en del av medlemmets alderspensjon eller som en del av lønn ved medlemmets død. I en innskuddspensjonsordning kan størrelsen på alderspensjon ikke fastsettes før på pensjoneringstidspunktet. Det er derfor ikke aktuelt å knytte størrelsen på uførepensjon eller etterlattepensjon opp til størrelsen på alderspensjonen. Utvalget mener imidlertid at det vil være naturlig å ta utgangspunkt i lønn og framskrevet tjenestetid, og at ytelsenes størrelse må fastsettes i pensjonsordningens regelverk. Videre må uføre- og etterlatteytelser oppfylle de krav til forholdsmessighet og maksimalytelser som er gitt i lov om foretakspensjon §§ 5-3 og 5-7. Utvalget viser også til at uførepensjonen må ytes i forhold til uføregraden i samsvar med lov om foretakspensjon § 6-3 annet ledd.

Lovutvalget peker på at arbeidsgiver også kan etablere uføre- og/eller etterlatteytelser som ikke inngår i lov om foretakspensjon, eksempelvis gruppelevesforsikring eller andre former for kapital- eller pensjonsforsikring. Slike forsikringer kan etableres etter det regelverket som finnes for den aktuelle forsikringsform, og krever ifølge utvalget ikke særskilte bestemmelser i loven. Imidlertid mener utvalget at det kan være hensiktsmessig at lov om innskuddspensjon inneholder informasjon om disse mulighetene. Fore-

taket kan uansett hvilken form disse ytelsene har, velge å beskrive dem i pensjonsordningens regelverk og diskutere dem i styringsgruppen.

I NOU 1999:32 heter det i avsnitt 4.6.3.2 at praksis har vært at det til uføre- og etterlatteytelser benyttes premier med oppsparingselement. Lovutvalget har valgt ikke å gå nærmere inn på problemstillinger vedrørende bruk av rene risikopremier eller bruk av ordinære premier for slike ytelser i innskuddspensjonsordninger, og legger til grunn at samme prinsipper vil bli anvendt i foretaks- og innskuddspensjon.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at uføre- og etterlattepensjoner i tilknytning til innskuddsbasert alderspensjonsordning kan etableres som selvstendig ytelse i henhold til bestemmelsene i lov om foretakspensjon. Departementet deler utvalgets syn om at uførepensjon og ytelser til etterlatte, som i lov om foretakspensjon, ikke skal være en obligatorisk del av pensjonsordningen.

Enkelte høringsuttalelser viser at utvalgets lovutkast § 2-4 kan gi uklarhet med hensyn til hvilke ytelser som gis skattemessig gunstig behandling. På denne bakgrunn har departementet sett behov for enkelte justeringer i paragrafens ordlyd, jf. forslaget § 2-4. Departementet vil understreke at uføre- og etterlatteytelser som ikke er inkludert i lov om foretakspensjon, eksempelvis gruppelevesforsikring, heller ikke vil falle inn under samme skatteregler som uføre- og etterlatteytelser i henhold til lov om foretakspensjon. Siden slike forsikringer kan tegnes uavhengig av eventuell pensjonsordning, ser ikke departementet behovet for å nevne dem i loven. Det bemerkes at loven ikke er til hinder for at opplysning om slike forsikringer inngår i pensjonsplanen.

Departementet støtter utvalgets forslag om at også pensjonskasser skal kunne tilby uføre- og etterlatteytelser som ledd i pensjonsordning med innskuddsbasert alderspensjon. Kredittilsynet bemerker at det ikke er tradisjon for såkalte «risikopensjonskasser», og at regelverket for pensjonskassene neppe er egnet for virksomhet som kun omfatter ytelser til uføre og etterlatte. Departementet vil bemerke at det sentrale innhold i pensjonsordningen vil være alderspensjon, og at pensjonskasser med innskuddsbasert alderspensjon vil ha adgang til i tillegg å la ordningen omfatte uførepensjon og pensjon til etterlatte. Dette svarer til den adgang som er gitt i lov om foretakspensjon.

Utvalget mener prinsippene for premiefritak ved uførhet bør gjøres gjeldende for innskuddspensjonsordninger, jf. utkastet § 2-4. Videre foreslås det at betegnelsen «innskuddsfritak ved uførhet» benyttes.

I lovutvalgets utredning heter det videre:

«Innskuddsfritaket skal omfatte innskudd til alderspensjon. Premie til barnepensjon og ektefellepensjon faller inn under reglene for premiefritak i forslag til lov om foretakspensjon § 6-7 dersom ytelsene er tegnet etter utkastet § 2-4 annet ledd. Lov om foretakspensjon § 6-7 skal da i prinsippet følges fullt ut

for innskuddsfritak i innskuddsbaserte ordninger. Dette innebærer at det skal være innskuddsfritak for innskudd til alderspensjon dersom pensjonsordningen har tilknyttet uførepensjon. Dersom pensjonsordningen ikke har tilknyttet uførepensjon, er innskuddsfritak valgfritt. Valget treffes av arbeidsgiver og inngår i innskuddsplanen og ytelsesplanen for pensjonsordningen. Det må være samme regler for alle arbeidstakere.»

Departementet slutter seg til utvalgets vurderinger og forslag knyttet til innskuddsfritak ved uførhet. Departementet har videre tatt hensyn til Kredittilsynets kommentar, slik at det nå framgår av lovteksten at innskuddsfritak er en ytelse som kan knyttes til pensjonsordningen på selvstendig grunnlag, jf. lovforslaget § 2-4 annet ledd. Departementet viser til at dette vil være en forsikring tilsvarende premiefritak etter § 6-7 i lov om foretakspensjon, og at det anses naturlig å gi premien samme skattemessige behandling som i lov om foretakspensjon. Dersom en pensjonsordning omfatter uførepensjon etter lovforslaget § 2-4, skal ordningen i medhold av lov om foretakspensjon § 6-7 også ha innskuddsfritak ved uførhet.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet og Høyre, slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-4 om uføreytelser og ytelser til etterlatte. Flertallet vil peke på at etter forslaget til lov om innskuddspensjon § 2-4 skal eventuelle uføre- og etterlatteytelser tegnes etter reglene i lov om foretakspensjon. Flertallet kan ikke se at lov om foretakspensjon er til hinder for at det benyttes risikopremie for de nevnte ytelsene, dvs. premier uten spareelement.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at dersom kravet om lineær opptjening fjernes for de som har oppsparing i uføre- og etterlattepensjonen, vil dette åpne for oppsparing med andre egenskaper enn den lineære. Dette vil gjøre spareelementet uoversiktlig, og det vil ikke være sammenlignbart med andre tilsvarende ordninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at innføring av innskuddspensjon innebærer muligheter for enklere alderspensjonsordninger på arbeidsplassen. Disse medlemmer mener at ikke bare alderspensjonen, men også de supplerende uføre- og etterlatteforsikringer bør kunne utformes enkelt og hensiktsmessig. Disse medlemmer viser til at departementet gir en generell henvisning til bestemmelsene i lov om foretakspensjon når det gjelder spørsmålet om utforming av uføre- og etterlatteforsikringer som supplement til alderspensjon etter lov om innskuddspensjon. I lov om foretakspensjon § 4-3 er det krav om lineær

opptjening av ytelsene. Disse medlemmer viser til at krav om lineær opptjening på uføre- og etterlatteforsikringer vil virke kompliserende i forhold til lov om innskuddspensjon. Åpning for ferdig betalt årlig risikopremie uten krav til lineær opptjening for uføre- og etterlatteforsikringer som inngår som supplement til alderspensjon etter innskuddspensjonsloven, vil gi regnskapsmessige forenklinger for foretakene. Slike løsninger vil også være enklere å håndtere teknisk for forsikringsselskapene.

Disse medlemmer foreslår at det i innskuddspensjonsloven § 2-4 åpnes for unntak fra krav til lineær opptjening for uføreytelser og ytelse til etterlatte.

8.5 Styringsgruppe

Sammendrag

Høringsinstansene har hatt ulike syn på om det bør opprettes styringsgrupper i innskuddspensjonsordninger, og hvilken kompetanse styringsgruppene eventuelt skal tillegges. Etter departementets vurdering må forslaget om krav om opprettelse av styringsgruppe i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold vurderes i forhold til tilsvarende bestemmelser i lov om foretakspensjon, da hensynene bak opprettelse av styringsgruppe er de samme i de to lovene. Det samme gjelder spørsmålet om hvilken kompetanse styringsgruppene bør tillegges. Departementet vil understreke at det er av avgjørende betydning, både for medlemmer, foretak, institusjon og myndigheter, at ansvarsforholdene er klare og entydige. Departementet deler således utvalgets vurdering om at foretak med 15 eller flere medlemmer skal opprette styringsgruppe, og at styringsgruppen skal uttale seg i saker som gjelder forvaltning av ordningen og om regelverksendringer, jf. forslaget § 2-6.

Departementet deler utvalgets vurdering av at det bør opprettes styringsgruppe også i ordning opprettet i pensjonskasse. Dette vil bidra til å markere pensjonskassen som eget rettssubjekt, og gi medlemmene som kollektiv, adgang til å gjøre sine synspunkter gjeldende overfor pensjonskassens styre.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-6 om styringsgruppe.

Komiteen sitt medlem frå Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen viser til at dei tilsette har sterke økonomiske interesser i foretaka sine pensjonsordninger, og at medlemmene difor bør verte tatt med på råd vedkommande utforminga og forvaltninga av ordningane. Desse medlemmene viser til at pensjonsordningane utgjør ein viktig del av arbeidstakarane sine

vilkår for løn og tilsetjing. Desse medlemmene vil i denne samanheng peike på kor viktig det er at dei tilsette vert gitt gode høve til å halde seg oppdatert om regelverk og andre vilkår for pensjonsordningane. Desse medlemmene vil hevde at dette omsynet òg gjer seg gjeldande i foretak med mindre enn 15 medlemmar i pensjonsordninga.

Desse medlemmene fremjar følgjande forslag til § 2-6 (1):

«I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 2-6 (1) lyde:

Foretak som har pensjonsforsikring skal opprette ei styringsgruppe på minst to personar for pensjonsordninga. Minst ein av personane skal veljast av og blant medlemmene.»

8.6 Ligningsforhold, tilsyn m.v.

Sammendrag

Følgende beskrivelse og begrunnelse er gitt for oversendelse av spesifiserte kvitteringer til ligningsmyndighetene, jf. Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) side 51:

«Foretak med pensjonsordning som oppfyller lovens vilkår vil ha rett til inntektsfradrag for premieinnbetalinger og tilskudd til ordningen. Av hensyn til den praktiske gjennomføringen av ordningen må det foreligge dokumentasjon for at vilkårene for skattefavourisering er til stede. I tråd med gjeldende regler foreslås det i § 2-6 et system hvor kvitteringer mv som oversendes ligningsmyndighetene skal gis påtegning om at det gjelder innbetaling mv knyttet til en ordning som oppfyller lovens vilkår.

(...)

For å oppnå en korrekt ligning er det nødvendig at de kvitteringer mv som sendes inn er spesifiserte. Der som årets premie betales over premiefondet, må dette angis særskilt for å forhindre dobbelt fradrag. Departementet tiltrer også utvalgets forslag med hensyn til plassering av ansvaret for at de opplysninger som inngis til ligningsmyndighetene er korrekte. Forsikringselskapet, pensjonskassen, foretaket, samt institusjon som forvalter premiefond, vil ha et selvstendig ansvar på dette punkt. Regelen vil kunne virke preventivt ved at ingen av disse vil kunne fraskrive seg ansvar under henvisning til at opplysningene skulle vært gitt av en annen.»

I lov om foretakspensjon er det videre gitt regler om at Kredittilsynet skal føre tilsyn med foretakspensjonsordningene. Et slikt tilsyn vil supplere Kredittilsynets alminnelige tilsyn med pensjonskassene og livsforsikringsselskapene, og innebærer bl.a. at Kredittilsynet kan sanksjonere gjennom pålegg om retting innen fastsatt frist. Videre kan Kredittilsynet kreve oppnevnt nytt styre og styringsgruppe eller at ordningen opphører og avvikles dersom retting ikke foretas innen fastsatt frist.

Lovutvalget slutter seg til de vurderinger av ligningsforhold som er foretatt i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999), og skriver om dette på side 47 i NOU 1999:32:

«Kravene i utkastet § 2-8 innebærer at regelverket, innskuddskvitteringer og meldinger til ligningsmyndighetene skal merkes, slik at det framgår at det gjelder innskuddsordning etter loven. Kvitteringer og meldinger til ligningsmyndighetene skal inneholde spesifiserte opplysninger over foretakets innbetalinger. Tilskudd til, og innskudd foretatt fra innskuddsfondet, skal framgå. Foretak og institusjon er ansvarlig for at opplysningene er riktige.»

Lovutvalget foreslår videre gjort gjeldende tilsvarende regler om tilsyn i lov om foretakspensjon, dvs. at Kredittilsynet skal føre tilsyn med ordningene, og at tilsynet tillegges kompetanse til å kreve oppnevnt nytt styre og styringsgruppe samt opphør og avvikling dersom forholdet ikke er rettet innen fastsatt frist.

Departementet slutter seg til de vurderinger lovutvalget har gjort om behovet for og organisering av forhold knyttet til ligning og tilsyn, jf. forslaget §§ 2-8 og 2-9.

Etter departementets vurdering ivaretar bestemmelsen om ligningsforhold to sentrale hensyn. For det første videreføres prinsippet fra Tjenestepensjonsordninger etter skatteloven (TPES), og som også er ivarettatt i lov om foretakspensjon, om at ligningsmyndighetene kan legge til grunn at vilkårene for fradrag er oppfylt. For det andre sikres nødvendige opplysninger fra eventuell forvalter av innskuddsfond og hvilke betalinger som er foretatt med midler fra dette fondet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 2-8 om ligningsforhold og § 2-9 om tilsyn.

9. ALDERSPENSJONSKAPITALEN

9.1 Utforming av forvaltningen av pensjonskapital

Sammendrag

En sentral forskjell mellom innskuddspensjon etter utvalgets forslag og eksisterende skattefavorede pensjonsordninger i arbeidsforhold, er at innskuddspensjon kan utformes med investeringsvalg for foretaket eller medlemmene.

Investeringsvalg i forbindelse med pensjonsordninger i arbeidsforhold har ikke tidligere vært foreslått i Norge. Utvalget gikk av den grunn gjennom gjeldende regelverk for kapitalforvaltning i forsikringsvirksomhet, inkludert for individuelle pensjonsforsikringsavtaler. Departementet viser i denne sammenheng til utvalgets utredning.

Utvalget valgte å legge grunnlag for at kollektive innskuddspensjonsordninger kan utformes ut fra tre mulige forvaltningsalternativer:

- Pensjonsordningen bør kunne utformes med alminnelig forvaltning. Med alminnelig forvaltning mener utvalget at pensjonskapitalen skal inngå i

institusjonens alminnelige forvaltningskapital og underlegges institusjonens vanlige regler.

- Utvalget har videre lagt til grunn at en innskuddsordning alternativt bør kunne utformes slik at alderspensjonskapitalen forvaltes med investeringsvalg for arbeidsgiver. Investeringsvalg innebærer at arbeidsgiver har ansvar for å velge sammensetning av og senere eventuelt endre den investeringsporteføljen som er tilordnet pensjonskapitalen.
- Utvalget har foreslått at arbeidsgiver alternativt kan opprette innskuddspensjonsordning der alderspensjonskapitalen forvaltes med investeringsvalg for medlemmene. Disse kan da foreta investeringsvalg blant de investeringsalternativer institusjonen tilbyr. En slik ordning med investeringsvalg må utformes med en egen pensjonskonto for hvert medlem. Utvalget så det som urimelig om pensjonsordninger med individuelle konti skulle kunne pålegges kollektivt investeringsvalg blant arbeidstakerne.

Departementet mener at de tre alternativer som er foreslått i utvalgets utkast, vil gi en god ramme for etablering av innskuddsordninger i framtiden og støtter utvalgets utforming. Ettersom behov knyttet til pensjonsordninger i arbeidsforhold kan variere, mener departementet det er hensiktsmessig med den fleksibilitet som disse alternativene gir mulighet til. Departementet viser til at spørsmålet om adgang til å opprette innskuddsordning som er en ren forsikringsordning også i innbetalingsperioden, er drøftet i avsnitt 3.6 i proposisjonen. Slik adgang kan betraktes som et ytterligere forvaltningsalternativ.

Departementet er av den oppfatning at utvalgets utforming av utkastet § 3-1, der første ledd gjelder alminnelig forvaltning, mens annet ledd nevner de alternative forvaltningsmetodene, har gitt opphav til uklarheter blant høringsinstansene. Departementet vil derfor foreslå ny § 3-1 som spesifiserer de tre alternativene, som deretter utformes i forslaget §§ 3-2 til 3-4. Foreslått § 3-1 er dermed en opplysningsparagraf. De enkelte alternativer er drøftet nærmere i avsnitt 5.2-5.4 i proposisjonen, jf. denne innstilling avsnitt 9.2-9.4.

Knyttet til kapitlets overskrift, vil departementet peke på at det er hensiktsmessig å framheve at bare alderspensjonskapitalen skal forvaltes etter reglene i dette kapitlet, og at annen kapital i ordningen, for eksempel forskuddsbetalte premier for eventuelle uførepensjoner og pensjoner til etterlatte skal forvaltes etter regelverket for de institusjoner som tilbyr slike forsikringer. Departementet støtter derfor utvalgets forslag til kapitlets navn.

Departementet støtter utvalgets utforming av bestemmelsen om opptjent pensjonskapital, jf. foreslått § 3-6. Departementet foreslår videre at foreslått § 3-6

første og annet ledd skal inneholde spesifikasjon av at hvis ordningen er opprettet i forsikringselskap eller pensjonskasse, skal i tilfelle også andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond inngå i opptjent pensjonskapital i overensstemmelse med foreslått § 1-2 bokstav k.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at flere høringsinstanser har gitt uttrykk for at modellen med kollektivt investeringsvalg ut fra § 3-3 ikke er attraktiv.

Flertallet går inn for en oppmykning av forslaget til § 3-3 om investeringsvalg i kollektivordninger. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 9.4. Flertallet slutter seg til Regjeringens forslag til § 3-2 om alminnelig forvaltning av pensjonskapitalen og § 3-4 om egen pensjonskonto. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 9.3 og 9.5.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til Regjeringens forslag til § 3-1 til 3-4. Når det gjelder de 3 alternativene til forvaltning vises til merknader i avsnitt 9.2-9.5.

Medlemmen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti vil peike på at Regjeringa sitt forslag til risikofordeling knytta til pensjonskapitalen er ei stor prinsipiell endring frå dagens system. I forslaget frå Regjeringa har ikkje arbeidsgivar lenger ansvar for å garantere ein trygg pensjon på ein viss prosent av lønsinntekta, slik det er i dei tenestepensjonsordningar vi har i dag.

Denne medlemmen vil vise til Innst. O. nr. 50 (1999-2000) om foretakspensjon der denne medlemmen peikar på at det er eit mål at fleire arbeidsgivarar gir tilbod om pensjonsavtaler til sine tilsette. Denne medlemmen ser likevel fleire svake sider i forslaget til lov om innskottspensjon, særleg at grunnleggjande idear om solidarisk pensjonstryggleik vert lagt bort.

Denne medlemmen vil peike på at forslaget til § 3-1 punkt c vil i si heilhet legge ansvaret for pensjonsutbetalinga på arbeidstakar, då arbeidstakaren sjølv må dekke eventuelle tap i pensjonsfondet han har plassert pengane sine i. Dette er ei svekking av arbeidstakaren sine pensjonsrettar som denne medlemmen ikkje kan støtte.

Denne medlemmen fremjar difor følgjande forslag:

«I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 3-1 pkt. c og § 3-4 utgå.»

9.2 Fordeling av overskudd og avkastning

Sammendrag

Etter det første alternativet til forvaltning, skal pensjonskapitalen inngå i institusjonens samlede forvaltningskapital. Etter det andre alternativet skal det tilknyttes en spesiell investeringsportefølje til pensjonskapitalen. Utvalget foreslår i begge disse alternativene at det kan avtales at oppnådd avkastning fordeles mellom medlemmene og foretaket. Slik fordeling skal foretas ved fordeling til henholdsvis pensjonskapitalen og innskuddsfondet. Grensen for slik fordeling skal nedfelles i pensjonsordningens regelverk. En andel av oppnådd avkastning skal alltid tilfalle medlemmene.

Det er i proposisjonens avsnitt 5.2.1 redegjort nærmere for utvalgets forslag.

Som omtalt under avsnitt 5.1.3 i proposisjonen, mener departementet at det er viktig at den som har investeringsvalget også har incentiv til en best mulig forvaltning av kapitalen. I ordninger der arbeidsgiver har valgt å la pensjonskapitalen inngå i institusjonens samlede forvaltningskapital, eller der arbeidsgiver har investeringsvalg, vil overskuddsdeling bidra til dette. Departementet vil også peke på at adgangen til å dele overskuddet mellom pensjonskapital og innskuddsfond vil være en hensiktsmessig regel for å bidra til større forutsigbarhet for endelig pensjon, redusere arbeidsgivers kostnader og bidra til at arbeidsgiver gjør velbegrunnede investeringsvalg. Ettersom innskuddspensjonsordningene er skattefavouriserte, og dermed delvis finansiert av fellesskapets midler, mener departementet at det må være mekanismer som hvis nødvendig kan anvendes for å bidra til en viss fordelingsprofil. Departementet støtter derfor utvalgets forslag, jf. forslaget § 3-2 annet og § 3-3 annet ledd.

Når det gjelder begrepet avkastning, gjelder dette tilført avkastning etter at institusjonens kostnader er dekket. Når det gjelder avkastningsbegrepet i pensjonsordninger i livsforsikringselskap, vil departementet foreslå at det er avkastning etter at det er foretatt tilleggsavsetninger som anvendes, og at dette presiseres i loven. Etter gjeldende lovgivning er det avkastning etter tilleggsavsetninger som overføres til arbeidsgivers premiefond i kollektive pensjonsordninger, og det er rimelig å legge tilsvarende overskuddsbegrep til grunn i lov om innskuddspensjon.

Departementet viser til at dette er skattefavouriserte ordninger hvor myndighetene stiller visse krav til nivå og fordelingsprofil. Ulike grupper av ansatte har ulik forhandlingsstyrke. Hvis det ble opp til partene selv å bestemme fordelingen, ville resultatet kunne komme til å variere betydelig, avhengig av forhandlingsstyrke, noe departementet mener vil stride mot formålet med ordningen. Partene vil likevel kunne bestemme fordelingen innen de rammer myndighetene setter.

Departementet viser videre til at arbeidsgivers andel av overskuddet skal gå til innskuddsfondet, og brukes til pensjonsformål. I den grad det tilbakeføres midler til foretaket fra innskuddsfondet, skal dette skje mot beskatning. Departementet kan derfor ikke se at deling av overskudd skal kunne føre til at skattefrie avsetninger brukes til annet enn pensjonsformål.

Departementet viser til utvalgets vurdering av at en slik avkastningsprosent vil kunne variere over tid med inflasjonsrate og avkastningsforhold. Det vil da kunne være nødvendig å justere satsene, uten at prinsippene for fastsettingen er endret. Departementet mener at fastsetting av slike parametre som kan bli utsatt for mer rutinemessige endringer egner seg best for en forskrift. Utkast til forskrift vil bli sendt på høring på ordinær måte før den fastsettes.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag når det gjelder fordeling av overskudd og avkastning.

9.3 Nærmere om ordning der institusjonen står for investeringsvalg

Sammendrag

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 5.3.1.

Departementet mener det er viktig med et enkelt alternativ og støtter dermed utvalgets utkast, jf. forslaget § 3-2. Et slikt alternativ kan være relevant for dem som har lite ressurser å sette inn i driften av ordningen, og/eller ønsker et lavrisikoalternativ.

I og med at kapitalen i dette alternativet skal inngå i den alminnelige forvaltningen, vil et forsikrings-selskap garantere en årlig avkastningsrate lik grunnlagsrenten, som er på 3 pst. Departementet viser til at de bestemmelser om avkastning som inngår i forslaget § 3-2 annet ledd, og som er drøftet nærmere i avsnitt 5.2, gjelder rammer for fordelingen av avkastning mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det vil altså kunne avtales andre avkastningsprosent for fordeling enn 3 pst. i slike ordninger. Avkastningsgarantien på 3 pst. sikrer likevel at oppnådd avkastning aldri blir lavere enn dette. Departementet mener at i ordninger hvor arbeidsgiver har forvaltningsbeslutningen, er det viktig at de har en interesse av høy avkastning i ordningen. Det er også behov for å sikre medlemmene en rimelig avkastning. Muligheter til å fastsette visse maksimums- og minimumsgrenser for hvor stor del av avkastningen som skal gå til medlemmets pensjonskapital er etter departementets oppfatning en hensiktsmessig måte å gjøre dette på. Eventuell øvrig avkastning skal gå tilbake til ordningen via innskuddsfondet, jf. nærmere omtale i avsnitt 5.5. Departementet kan ikke se at dette skulle medføre noe omfattende byråkrati.

Departementet vil bemerke av de enkelte institusjoners virksomhetsregulering vil være avgjørende for om institusjonen kan tilby innskuddspensjon etter foreslått § 3-2.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag når det gjelder ordning der institusjonen står for investeringsvalg.

9.4 Nærmere om ordning der foretaket står for investeringsvalg

Sammendrag

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 5.4.1.

Departementet ser utvalgets utforming av bestemmelsene som en hensiktsmessig løsning for pensjonsordninger der arbeidsgiver skal ha investeringsvalg og støtter derfor utvalgets utforming, jf. forslaget § 3-3. Bestemmelsen bygger på det syn at beslutningsmyndighet og risiko i hovedsak må plasseres samme sted.

Når det gjelder institusjonenes subsidiære ansvar, vil departementet vise til at disse kan redusere den usikkerheten de står overfor ved å legge begrensinger på de porteføljer de tilbyr. Institusjonen vil måtte vurdere den risiko de påtar seg gjennom en avkastningsgaranti eller gjennom et slikt subsidiært ansvar, og eventuelt kreve at arbeidsgivers innskuddsfond er tilstrekkelig, eller selv foreta avsetninger for å dekke slikt ansvar. Departementet vil vise til at en slik selvregulerende egenskap kan være hensiktsmessig ved at arbeidsgiver da vil ha interesse av å vurdere muligheter til økt avkastning opp mot kostnaden ved den avkastningsgaranti de er stilt overfor. Både forsikrings-selskaper og banker kan gi, og gir, avkastningsgarantier. Forvaltningsselskaper for verdipapirfond kan eventuelt kjøpe slik garanti i en bank. Departementet viser til at utvalget har foreslått at godtgjørelse for garantirisikoen skal være fradragsberettiget.

Enkelte høringsinstanser har tatt opp spørsmålet om ansvaret ved tap kan begrenses til å gjelde over en femårsperiode. Dette ville være ensbetydende med at kapitalen på medlemmenes pensjonskonti i slike perioder ville være mindre enn om garantien var oppfylt. Dette vil m.a.o. innebære at ordningen i slike perioder ville være underkapitalisert. Departementet mener at en slik løsning ville medføre en rekke problemer, for eksempel knyttet til at deler av arbeidsstokken slutter, eller ved større endringer i pensjonsordninger. Til Kredittilsynets merknad om at erfaringen viser at aksjemarkedet stiger dersom tidsperspektivet er tilstrekkelig langt, vil departementet bemerke at det likevel kan ha stor betydning for dem som slutter og får utstedt pensjonskapitalbevis, eller for dem som går av med pensjon og skal realisere pensjonskapitalen i en periode med lave aksjekurser. I en slik ordning med kollektivt investeringsvalg, vil medlemmene ikke ha

muligheter til å tilpasse seg for å unngå slike utfall. Departementet vil for øvrig vise til at det finnes en rekke eksempler på aksjemarkeder som ikke har steget slik Kredittilsynet mener, jf. for eksempel boks 4.3 i NOU 1999:32.

Den avkastningsprosent som skal danne grunnlag for deling av årets avkastning, vil enkelte år ikke nås. I slike tilfeller skal oppnådd avkastning i sin helhet tillegges pensjonskapitalen. Det vil ikke være noe krav at arbeidsgiver i slike tilfeller skal skyte til forskjellen mellom denne avkastningsprosenten og oppnådd avkastning.

Det følger av foreslått § 3-6 at opptjent pensjon for arbeidstakere som slutter eller på annen måte meldes ut av ordningen i løpet av året, ikke kan være redusert i forhold til verdien ved inngangen av året til lagt innskudd og eventuelt avkastning. For slike arbeidstakere gjelder foreslått § 3-3 tredje ledd ved utmelding.

Når det gjelder de regnskapsføringsmessige forhold, viser departementet til omtale i avsnitt 5.7 i proposisjonen. Når det gjelder NHOs merknad knyttet til byråkrati for å fordele avkastning, vises det til omtale i avsnitt 5.2 i proposisjonen.

Departementet vil bemerke at de enkelte institusjoners virksomhetsregulering vil være avgjørende for om en institusjon kan tilby innskuddspensjon etter foreslått § 3-3.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at flere høringsinstanser har gitt uttrykk for at modellen med kollektivt investeringsvalg ikke vil være attraktiv. Det fremgår av proposisjonens avsnitt 5.4.2 at Kredittilsynet mener at en bestemmelse om økonomisk ansvar for foretaket ved tap er lite hensiktsmessig, og at det må være en relativt lav risikoprofil knyttet til kapitalforvaltningen i slike ordninger. Flertallet har merket seg at Kredittilsynet i sin høringsuttalelse påpeker at risikoen for å måtte yte uforutsette og uforutsigbare tilskudd vil være stor, og at dette vil virke sterkt begrensende på etablering av ordninger med kollektivt investeringsvalg. Flertallet viser videre til Kredittilsynets påpekning av at forslaget om at institusjonene skal ha et subsidiært ansvar etter foretaket for at verdireduksjoner i et enkelt år dekkes, også vil kunne innebære en betydelig risiko for institusjonene.

Flertallet vil påpeke at sparing til pensjonsalderen i arbeidsforhold er langsiktig sparing. Det er følgelig avkastning over hele spareperioden og ikke avkastning i det enkelte år som er mest relevant for nivået på arbeidstakers alderspensjon. Lav risikoprofil på langsiktig pensjonssparing vil normalt gi forventet lav avkastning på sikt slik at arbeidstakernes alderspensjon reduseres. Flertallet mener at et krav om

årlig 0-prosentgaranti utgjør en uheldig fokusering på eventuell kortsiktig verdireduksjon i arbeidstakerenes pensjonskapital, og går inn for at dette årlige kravet bortfaller og ber Regjeringen komme tilbake med forslag i tråd med dette.

Flertallet har videre merket seg at departementets forslag avviker fra mandatet til Selvig-utvalget som utredet lov om innskuddspensjon. I utvalgets mandat står det at forslaget til lovverk skal gi rom for en utforming der kapitalen i pensjonsordningen forvaltes kollektivt, og at all avkastning på ordningens midler tilføres arbeidstakerne gjennom økning av medlemmenes pensjonskapital. Det vises til at dette blant annet vil kunne medføre regnskapsmessige forklinger for foretakene.

Flertallet merker seg at det har kommet frem under høringen at slike betingelser som departementet foreslår ikke er implementert i andre land med innskuddspensjon. Flertallet vil bemerke at det grunnleggende prinsippet ved innskuddsordninger er at arbeidsgivers ansvar er begrenset til å betale årets innskudd. Flertallet vil likevel påpeke at verdireduksjon mot slutten av den yrkesaktive perioden kan gi uheldig utslag på årlig alderspensjon. Det har fremkommet under flertallets høring at det i andre land som har innskuddsbasert tjenstepensjon er praksis at arbeidstakere med få år igjen til pensjonsalder flyttes over til investeringsporteføljer med lavere risikoprofil. Slike løsninger praktiseres blant annet i England slik det fremkommer i Kredittilsynets høringsuttalelse. Flertallet mener på denne bakgrunn at det bør gis anledning til å velge investeringsporteføljer med lavere risikoprofil for arbeidstakere med få år igjen til pensjonsalderen, for eksempel 5-7 år. Flertallet går imot Regjeringens forslag til § 3-3.

Dette medfører at Regjeringens forslag til § 3-1 bokstav b utgår. Bokstav c blir bokstav b.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag når det gjelder ordning der institusjonen står for investeringsvalg.

Disse medlemmer vil peke på at de foreslåtte reglene om kollektivt investeringsvalg (forslaget § 3-3) innebærer at medlemmenes pensjonskapital skal beskyttes mot verdifall når foretaket velger risikoprofilen på midlene. Disse medlemmer vil understreke at bestemmelsen er helt sentral i forslaget og prinsipielt sett svært viktig. Bestemmelsen nedfeller et prinsipp om at beslutningsmyndighet og ansvar bør høre sammen. Foretaket bør derfor ikke forvalte medlemmenes pensjonskapital, og potensielt kunne velge investeringer med betydelig risiko, uten også å ha et økonomisk ansvar for forvaltningen. Disse medlemmer vil videre peke på at foretakene har mange muligheter for å begrense risikoen for tap av medlemmenes pensjonskapital ved fornuftige porteføljevalg,

kjøp av avkastningsgaranti eller ved å velge en annen organisering enn kollektivt investeringsvalg.

Disse medlemmer vil peke på at i forslaget vil foretakene som motytelse mot å ha ansvar for at pensjonskapitalen ikke reduseres, få en del av avkastningen. Foretakets andel av avkastningen øker med økende avkastning. Det betyr at foretak som velger å ta en høy risiko, som kan føre til tap, også har mulighet for en stor gevinst. Kombinasjonen av ansvar for tap og mulighet for gevinst skal til sammen motivere foretakene til velbegrunnede investeringsvalg. En ordning der foretakene får en del av avkastningen, men ikke har ansvar for tap, vil derimot bare motivere foretakene til å ta høy risiko, fordi en høy avkastning i stor grad vil tilfalle foretaket, mens det er medlemmene i pensjonsordningen som vil bære tapet. Disse medlemmer mener at en slik fordeling av tap og gevinst er helt urimelig, og vil føre til at tjenestepensjonen kan bli svært usikker for arbeidstakerne.

Disse medlemmer mener at det ikke er en hensiktsmessig løsning å flytte eldre arbeidstakers kapital over i en portefølje med mindre risiko. I visse tilfeller vil dette kunne forverre sluttresultatet.

9.5 Nærmere om ordning med egen pensjonskonto med investeringsvalg for arbeidstaker

Sammendrag

Utvalget mente at det vil finnes målsetninger og kunnskaper i enkelte bransjer og foretak som fører til at en kollektivordning med alminnelig forvaltning etter utkastet § 3-1 eller investeringsvalg for arbeidsgiver etter utkastet § 3-2, ikke egner seg for disse. Kollektivordninger av denne type vil for eksempel ikke oppfylle arbeidsgivers ønsker om i størst mulig grad å frigjøre seg fra pensjonsordningen når innskuddet er betalt, og heller ikke arbeidstakers ønsker om mulighet til individuell tilpasning.

Utvalget foreslo derfor et alternativ der arbeidstaker har egen pensjonskonto, jf. utkastet § 3-4. Under en utforming med egen alderspensjonskonto skal arbeidstaker foreta investeringsvalget, dvs. bestemme og endre porteføljesammensetningen. I en slik utforming mener også utvalget at reglene for fordeling av kapitalavkastningen må være annerledes enn i ordninger etter §§ 3-2 og 3-3. Fordi det er arbeidstaker som foretar investeringsvalget, må også den samme arbeidstaker ha rett til gevinsten av dette valget og det fulle ansvar for lav eller negativ avkastning. Det er derfor ikke foreslått deling av avkastning mellom pensjonskapital og innskuddsfond i utkastet § 3-4.

Den enkeltes pensjonsmidler må skilles klart ut fra gruppen, særlig fordi det skal kunne være mulig at to ellers identiske medlemmer velger ulike investeringsstrategier. Avtaleforholdet med institusjonen må dermed være med arbeidstaker og ikke med arbeidsgiver når det gjelder investeringsvalget.

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjons avsnitt 5.5.1.

Departementet støtter utvalgets utkast til bestemmelser for egen pensjonskonto, jf. forslaget § 3-4. Departementet vil vise til at den enkelte i denne utforming selv har valget knyttet til risikoprofil, og kan velge å inngå avtaler med liten risiko eller avtaler med stor risiko innenfor de alternativ institusjonen tilbyr. Institusjonen er pålagt å informere om slike muligheter.

Når det gjelder Forbrukerrådets forslag om at pensjonskapitalen, for eksempel fem år pensjonsalder, skal overføres til å sikre investeringer, viser departementet til at medlemmer har anledning til å velge en slik tilpasning innenfor de muligheter institusjoner tilbyr. Bl.a. hensynet til å gi mulighet til ulik investeringsprofil på ulike alderstrinn taler mot å begrense valgmuligheten til å tillate kun ett investeringsvalg.

Departementet støtter utvalgets forslag om at talen om pensjonsordning skal inngås med én institusjon og ikke flere, jf. også omtale i avsnitt 4.1. Departementet gjør oppmerksom på at dette ikke nødvendigvis begrenser handlingsrommet til å plassere i en institusjons produkter, og viser til drøftingen i avsnitt 5.6 av sammensetning av investeringsporteføljen.

Departementet viser til at Forbrukerrådets forslag om at lik lønn og lik opptjeningstid bør gi samme pensjon, ville innebære at alle skal ha samme avkastning. Dette vil i så fall tilsi at det måtte innføres en normert avkastning. Dette ville undergrave medlemmenes incentiv til å oppnå en høy avkastning på kapitalen. Departementet legger derfor til grunn utvalgets forslag om at avkastningen i dette tilfellet skal tillegges medlemmets pensjonskapital.

Departementet vil i forbindelse med Skattedirektoratets kommentar bemerke at selv om det opprettes en konto for hver arbeidstaker etter forslaget § 3-4, skal ikke denne anses som skattepliktig formue for vedkommende.

Departementet vil for øvrig bemerke at de enkelte institusjoners virksomhetsregulering vil være avgjørende for om en institusjon kan tilby innskuddspensjon etter foreslått § 3-4.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til Regjeringens vurderinger og forslag når det gjelder ordning med egen pensjonskonto med investeringsvalg for arbeidstaker.

Medlemmen i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti viser til sin merknad under kap 9.1 og denne medlemmen sitt forslag om at § 3-4 går ut.

9.6 Nærmere om investeringsportefølje

Sammendrag

Det er i proposisjonen avsnitt 5.6.1 redegjort for utvalgets forslag.

Departementet støtter i hovedsak utvalgets regler for utforming av investeringsportefølje, jf. forslaget § 3-5.

Departementet ser det som hensiktsmessig at det fastsettes visse krav til sammensetningen av en investeringsportefølje i lov om innskuddspensjon, og støtter i hovedsak den utforming utvalget har gitt disse reglene, jf. forslaget § 3-5. Bestemmelsen innebærer krav om diversifisering av investeringsporteføljer, og svarer til de regler som gjelder ved sammensetning av porteføljer i verdipapirfond, bl.a. sikrer henvisningen i verdipapirfondloven §§ 4-4 til 4-7 at porteføljen minimum vil bestå av syv ulike plasseringer.

Departementet mener at det fremgår klart av utvalgets utredning at for eksempel enkeltaksjer ikke skal inngå i den enkeltes portefølje etter § 5-3 første ledd bokstav c. Ordlyden i bestemmelsen i første ledd bokstav c er imidlertid «andre likvider», et uttrykk som er anvendt i § 15 i forskrift av 23. april 1997 nr. 377 om forsikringsselskapers kapitalforvaltning, og der inkluderer enkeltaksjer. Departementet foreslår derfor at ordlyden «andre likvider» endres til «tilsvarende likvider» jf. forslaget § 3-5 første ledd bokstav c, og at slike likvider ikke kan bestå i enkelteideler som aksjer. De eiendeler som kan inngå, vil dermed være bankinnskudd og slike eiendeler som igjen er sammensatt av flere enkelteideler, dvs. fond som pengemarkeds-, obligasjons- og sertifikatfond.

Hvilke produktbegrensninger som kravet om at ordningen skal opprettes i ovennevnte institusjoner fører til, må således i utgangspunktet utledes av den lovgivning som gjelder for den aktuelle typen av institusjoner. Dersom institusjonen er norsk, vil det relevante regelverket i de nevnte tilfellene være henholdsvis spare- eller forretningsbankloven og verdipapirfondloven.

Bruk av «underleverandører» som nevnt i høringsmerknaden fra FNH innebærer etter departementets vurdering at midlene ikke er underlagt alminnelig kapitalforvaltning, jf. foreslått § 3-2, men vil være forvaltet med investeringsvalg. «Underleverandører» kan dermed bare anvendes i institusjoner som tilbyr forvaltning etter foreslått §§ 3-3 og 3-4. Utvalget har foreslått regler for hvordan slike porteføljer kan settes sammen. Dette er regler som kommer i tillegg til, og ikke til erstatning for, generell institusjonell lovgivning. Når det gjelder merknaden fra Finansforbundet og FNH om å tilby investeringsporteføljer i ordinære livsforsikringsselskaper, dvs. om å oppheve skillet mellom livsforsikring med investeringsvalg og ordinære livsforsikringsselskaper, viser departementet til at det har ligget utenfor dette utvalgets mandat å vur-

dere slike generelle og meget omfattende endringer i forsikringslovgivningen.

Departementet er enig med Kredittilsynet at det bør tas inn bestemmelser om institusjonens ansvar for å gi tilstrekkelige opplysninger om kontrakten til at foretaket og medlemmene kan foreta en velfundert vurdering av avtalen, jf. forslaget § 2-7.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 3-5 som krav til investeringsportefølje.

9.7 Regnskapsstandarden og pensjonsforpliktelser

Sammendrag

Det er i proposisjonen avsnitt 5.7.1 og 5.7.2 redegjort for utvalgets vurdering og høringsinstansenes merknader.

Departementet viser til høringsinstansenes bemerkninger om regnskapsforhold, og forutsetter at det blir utformet en standard for behandling av ordninger som faller inn under gruppen innskuddspensjon i arbeidsforhold. Departementet vil for øvrig bemerke at foretaket kan kjøpe seg fri for ulike garantier knyttet til slike pensjonsforpliktelser ved å tegne en garanti-forsikring.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

10. MEDLEMSKAP

10.1 Rett til medlemskap

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at en innskuddspensjonsordning i utgangspunktet skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket. Dette har sammenheng med likebehandling av de ansatte og med at pensjonsordningen er en del av de alminnelige lønns- og arbeidsvilkår. Det vises til lovforslaget § 4-1 første ledd.

Utvalget har foreslått at arbeidstaker i annet foretak kan opptas som medlem av pensjonsordningen etter samtykke fra Kredittilsynet, jf. utkastet § 4-1 første ledd annet punktum. Etter departementets vurdering vil det i reglene om permisjoner i lovforslaget § 4-3 være tatt tilstrekkelig hensyn til medlemskap i pensjonsordningen for de arbeidstakere som midlertidig er ansatt i annet foretak. Under enhver omstendighet reiser bestemmelsen skatterettslige problemstillinger knyttet til fradragsretten for foretaket, dersom det innbetales innskudd og opparbeides rettigheter i pensjonsordningen i den perioden vedkommende yter sin arbeidsinnsats i et annet foretak. Departementet foreslår på denne bakgrunn at utvalgets utkast til bestemmelse om arbeidstaker i annet foretak utgår.

Departementet foreslår, i samsvar med utvalgets utkast, at pensjonsordningen kan omfatte arbeidsgiver og annen person som må anses som innehaver av foretaket. Det vises til lovforslaget § 4-1 annet ledd. Kredittilsynet foreslås tillagt kompetanse til å gi nærmere regler om hvilke personer som skal omfattes av bestemmelsen.

Utvalget har foreslått som en hovedregel at det skal kreves pliktig medlemskap i folketrygden som omfatter opptjening av pensjonsrettigheter for å kunne bli medlem av pensjonsordningen. Departementet slutter seg til dette, jf. lovforslaget § 4-1 tredje ledd. Dette har sammenheng med at en innskuddspensjonsordning skal være et tillegg til folketrygdens ytelser. Det kan av ulike årsaker være ønskelig at også arbeidstakere som ikke er pliktige medlemmer i folketrygden skal kunne være medlem av pensjonsordningen. Departementet foreslår derfor, i likhet med utvalget, at Kongen i forskrift kan gjøre unntak fra kravet om pliktig medlemskap i folketrygden med medlemskap som omfatter opptjening av pensjonsrettigheter. Det vises til lovforslaget § 4-1 tredje ledd. Reglene som foreslås her, er i samsvar med reglene i lov om foretakspensjon.

Etter utvalgets forslag skal arbeidstakere ha rett til medlemskap fra de er 20 år, likevel slik at arbeidsgiver kan sette en lavere aldersgrense i regelverket for ordningen. Alle arbeidstakere som ansettes av foretaket og som fyller vilkårene for medlemskap, skal etter utvalgets forslag opptas som medlemmer fra første arbeidsdag i foretaket. Det foreslås ingen adgang for arbeidstakere til å reservere seg mot å bli opptatt som medlemmer i pensjonsordningen. Enkelte høringsinstanser har reist innvendinger mot disse forslagene. Departementet viser til at utvalgets forslag er i samsvar med reglene om rett til medlemskap i lov om foretakspensjon. Departementet finner det naturlig at reglene om rett til medlemskap i pensjonsordningen er like for innskuddspensjonsordninger og foretakspensjonsordninger. Departementet slutter seg på denne bakgrunn til utvalgets forslag. Det vises til lovforslaget § 4-2 første og annet ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-1.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre foreslår endringer i § 4-2, første ledd, jf. kapittel 7.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-2 første ledd.

Komiteens medlemmer fra Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-2 annet ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det kan være flere gode grunner til å la det være frivillig - og således et avtalespørsmål mellom arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker - hvorvidt ansatte skal ha medlemskap i pensjonsordningen fra første dag. Det kan være hensiktsmessig å innlemme arbeidstaker i pensjonsordningen f.eks. på det tidspunkt fast ansettelse treer i kraft. Dette spørsmålet har også en kostnadmessig side rent administrativt for arbeidsgiver og pensjonsordningen.

Disse medlemmer mener også at det bør være tillatt å innlemme arbeidstakere i pensjonsordningen før arbeidstaker fyller 20 år, på samme måte som det bør overlates til forhandlinger mellom arbeidsgiver og arbeidstaker om arbeidstager skal tas opp i pensjonsordningen på et senere tidspunkt enn fylte 20 år. I tillegg til de førnevnte kostnadmessige sider, mener disse medlemmer at det er sunt at det er konkurranse mellom arbeidsgivere når det gjelder å tilby de beste pensjonsordninger. Disse medlemmer går mot Regjeringens forslag til § 4-2 første og annet ledd. Disse medlemmer vil subsidiært stemme for forslaget til § 4-2 første ledd fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre.

10.2 Deltidsansatte og sesongarbeidere

Sammendrag

Departementet viser til at et av forholdene som ble tatt opp i Velferdsmeldingen var at deltidsansatte burde gis sterkere tilknytning til pensjonsordninger. I lov om foretakspensjon er dette fulgt opp med en regel om at arbeidstakere som har en femdels stilling eller mer, skal ha rett til medlemskap i pensjonsordningen. Utvalget har foreslått en tilsvarende regel for innskuddspensjonsordninger. Departementet slutter seg til utvalgets utkast, jf. lovforslaget § 4-2 tredje ledd. Arbeidstakere som har mindre enn en femdels stilling i foretaket, skal etter lovforslaget § 4-2 tredje ledd ikke være medlem av pensjonsordningen med mindre annet er fastsatt i regelverket. Det følger av dette at arbeidstakere som har en femdels stilling eller mer i foretaket, skal tas opp som medlem av pensjonsordningen.

Departementet viser til at utvalget har foreslått at arbeidstakere som er sesongarbeidere, og som i løpet av året utfører arbeid for foretaket som tilsvarer en femdel av fulltidsstilling, skal ha rett til medlemskap i pensjonsordningen. Departementet finner at bestemmelsen bør gis en noe annen utforming, slik at det gjøres klart at bestemmelsen vil være i samsvar med den tilsvarende bestemmelsen i lov om foretakspensjon. Departementet foreslår etter dette at sesongarbeidere som i løpet av året utfører arbeid for foretaket som tilsvarer mindre enn en femdel av fulltidsstilling, ikke skal være medlem av pensjonsordningen med mindre

annet er fastsatt i regelverket, jf. lovforslaget § 4-2 fjerde ledd. Det foreslås videre at det kan fastsettes i regelverket for pensjonsordningen at en sesongarbeider bare kan opptas som medlem dersom det arbeid som er utført i løpet av de siste tre år for hvert år utgjør en femdel av fulltidsstilling. Dette gir arbeidsgiver mulighet til å stille vilkår om en fastere tilknytning til foretaket før sesongarbeidere tas opp i pensjonsordningen.

Utvalget har foreslått at sesongarbeidere ikke skal tas opp som medlem av pensjonsordningen dersom det må legges til grunn at arbeidet i foretaket i det etterfølgende år vil utgjøre mindre enn en femdel av fulltidsstilling. Bakgrunnen for dette forslaget er at det anses lite hensiktsmessig å skulle oppta en arbeidstaker i pensjonsordningen når det må legges til grunn at et arbeidsforhold som oppfyller kravene til en femdel av fulltidsstilling ikke vil vare lenger enn ett år. Departementet viser til at det ikke er fastsatt noen tilsvarende regel i lov om foretakspensjon. Departementet anser det også som vanskelig å gi rimelig entydige retningslinjer for hvordan en skal vurdere sannsynligheten for at arbeidstakeren det kommende året skal oppfylle medlemskapskriteriene. Det legges også til grunn at adgangen til å fastsette i regelverket at sesongarbeidere må ha utført arbeid tilsvarende en femdels stilling i de tre siste årene, langt på vei bør ivareta behovet for en fastere tilknytning til pensjonsordningen. Departementet vil derfor ikke foreslå en slik bestemmelse.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-2 tredje og fjerde ledd om deltidsansatte og sesongarbeidere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til merknader under kap.10.1 og mener det bør være adgang for arbeidsgivere å innlemme deltidsansatte og sesongarbeidere i pensjonsordningen. Dette gir ingen automatisk rett til å være medlem av pensjonsordningen, men disse medlemmer ser ingen fornuftig motivasjon for å forby opptak i pensjonsordningen hvis dette er noe arbeidsgiver finner det hensiktsmessig å kunne tilby.

10.3 Arbeidstakere med permisjon

Sammendrag

Departementet viser til at utvalgets forslag til regler om medlemskap i pensjonsordningen for arbeidstakere som har permisjon er i samsvar med reglene i lov om foretakspensjon. Departementet er enig i at reglene om medlemskap ved permisjoner bør være like for innskuddspensjonsordninger og foretakspensjonsordninger. Departementet foreslår etter dette at

arbeidstakere som har permisjon fra sin stilling for et fastsatt tidsrom, og som forutsettes å gjenoppta arbeidet etter endt permisjon, skal være medlem av innskuddspensjonsordningen i permisjonstiden. Det vises til lovforslaget § 4-3 første ledd. Regelen foreslås å gjelde for permisjoner generelt, både lovfestede og avtalefestede permisjoner. Lovfestede permisjoner kan være permisjoner i forbindelse med sykdom, pliktig militærtjeneste, svangerskap og adopsjon. Avtalefestede permisjoner er permisjoner som arbeidstaker ikke har krav på etter loven, men som gis etter avtale med arbeidsgiver. Dette kan for eksempel være permisjoner i forbindelse med skifte av stilling. Regelen om at arbeidstakeren skal være medlem av pensjonsordningen i permisjonstiden vil videre gjelde enten permisjonen er lønnet eller ulønnet.

Utvalget har lagt til grunn at innskuddet for arbeidstakeren vil kunne fastsettes i forhold til arbeidstakerens lønn i permisjonstiden. Hvis det skal betales innskudd til medlemmer som ikke har lønn i permisjonstiden, benyttes lønn på det tidspunkt vedkommende går ut i permisjon. Det er en forutsetning at det foretas en likebehandling av medlemmer med permisjon.

Departementet foreslår, i likhet med utvalgets utkast, at arbeidsgiver i sitt regelverk for pensjonsordningen kan fastsette unntak fra hovedregelen om at arbeidstakere som har permisjon skal være medlem av pensjonsordningen i permisjonstiden. Dette følger av lovforslaget § 4-3 annet ledd. Det foreslås at arbeidsgiver skal kunne fastsette særlige regler om opptjening av pensjon mens permisjonen varer. Videre skal arbeidsgiver kunne fastsette at medlemskapet i pensjonsordningen skal opphøre fra permisjonstidspunktet. Slike unntak skal bare kunne fastsettes for avtalefestede permisjoner, og ikke for permisjoner en har rett til i henhold til lov. Det er videre en forutsetning at de regler arbeidsgiver fastsetter, skal gjelde for alle arbeidstakere som har permisjon i henhold til avtale. Forslaget er i samsvar med lov om foretakspensjon.

Etter utvalgets utkast kan arbeidsgiver i regelverket for pensjonsordningen fastsette at arbeidstakere som er permittert på grunn av driftsinnskrenkinger m.v. skal fortsette som medlemmer av pensjonsordningen. Departementet slutter seg til dette og fremmer forslag i samsvar med utvalgets utkast. Det vises til lovforslaget § 4-3 tredje ledd. Forslaget er i samsvar med lov om foretakspensjon. Som utvalget har påpekt tar ikke bestemmelsen sikte på permitteringer i forbindelse med arbeidsrettslige konflikter som streik eller lock-out, hvor arbeidsforholdet fortsetter selv om ansatte kan bli permittert under konflikten.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-3 om arbeidstakere med permisjon.

10.4 Eldre arbeidstakere

Sammendrag

Departementet viser til at det både for foretakspensjonsordninger og innskuddspensjonsordninger er et sentralt prinsipp at ordningene skal omfatte samtlige arbeidstakere i foretaket. Når det i lov om foretakspensjon er gitt adgang til å utelukke nyansatte arbeidstakere som har mindre enn ti år igjen til pensjonsalderen fra pensjonsordningen, har det sammenheng med at det på grunn av kombinasjonen av lang tjenestetid og sluttlønnprinsippet i ytelsesordninger er store kostnader forbundet med å ta eldre arbeidstakere inn i ordningen og ved senere lønnsvekst for disse. Det er således hensynet til foretakenes pensjonsutgifter og Eldres konkurranseposisjon i arbeidsmarkedet som har begrunnet denne særregelen for eldre arbeidstakere. Det vises til Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon på side 68. Departementet er enig med utvalget i at disse hensyn ikke gjør seg gjeldende i samme grad for innskuddspensjonsordninger, ettersom slike ordninger ikke bygger på noe sluttlønnprinsipp. Det konkurransefortrinn for eldre arbeidstakere som eventuelt foreligger ved å kunne stå utenfor en pensjonsordning består dermed bare i lave lønnskostnader. Departementet har i likhet med utvalget kommet til at hensynet til likebehandling av samtlige arbeidstakere bør veie tyngst i denne sammenheng. Det foreslås derfor ikke særregler for eldre arbeidstakere i innskuddspensjonsordninger.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at det ikke bør innføres særregler for eldre arbeidstakere i innskuddspensjonsordninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det gir eldre arbeidstakere et konkurransefortrinn å stå utenfor pensjonsordningen også når det gjelder en innskuddsbasert pensjonsordning. Disse medlemmer ser ingen god grunn for å pålegge arbeidstakere å være medlem av pensjonsordninger hvis de selv ikke vil. Dette gjelder imidlertid ikke bare eldre arbeidstakere, men alle arbeidstakere. Disse medlemmer mener således generelt at det må være tillatt å stå utenfor pensjonsordning etter eget ønske.

10.5 Førtdispensjonerte arbeidstakere

Sammendrag

Departementet viser til at det i Ot.prp. nr. 47 (1998-99) Lov om foretakspensjon ble foreslått at førtdispensjonerte arbeidstakere ikke skulle være medlemmer av pensjonsordningen. Under behandlingen av forslaget i finanskomiteen gikk et flertall i komiteen inn for at arbeidstakere som mottar Avtalefestet

pensjon likevel kan fortsette som medlem av pensjonsordningen når dette følger av regelverket for ordningen. Det vises til Innst. O. nr. 50 (1999-2000) på side 28.

Departementet legger etter dette til grunn at tilsvarende bestemmelse som i lov om foretakspensjon bør foreslås for innskuddspensjonsordninger.

Departementet foreslår at førtdispensjonerte arbeidstakere som hovedregel ikke skal være medlemmer i pensjonsordningen. Det vises til lovforslaget § 4-4 første ledd. Innbetaling av innskudd og premier skal da opphøre fra tidspunktet for førtdispensjoneringen. Etter lovforslaget § 4-4 annet ledd kan det likevel fastsettes i ordningens regelverk at arbeidstakere som mottar Avtalefestet pensjon (AFP) kan fortsette som medlem av pensjonsordningen. Foretaket kan i så fall fortsatt betale innskudd og premier for arbeidstakeren.

Ettersom arbeidstakere i en AFP-ordning ikke lenger mottar lønn, blir det spørsmål om hvordan de årlige innskuddene skal fastsettes. Departementet viser til at det i lovforslaget § 6-5 tredje ledd er gitt regler om at årlige innskudd for arbeidstakere som vil fortsette pensjonssparingen etter at medlemskapet er opphørt, ikke kan overstige det beløp, justert for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, som ble innbetalt til alderspensjonskontoen siste år arbeidstakeren var medlem av pensjonsordningen. Departementet legger til grunn at dette bør utgjøre et tak for fastsettelse av innskudd også for arbeidstakere som mottar Avtalefestet pensjon. Departementet vil samtidig presisere at AFP-pensjonister som er medlemmer av en innskuddspensjonsordning, ikke samtidig kan fortsette pensjonssparing etter forslaget § 6-5 på egen hånd.

Departementet viser videre til at utvalget i sitt utkast til § 4-4 har foreslått at dersom den førtdispensjonerte arbeidstakeren fremdeles har deltidsstilling i foretaket, skal det betales innskudd for arbeidstakeren tilsvarende dennes stillingsandel. Departementet er enig med utvalget i at en førtdispensjonert arbeidstaker som arbeider deltid i foretaket, fortsatt har krav på innskudd tilsvarende sin lønn og stillingsandel på lik linje med andre arbeidstakere som arbeider deltid i foretaket. Dette følger etter departementets syn direkte av lovforslaget § 4-2 tredje ledd om deltidsansatte. Departementet anser det derfor ikke nødvendig å ha en særskilt regel om dette for førtdispensjonerte arbeidstakere, og foreslår at regelen tas ut.

Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at det er satt ned et forum for seniorpolitikk. En del av forumets oppgaver/mandat er å vurdere forholdet mellom pensjonsordninger og mulighetene for å gi arbeidstakere som nærmer seg eller passerer pensjonsalderen økte incentiver til å forbli yrkesaktive, samtidig som de som har behov for det skal kunne tre tilbake fra yrkeslivet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-4 om førtidspensjonerte arbeidstakere. Disse medlemmer viser til at bestemmelsene om medlemskap i ordning opprettet etter lov om innskuddspensjon bygger på de regler som er vedtatt av Stortinget i lov om foretakspensjon. Lovforslaget § 4-4 er identisk med vedtatte lov om foretakspensjon § 3-10. Disse medlemmer vil understreke at det ikke bør legges opp til forskjellige regler i lov om innskuddspensjon og lov om foretakspensjon på dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at ifølge lovforslaget § 4-4 første ledd skal førtidspensjonerte arbeidstakere ikke være medlem av pensjonsordningen. Ifølge § 4-4 annet ledd kan imidlertid arbeidstaker som mottar Avtalefestet Pensjon (AFP) fortsette som medlem av pensjonsordningen når dette følger av regelverket. Disse medlemmer er enig i prinsippet om at førtidspensjonert arbeidstaker ikke skal kunne være medlem av pensjonsordningen, men mener det ikke finnes relevante argumenter for en forskjellsbehandling av AFP-pensjonister og øvrige førtidspensjonerte med hensyn til medlemskap i innskuddspensjonsordninger i arbeidsforhold. Denne forskjellsbehandlingen kan bare fjernes ved at også AFP-pensjonister omfattes av hovedregelen i regelverket.

Disse medlemmer viser til at det har vært et tungtveiende prinsipp for pensjonsopptjening i skattestimulerte pensjonsordninger at man har deltatt i arbeidslivet. Mulighet for fortsatt pensjonsopptjening etter at man er førtidspensjonert gjør førtidspensjonering mer attraktivt, og en slik mulighet forsterker dermed tendensen til lavere gjennomsnittlig pensjonsalder.

Disse medlemmer har lagt stor vekt på å stimulere til høy yrkesdeltaking blant eldre for å begrense økningen i forsørgingsbyrde for fremtidens yrkesaktive. Ved siden av å redusere forsørgingsbyrden vil høy yrkesdeltaking blant eldre i seg selv bidra til økt verdiskapning og velferd i samfunnet. I forbindelse med behandlingen av lov om foretakspensjon fant vi det rimelig at det stilles krav til de skattestimulerte foretakspensjonsordninger som bidrar til en ønsket samfunnsutvikling, der tendensen til økt tidligpensjonering reverseres.

10.6 Arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen

Sammendrag

Departementet viser til at det i lov om foretakspensjon er fastsatt at arbeidstakere som fortsetter i fulltidsstilling eller deltidsstilling i foretaket etter oppnådd pensjonsalder, skal beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen og ha rett til fortsatt opptjening.

Regelen er i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon begrunnet med at det er viktig å legge til rette for at eldre og pensjonerte arbeidstakere kan stå i arbeid etter inntrådt pensjonsalder. Det vises her til at denne fleksibiliteten må gjelde også dersom vedkommende ønsker å fortsette i redusert stilling. De samme hensyn gjør seg etter departementets syn gjeldende for arbeidstakere i innskuddspensjonsordninger. Departementet foreslår etter dette en tilsvarende regel for arbeidstakere i innskuddspensjonsordninger som fortsetter i fulltidsstilling eller deltidsstilling i foretaket etter oppnådd pensjonsalder. Det vises til lovforslaget § 4-5.

Departementet viser til at det sentrale i forhold til at arbeidstakerne skal beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen, er at arbeidstakerne i slike tilfeller har krav på innskudd og premier også i tiden etter oppnådd pensjonsalder. Departementet foreslår at ordlyden i lovforslaget § 4-5 utformes slik at dette kommer klarere frem.

Departementet viser til at utvalget i sitt utkast til § 4-5 annet ledd har foreslått at arbeidstakerens rett til utbetaling fra pensjonsordningen skal bortfalle så lenge og i samme forhold som arbeidstakeren mottar lønn fra foretaket. Departementet viser til at for arbeidstakerne som på denne måten får utbetalt en andel av sin pensjon i en periode, kan det fremstå som enkelt å velge redusert utbetalingsperiode og dermed få øket det utbetalte beløpet. Bestemmelsen vil dermed ikke ha den ønskede effekt. Departementet mener at arbeidstaker likevel bør ha anledning til å velge redusert utbetaling av pensjon i den perioden etter pensjonsalder da arbeidstaker mottar lønn fra samme eller annet foretak, og har foreslått slik adgang i forslaget, jf. omtale i avsnitt 9.3.4 i proposisjonen. Departementet foreslår derfor ingen bestemmelse som i utvalgets utkast.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 4-5 om arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen.

11. INNSKUDDSPLANEN

11.1 Utforming av årlige innskudd

Sammendrag

Departementet mener at det i en skattefavisert ordning må gis retningslinjer for utformingen av de årlige innskudd, bl.a. for å unngå at utformingen i for stor grad åpner for særbehandling av enkelte grupper i foretaket. En bør også unngå at enkelte grupper av arbeidstakere får en svært høy samlet pensjon fra folketrygden og foretakspensjonsordning sett i forhold til tidligere lønnsinntekt. Det ville trolig oppfattes som urimelig, også i forhold til andre grupper av yr-

kesaktive, om en skattefavourisert ordning kunne brukes til å gi en samlet pensjon som var høyere enn tidligere lønn. Pensjonsinnskudd er en del av den enkelte lønns- og arbeidsforhold, og vil avveies mot lønn. Også for den enkelte arbeidstakeren vil det som regel være å foretrekke å få en noe høyere lønn i dag enn meget høy pensjon i framtiden. Departementet viser samtidig til at utvalgets forslag gir flere alternativer og kun gir rammer for utformingen av innskuddet i det enkelte alternativ. Departementet mener at en slik fleksibilitet gir stor mulighet til å tilpasse ordningen til behovene i det enkelte foretak, og gir sin støtte til denne utformingen, jf. foreslått § 5-3.

Departementet viser til at i en innskuddspensjonsordning er innskuddets størrelse helt sentralt for den framtidige ytelsen. Det er derfor viktig at arbeidstaker får informasjon om innskuddets nivå, og hvilke innskudd vedkommende kan vente seg framover. Departementet deler derfor ikke NARFs oppfatning av at det ikke er behov for noen innskuddsplan. Departementet ser samtidig at det vil være adgang for arbeidsgiver å endre pensjonsplanen, noe som kan gi usikkerhet m.v. for arbeidstakerne, men viser til at slik adgang vil være begrenset av de øvrige avtaler arbeidsgiver og arbeidstaker inngår. I denne sammenheng vil departementet peke på at den enkeltes arbeidskontrakt skal inneholde en spesifisering av medlemskapet i foretakets pensjonsordning, jf. arbeidsmiljøloven § 55. Departementet vil også peke på at en viss adgang til å endre innskuddsplanen kan bidra til at flere arbeidsgivere vil se seg i stand til å opprette pensjonsordning for sine ansatte.

I utkastet § 5-3 første ledd bokstav d foreslår utvalget at innskuddene skal kunne fastsettes etter regler som avspeiler tidligere forslag til utforming av pensjonsytelser i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon. Departementet vil vise til at utformingen i endelig vedtatt lov om foretakspensjon er noe endret, og foreslår derfor at samme endring gjennomføres i bokstaven her. Dette fører til at foreslått § 5-3 første ledd bokstav d vil åpne for at det for hvert medlem kan fastsettes et beløp, beregnet på grunnlag av ulike pro-sentsatser for den del av medlemmets lønnsgrunnlag som ligger under 6 G og de deler av lønnsgrunnlaget som ligger mellom 6 og 12 G. For øvrig er departementets forslag til § 5-3 første ledd tilsvarende utvalgets utkast.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at innskuddene bør kunne tilpasses foretakenes økonomi og inngå på en hensiktsmessig måte i de årlige forhandlingene mellom partene i arbeidslivet. Det bør være fleksible muligheter til å variere innskuddene fra år til år ut fra foretakenes økonomi. Det bør være åpning for at innskuddssatser kan endres fra et år

til et annet som ledd i årlige forhandlinger om lønn m.v. uten betydelige administrative kostnader. Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i § 5-1 om alminnelige regler for innskuddsplanen i tilknytning til den varslede proposisjonen om endringer i lov om foretakspensjon for å ivareta denne intensjonen på en hensiktsmessig måte.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-1 og § 5-3 (1).

Disse medlemmer viser til at bestemmelsen i forslaget § 2-5 ikke er til hinder for endringer av innskuddssatsene. Bestemmelsene om utformingen av innskuddsplanen gir også stor fleksibilitet til å tilpasse innskuddene til situasjonen det enkelte foretak. Videre er innskuddsfondet godt egnet som et bufferfond som det kan betales til i «gode» tider, og trekkes på i «dårlige». Disse medlemmer mener at det også må legges vekt på at arbeidstakerne skal kunne følge seg trygge på pensjonsplanen.

Disse medlemmer vil videre peke på at skattefavouriseringen blant annet er begrunnet med det ansvar arbeidsgiver påtar seg med å ha en slik ordning. Hvis arbeidsgiver ikke påtar seg vesentlig ansvar, faller denne begrunnelsen bort.

Disse medlemmer vil videre peke på at adgang til innbetaling fra medlemmene selv vil innebære at disse, i tillegg til fordelene ved å motta innskudd etter innskuddsplanen, vil få en individuell adgang til å spare til alderspensjon gjennom ordningen. Disse medlemmer viser til at det ikke er noe i lovforslaget som forhindrer at de ansatte oppretter IPA-kontakter i samme institusjon som pensjonsordningen er opprettet, og at foretaket påtar seg en administrativ oppgave hvis det er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener de ansatte selv bør få mulighet til å innbetale til innskuddsordningen. Regjeringen har i proposisjonen avvist en slik mulighet. Disse medlemmene mener langt flere bedrifter vil opprette innskuddsordning dersom de ansatte selv kan bidra med egne innskudd. Egenandel fra arbeidstakerne er dessuten relativt vanlig i ytelsesbaserte tjenstepensjonsordninger. Undersøkelser gjengitt i proposisjonen viser at dette i hovedsak gjelder mindre bedrifter. I om lag 18 pst. av bedriftene med tjenstepensjon etter skatteloven betaler de ansatte en egenandel. Dette utgjør om lag 10 pst. av medlemmene i ordningene.

I noen bedrifter kan dessuten innbetalingene fra arbeidsgiver bli relativt lave i enkelte år. I slike tilfeller kan det være hensiktsmessig at arbeidstakeren kan betale inn noe til pensjonsordningen på egen hånd.

Disse medlemmer mener i tillegg det individuelle aspektet ved innskuddsordningen taler for at

det bør legges til rette for at arbeidstakerne selv kan betale inn til ordningen. Summen av arbeidsgivers og arbeidstakers innbetaling må imidlertid ikke overstige maksimalsatsen hvert enkelt år. Disse medlemmer mener en slik ordning lett kan innpasses i alternativet med individuelle plasseringer. I de kollektive plasseringsalternativene vil det være nødvendig med dobbelt kontoføring, en for arbeidsgivers og en for arbeidstakers innbetaling. Konsekvensene blir noe høyere utgifter til administrasjon. Disse medlemmer mener likevel dette vil være billigere enn å administrere en innskuddsordning og en annen pensjonsordning, f.eks. IPA, hver for seg.

11.2 Forholdet mellom kvinner og menn

Sammendrag

Departementet har merket seg synspunkter som går ut på at årlig utbetaling bør være lik, og at forventet samlet utbetaling ikke er relevant. Bakgrunnen for spørsmålet er at i gjennomsnitt vil en kvinnelig pensjonist leve om lag 4 år lenger enn en mannlig pensjonist. Det betyr at pensjonsutbetalingene i gjennomsnitt skal finansieres i flere år for en kvinne enn for en mann. I NOU 1994: 6 side 141-142 beskrev Pensjonsforsikringsutvalget (Hyllandutvalget) dette forholdet slik:

«Et annet aspekt ved ytelsesbaserte ordninger er at premiesummen beregnes for arbeidsstokken under ett, og den enkelte er sikret en ytelse som står i forhold til tidligere inntekt og tjenestetid uavhengig av kjennetegn for øvrig. Dette favoriserer bl.a. kvinner som gruppe på grunn av den statistisk sett lengre levetiden. Forskjellen i levetid mellom kjønnene inngår i de aktuariske beregningene bak premiebeløpet, men utformingen av ordningen tilslører at det foregår en omfordeling. I en innskuddsbasert tjenestepensjonsordning vil slike forskjeller bli synliggjort. Man kan tenke seg at arbeidsgiver betaler inn like høy premie for kvinner og menn. En kvinne vil da ved pensjonsalder ha like stor pensjonsformue som en mann med samme inntektsprofil, men den gir grunnlag for lavere pensjon. Skulle arbeidsgiver ha plikt til å sikre lik pensjon, ville premien bli høyere for kvinnen. Dette vil kunne virke negativt på kvinners yrkesmuligheter.»

Som sitatet fra Pensjonsforsikringsutvalget illustrerer, vil uttrykket likebehandling ha mange aspekter når det betraktes sammen med pensjonsordninger i arbeidsforhold. Fra et økonomisk synspunkt kan likhet i samlet utbetaling være viktigst, men det har også vært pekt på at likhet i årlig utbetaling er viktig. I et sosialforsikringssystem som folketrygden er det naturlig at årlige ytelser er like for kvinner og for menn. I ordninger som er knyttet til et arbeidsforhold, kan det derimot argumenteres for at det sentrale må være lik lønn til kvinnelige og mannlige arbeidstakere for samme arbeid, og at kvinner og menn har samme adgang til andre lønnsrelaterte ytelser.

Departementet vil bemerke at det synes relevant å knytte vurderingen av «likhet» til det sentrale elemen-

tet i den avtalen som inngås. I en innskuddsordning vil det være innskuddet arbeidsgiver og arbeidstaker inngår en avtale om, og det er derfor rimelig at likhetsvurderingen knyttes til innskuddets størrelse. I en ytelsesbasert ordning er avtaleforholdet prinsipielt svært forskjellig fra innskuddsordningene, i og med at avtaleforholdet da er knyttet til en bestemt årlig ytelse målt som andel av sluttlønn. Departementet vil minne om at i en innskuddsordning vil årlig ytelse bl.a. kunne påvirkes betydelig av avkastningen, og at forholdet mellom medlemmenes innskudd bare er ett element for å forklare forholdet mellom de årlige ytelser de senere vil motta. Det bemerkes også at forholdet mellom innbetalinger for kvinner og menn avhenger bl.a. av omfanget av ordningen. Som omtalt i utredningen vil premiene være høyere for kvinner enn for menn hvis ordningen kun omfatter alderspensjon. Hvis den også omfatter uføre- og etterlattepensjon, er imidlertid premien omtrent den samme.

I lovens kapittel 7 foreslår departementet at minste utbetalingstid for ytelser fra innskuddspensjon skal være ti år. Videre foreslås det at pensjonisten selv skal ha adgang til å velge utbetalingsperiodens lengde på pensjoneringstidspunktet. Slik utbetaling skal etter forslaget kunne foretas av alle typer institusjoner, dvs. både som spare- og forsikringskontrakter. Departementet viser til at forholdet mellom ytelsenes utbetalingsperiode for kvinner og menn dermed ikke vil være av sentral betydning i innskuddsordninger. Den enkelte vil selv kunne velge utbetalingsformer der årlig utbetaling blir den samme for menn og kvinner, gitt alt annet likt. Departementet mener at ordningen etter dette også oppfyller de likestillingskrav som høringsinstansene har nevnt. Departementet vil også vise til at felles tariffer i forsikring vil føre til at menn vil få utbetalt høyere pensjon gjennom bank eller fondsforvaltningsselskap enn gjennom forsikring. Dette vil kunne føre til at forsikring ikke blir konkurransedyktig i utbetalingsperioden.

Departementet viser til at bestemmelsen av premieberegningssystemet ikke er knyttet til lov om innskuddspensjon eller tjenestepensjoner spesielt, men er knyttet til forsikringsvirksomhetsloven, hvor § 7-6 stiller krav om at et forsikringsselskap skal benytte premier som står i rimelig forhold til den risiko som overtas og i forhold til selskapets økonomi. Den årlige premien i livsforsikringsprodukter settes ut fra hvor sannsynlig det er at personer dør før utbetaling skal skje. Dette varierer etter kjønn og alder. Premien avhenger også av alder, slik at eldre er dyrere enn yngre. Denne effekten er mye sterkere enn kjønnsforskjellen. Den informasjon som benyttes må være objektiv, være like tilgjengelig for kunde og forsikringsselskap og ha klar statistisk sammenheng med sannsynligheten for at forsikringstilfellet skal inntre.

Departementet gjør oppmerksom på at for livsselskapene ville felles tariffer bety at de bør ha omtrent

samme fordeling av kvinner og menn blant sine kunder. Hvis de har flere kvinner, vil de måtte utbetale pensjoner i flere år enn lagt til grunn i tariffen, og dermed tape penger. Hvis de har flere menn blant sine kunder, vil de utbetale pensjoner i færre år. Det fører til at overvekt av menn vil gi større overskudd. Innføring av felles tariffer ville dermed medføre at det forretningsmessig gunstige for livselskapene ville være å innrette markedsføring m.v. mot menn, og dermed at kvinner kunne få et dårligere tilbud fra bransjen. Et forsikringsselskap som taper penger, vil få soliditetsproblemer, og kunne komme i den situasjonen at det ikke kan utbetale de garanterte pensjoner på sikt.

Departementet antar at en måte å utlikne virkningen av at forsikringsselskapene har ulik sammensetning av menn og kvinner, kunne være å opprette en fellespool som tilføres overskudd fra ordninger med mange menn og som dekker underskudd i ordninger med mange kvinner. En er likevel avhengig av at samlet fordeling på kvinner og menn er identisk med den som legges til grunn for fellestariffen, slik at poolen vil få tilført nok midler om tjenstepensjonsdekningen blant kvinner tiltar over tid. Det vil også være spørsmål knyttet for eksempel til tildeling fra poolen etter som medlemmets pensjonskapital ved pensjonsalder vil avhenge av antall innbetalingsår, avkastning på midlene og lønnsprofil gjennom innbetalingstiden. Gjennomføring av et slikt prinsipp må også gjøres innen uførepensjon og pensjoner til etterlatte, og hvor virkningen av kjønn er annerledes enn for alderspensjon. Departementet antar at en slik pool ville kreve betydelig administrasjon og offentlige støtte- og garantiordninger.

Departementet viser til at utenlandske forsikringsselskaper ikke vil kunne pålegges å bruke felles tariffer. Utenlandske selskaper vil dermed kunne markedsføre seg overfor menn og foretak med mannlig flertall i Norge med en lavere premie for samme alderspensjon. Dette vil stille utenlandske selskaper i en konkurransemessig bedre stilling enn norske, og samtidig føre til at norske forsikringsselskaper har færre menn blant sine medlemmer enn lagt til grunn i beregningsgrunnlaget. Fordi det er menn som i gjennomsnitt dør tidlig og etterlater innbetalte pensjonspremier til kvinner, vil dette føre til at selskapet får lavere overskudd, noe som kan sette alle pensjonene i fare. I dag er det lite grenseoverskridende virksomhet innen livsforsikring, men det antas at EUs indre marked blir mer virksomt også på dette området, jf. bl.a. Konkurranseflateutvalgets påpekning av behovet for å ha et norsk regelverk som ikke skiller seg for mye fra andre EØS-land, slik dette er omtalt i NOU 2000: 9.

Departementet anser det forslaget som er lagt til grunn i proposisjonsutkastet å gi en god balanse mellom hensynet til likebehandling av kvinner og menn, til kvinners stilling i arbeidsmarkedet og til forsikringsfaglige spørsmål. Departementet foreslår i for-

slaget § 5-3 annet ledd at det skal være adgang til å betale høyere innskudd for kvinner, slik utvalget foreslo. Mulighet til å fastsette i pensjonsplanen om kvinner skal ha samme eller høyere innskudd enn menn, gjør det mulig å ta hensyn til forhold på den enkelte arbeidsplass, og til helheten i pensjonsordningen, for eksempel om det også inngår uføre- og etterlatteytelser. I denne sammenheng vil departementet bemerke at det er forskjellene knyttet til engangsinnskudd ved 67-års alder som er relevant, og det kan synes som om enkelte høringsinstanser har fokusert på andre forskjeller. Den relevante forskjellen utgjør om lag 10 pst. ved livsvarige pensjonsytelser. Fordi den enkelte kan velge utbetalingsform og -tid selv, foreslår departementet at foretaket kan sette forskjellen lavere enn dette, dvs. mellom null og 10 pst. Departementet vil dessuten ta initiativ til at spørsmålet om kjønnsnøytrale premier utredes på bred basis.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, slutter seg til Regjeringens vurderinger når det gjelder forholdet mellom kvinner og menn, og slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-3 (2).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil peke på at ordningen med en innskuddsbasert tjenstepensjon synliggjør at det er nødvendig å betale inn mer for kvinner enn for menn, hvis kvinner skal få utbetalt like mye hvert år i en livsvarig pensjon. Årsaken er at kvinner har høyere forventet levealder enn menn. I lovforslaget er det åpnet for å betale inn en høyere premie for kvinner enn for menn. Både å bruke og å ikke bruke denne muligheten gir ulik behandling av kvinner og menn, som kvinner taper på. Høyere premie for kvinner gjør det dyrere å ansette kvinner, og kan føre til at det blir vanskeligere for kvinner på arbeidsmarkedet. Lik premie gjør at kvinnene får en mindre årlig pensjon enn mennene, selv om kvinnene har tjent like mye og har arbeidet like lenge som sine mannlige kollegaer. Dette gjelder dersom pensjonskapitalen konverteres til en pensjonsforsikring. Ulik premie for kvinner og menn er ikke knyttet spesielt til lov om innskuddspensjon, men til forsikringsvirksomhet i sin alminnelighet. Disse medlemmer mener at det er viktig å finne fram til ordninger som ikke forskjellsbehandler kvinner og menn, verken i arbeidslivet eller som pensjonister. Disse medlemmer er derfor fornøyd med at departementet vil nedsette et utvalg som skal utrede spørsmålet om kjønnsnøytrale premier på bred basis. Dette utvalget må komme med konkrete forslag til lovendringer, som kan sikre likestilling på dette området.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener ordningen med innskuddspensjon reiser viktige likestillingspolitiske og likestillingsrettslige spørsmål. Disse medlemmer legger vekt på å finne frem til ordninger som ikke forskjellsbehandler kvinner og menn som pensjonister, og som heller ikke fører til at kvinnelig arbeidskraft blir dyrere enn mannlig arbeidskraft. Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil legge frem forslag om endringer i lov om foretakspensjon. Disse medlemmer vil i den forbindelse fremme forslag om livslang utbetaling. Hensikten med en pensjonsordning er å kompensere for bortfallet av inntekt gjennom hele pensjonsalderen, og da bør også pensjonsordninger som gir rett til skattefradrag være det. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at Regjeringen må legge fram for Stortinget hvordan dette kan gjennomføres med fortsatt lik premie for kvinner og menn.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre fremjar følgende forslag:

«I lov om innskuddspensjon skal § 5-3 (2) utgå.»

11.3 Forholdsmessighetsprinsippet

Sammendrag

Departementet vil vise til at mange høringsinstanser har vært kritiske til utformingen av forholdsmessighetsprinsippet. Samtidig vil departementet igjen vise til at Stortinget ved behandlingen av lov om foretakspensjon vedtok adgang til ned til ti års opphørende ytelse i foretakspensjonsordninger. I lovens kapittel 7 foreslås at dette gjøres gjeldende også i innskuddspensjonsordninger, og at valgfriheten knyttet til utbetalingstid for pensjonskapital legges til medlemmene. Dette innebærer at det ikke vil være noe grunnlag for beregninger av forventet pensjonsytelse medlemmene i mellom. Departementet foreslår derfor at første ledd i § 5-2 erstattes av et forholdsmessighetskrav som er enklere å relatere til innskuddspensjon.

Forholdsmessighetsprinsippet, slik det er formulert i lov om foretakspensjon, tar utgangspunkt i summen av beregnet folketrygd og foretakspensjon. Denne summen skal ikke utgjøre en høyere andel av lønn for høytlønte enn for lavtlønte. Folketrygdens ytelse har knekkpunkt ved 6 G, slik at kompensasjonsgraden for inntekt ut over 6 G er lavere enn kompensasjonsgraden for inntekt under 6 G. Ytelsen fra pensjonsordningen isolert sett øker derimot med stigende lønn, både som absolutt beløp og som andel av lønn. Mange

supplerende pensjonsordninger har som siktemål å kompensere for folketrygdens knekkpunkt, og dette er fullt mulig i foretakspensjon.

Departementet vil for øvrig vise til at vedtatt lov om foretakspensjon begrenser ytelsen for lønnsgrunnlag opp til 6 G på 100 pst. av lønn, og for lønn fra 6 G til 12 G på 70 pst. av G, jf. omtale i avsnitt 2.4. For lønnstakere med lønnsgrunnlag lik 12 G, vil maksimal pensjonsprosent under lov om foretakspensjon være 85. Departementet kjenner ikke til at det eksisterer pensjonsordninger som har en så høy pensjonsprosent i dag.

Samme innskudd som andel av lønn for alle lønnsnivå, slik dette lovforslaget gir anledning til, vil derfor være en radikal endring i forhold til praksis i foretakspensjon, om det utgjorde eneste mulighet. Under den forutsetning at maksimalandelen settes slik at årlig total ytelse opp til 6 G normalt ikke kan forventes å overstige 100 pst. av lønn, mener departementet likevel at et slikt alternativ har flere gunstige trekk. Departementet ser samtidig at det er en lang praksis for å tillate foretakspensjoner med skattefordel som motvirker folketrygdens fordelingsprofil. Departementet mener på denne bakgrunn at forholdsmessighet i innskuddspensjon bør ha som utgangspunkt at pensjonsinnskuddet for inntekt ut over 6 G kan være inntil to ganger høyere enn for inntekt under 6 G, og foreslår at lovteksten i § 5-2 første ledd endres tilsvarende.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-2 om forholdsmessighetsprinsippet.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til merknad under kap. 11.2 og fremjar følgende forslag:

«I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 5-2 (2) lyde:

Ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd skal det tas hensyn til at kvinner som regel har lengre levealder enn menn.»

11.4 Grenser for de årlige innskudd

Sammendrag

Departementet har merket seg at det er stor grad av enighet blant høringsinstansene om at det bør være begrensninger på de årlige innskudd som kan gjøres i en innskuddsordning, og at flere av høringsinstansene har tatt opp spørsmålet om nivået på maksimalsatsene med henvisning til beregningene i Rapport om hoved-

spørsmål ved innskuddsbasert pensjon fra en arbeidsgruppe nedsatt av Finansdepartementet i 1998, jf. bred omtale også i vedlegg 2 i NOU 1999: 32.

Flere høringsinstanser foreslår at innskuddsgrensene ikke fastsettes i forskrift. Et alternativ til forskrift er at grensene, som andre grenser i skatteopplegget, vedtas i sammenheng med de årlige skatteoppleggene. Det er neppe behov for så hyppig vurdering av slike innskuddsgrenser. Departementet viser til at satsene bør ses i sammenheng med hva slags avkastning som oppnås og som kan forventes framover. Det vil derfor trolig være behov for justering av satsene bare når avkastningsforholdene i økonomien er vesentlig endret. Et slikt behov vil normalt oppstå med flere års mellomrom, og være en rutinemessig gjennomgang basert på de prinsipper som her er lagt til grunn. Departementet ser det derfor som hensiktsmessig at grensene reguleres i forskrift, jf. foreslåtte § 5-4 annet ledd.

Departementet har merket seg at utvalget ikke foreslo eksplisitte satser. Departementet vil peke på at forutsetningene for enkelte av de forhold utvalget mente burde legges til grunn for fastsettelse av innskuddene, ikke lenger er tilstede. Særlig gjelder dette kravet til livsvarige utbetalinger. Departementet har fulgt opp Stortingets vedtak i forbindelse med lov om foretakspensjon om å åpne for en minste utbetalingsperiode på ti år også i forslag til lov om innskuddspensjon, jf. omtale i kapittel 9 i proposisjonen. Departementet vil bemerke at en alderspensjonskapital som er innbetalt ut fra en målsetning fra arbeidsgiver om å gi en livsvarig ytelse, vil kunne gi en svært høy årlig ytelse hvis arbeidstaker isteden velger å ta ut pensjonen over ti år. At utbetalingsperioden kan bli så kort, må nødvendigvis få betydning for fastsetting av maksimalsatsene.

Ytelsen fra en innskuddspensjonsordning er ikke en eksplisitt målstørrelse eller styringsstørrelse. Flere høringsinstanser viser til begrensningene på utbetalt pensjon i lov om foretakspensjon, og mener at disse bør være retningsgivende for fastsettelse av maksimalsatser for innskuddspensjon. Departementet vil i denne sammenheng bemerke at begrensningene i foretakspensjon ble endret fra forslaget som daværende Regjering framla i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) til endelig vedtatt lov, og at de vedtatte begrensningene utgjør 100 pst. av lønnsgrunnlaget opp til 6 G og 70 pst. av lønnsgrunnlag mellom 6 og 12 G, jf. omtalen i avsnitt 2.4 i proposisjonen. Departementet har lagt til grunn tilsvarende forenkling i lov om innskuddspensjon, og bestemmelsen i foreslått § 5-4 første ledd er derfor justert i tråd med dette.

Tabell 7.2 i proposisjonen inneholder noen regneeksempler som illustrerer sammenhengen mellom nivået på innskuddene og den årlige pensjon som vil kunne oppnås på ulike lønnstrinn, basert på gitte forutsetninger om innskuddssatsene og framtidig utvikling i lønn og avkastning. Hvis en arbeidstaker har

pensjonsgivende lønn lik 6 G i dag (dvs. om lag 280 000 kroner ut fra G lik 46 950 kroner) og en videre lønnsvekst på 3 pst. i året, vil endelig pensjonsformue ved pensjonsalder være om lag 500 000 kroner med årlige innskudd i 35 år utformet som 2 pst. av lønn ut over 3 G og oppnådd avkastning lik 6,5 pst. Dette vil gi en årlig utbetaling fra innskuddsordningen på om lag av 70 000 kroner i ti år. En utbetaling i denne størrelsesorden vil i dette tilfellet tilsvare en kompensasjonsgrad på om lag 9 pst. av løpende lønn rett før pensjonsalder, jf. tabell 7.2. Sammen med pensjon fra folketrygden, som utgjør om lag 53 pst. for en enslig pensjonist med inntekt lik 6 G, vil kompensasjonsgraden for denne arbeidstakeren utgjøre om lag 62 pst. i de ti årene utbetalingen varer.

Ved høyere innskudd, for eksempel 4 pst., vil kompensasjonsgraden fra innskuddspensjonsordningen utgjøre om lag 18 pst. Samlet kompensasjonsgrad, dvs. inkludert folketrygdens alderspensjon, vil da kunne være om lag 71 pst.

Departementet har merket seg at utvalget presiserer at anslaget for markedsavkastning på 6,5 pst. i liten grad er å oppfatte som et persist anslag. Utvalget gjengir at over perioden 1967-1997 gav investeringer i en omfattende markedsindeks ved Oslo Børs en årlig realavkastning på om lag 10 pst. og en nominell avkastning på om lag 16 pst., jf. vedlegg 2 i NOU 1999: 32. En portefølje som bestod delvis av denne indeksen og delvis andre eiendeler, ville kunne gitt en årlig nominell avkastning betydelig over 6,5 pst. Det kan være grunn til å tro at de institusjoner som forvalter pensjonskapital, vil oppnå en avkastning som ligger nær børsavkastningen. Departementet vil påpeke at avkastningen og dermed usikkerhet spiller stor rolle i innskuddspensjon. Ønskes stor sikkerhet for endelig pensjonsytelse, må foretaket velge foretakspensjonsordning.

Hvis arbeidstakeren oppnår høyere avkastning, vil pensjonsformue og dermed årlig utbetaling bli høyere. Om årlig avkastning skulle bli i samme størrelsesorden som den årlige avkastningen på Oslo Børs over de siste ti år, for eksempel 13 pst., vil pensjonsgivende lønn lik 6 G gi opphav til en årlig utbetaling i ti år tilsvarende en kompensasjonsgrad på om lag 62 pst. fra innskuddsordningen alene og på om lag 116 pst. for folketrygden og innskuddsordningen samlet.

Høyere innskuddssatser vil gi opphav til høyere kompensasjonsgrader. Som nevnt vil høyere innskudd, for eksempel 4 pst. av inntekt ut over 3 G, føre til at kompensasjonsgraden fra innskuddspensjonsordningen alene blir om lag 18 pst. og samlet kompensasjonsgrad inkludert folketrygden på om lag 71 pst. når pensjonen utbetales over ti år. Om innskuddet settes til 6 pst., vil kompensasjonsgraden fra innskuddspensjonsordningen alene bli om lag 27 pst. og samlet kompensasjonsgrad inkludert folketrygden på om lag 80 pst. Utbetaling over lengre tid enn ti år, for eksem-

pel livsvarig, vil redusere den årlige kompensasjonsgraden.

Departementet viser til at det neppe bør legges til rette for kompensasjonsgrader opp mot eller over 100 pst. av pensjonsgivende lønn, bl.a. fordi en slik størrelse på alderspensjonen ikke kan sies å oppfylle et reelt pensjonsbehov, og som det heller ikke er noen grunn til å skattefavourisere. Det kan også stilles spørsmål om en slik tilpasning vil være en optimal fordeling mellom inntekt som yrkesaktiv og som pensjonist.

I et typeeksempel vil en enslig pensjonist med full opptjening med tidligere lønn under 2,72 G ha en kompensasjonsgrad fra folketrygden alene som overstiger 2/3 av tidligere lønn, dvs. høyere kompensasjonsgrad enn i en vanlig tjenstepensjonsordning. Folketrygdens kompensasjonsgrad avtar med inntekt, særlig for lønnsgrunnlag ut over 6 G. For lønn under 6 G vil en satsstruktur som ikke har et minstenivå for innskuddsgivende lønn, gi samme prosentvise kompensasjon fra innskuddsordningen uansett lønn. Sammen med folketrygden vil da kompensasjonsnivået kunne bli meget høyt for lavtlønte. Et minste lønnsnivå for innskudd fører til at kompensasjonsgraden fra innskuddsordningen blir stigende fra dette nivået, og dermed at samlet kompensasjonsgrad fra innskuddsordningen og folketrygden bli mer lik for alle lønnsnivåer.

I vedlegg 2 i NOU 1999: 32 refererte utvalget beregninger av hvilke innskuddssatser som er nødvendige for å oppnå en gitt målsatt livsvarig alderspensjon, forutsatt årlig lønnsvekst og avkastning. Hovedalternativet i disse beregningene legger til grunn innskudd i fra alder 37 år til 67 år (dvs. i 30 år), årlig lønnsvekst på 3 pst. og årlig avkastning på 6,5 pst. Årlig lønnsvekst på 3 pst. kan tilsvare en langsiktig inflasjonsrate på om lag 1,5 pst. og trendmessig reallønnsvekst på om lag 1,5 pst. Det gjennomsnittlige innskudd som kreves for tilsvarende ytelse som en god foretakspensjonsordning, dvs. om lag 2/3 av lønn inkludert folketrygd, er 7,6 pst. for lønnsnivå 12 G, ifølge beregningene i vedlegg 2 i NOU 1999: 32. Nødvendig gjennomsnittlig innskudd for inntekter under dette er lavere, fordi folketrygdens kompensasjonsgrad er høyere for lavere inntekter. Utbetaling over en kortere periode vil som nevnt over gi høyere kompensasjonsgrad.

Det er stor usikkerhet omkring avkastning og innbetalingsperiode i disse beregningene. De fleste arbeidstakere har en yrkeskarriere på opp mot eller over 40 år. I den grad innskuddspensjon får utbredelse av betydning, vil de aller fleste ha innskudd i mer enn 30 år. Departementet vil peke på at overføringen av 30 år som opptjeningsnorm fra foretakspensjon til innskuddspensjon ikke er heldig, fordi sluttlønnsprinsippet i foretakspensjon fører til at lengre opptjening ikke øker pensjonen. I innskuddspensjon er derimot forholdet

det det motsatte, slik at pensjonen øker kraftig ved opptjening ut over 30 år. Innbetalingsperioden som beregningsmessig anvendes i innskuddspensjon og minstekravet til opptjeningsperiode i foretakspensjon har derfor fullstendig ulike oppgaver. Beregningsteknikk er det lagt til grunn innskudd fra 32-års alder i tabell 7.2 i proposisjonen.

Departementet viser til at det foreslås valgfri utbetalingstid på ned til ti år. Departementet mener det er upraktikabelt å differensiere satsene etter utbetalingstid. Det ville bli komplisert å fastsette og kontrollere et stort antall satser. Dette har betydning for satsfastsettelsen. For et gitt årlig innskudd, blir den årlige ytelsen høyere jo kortere utbetalingsperioden er. Departementet mener det er urimelig å sette maksimalsatsene slik at det legger grunnlag for å ta ut svært høye ytelser over for eksempel en ti års periode. Dette ville også stride mot Stortingets intensjon med å sette et såvidt lempelig vilkår for utbetalingstid, og som har vært å gi bedrifter med liten økonomisk yteevne bedre mulighet til å opprette en slik ordning. Departementet antar det ville være hensiktsmessig å sette maksimalsatsen slik at for inntekter opp til 6 G, kan samlet ytelse med ti års utbetalingsperiode forventningsmessig ikke overstige 100 pst. av tidligere lønn. Det understrekes at dette ikke vil forhindre at slike tilfeller kan oppstå ettersom mange vil ha mer enn 35 års opptjening, og særlig at avkastningen kan bli høyere enn beregningsmessig lagt til grunn. Departementet vurderer derfor å utarbeide forslag til forskrift at det settes et minstenivå for innbetalinger på 3 G, og at det for inntekt ut over 3 G kan gjøres årlige innskudd på opp til 4 pst. av beregningsgrunnlaget. For den delen av inntekten som overstiger 6 G vil innskuddene i samsvar med foreslått § 5-2 første ledd kunne være dobbelt så høye.

Departementet er enig med utvalget i at den endelige kompensasjonsgraden fra innskuddsordningene ikke skal reguleres. I forbindelse med anledningen til å velge en kort utbetalingsperiode mener departementet for øvrig at høringsinstansenes argumentasjonen om forbindelsen til begrensningene i foretakspensjon bør gjøres gjeldende, slik at det settes et tak på maksimal årlig utbetaling tilsvarende den maksimale pensjon som kan utbetales fra en foretakspensjonsordning. Hvis alderspensjonskapitalen danner grunnlag for utbetaling av større årlige beløp enn dette, foreslår derfor departementet at utbetalingstiden skal økes tilsvarende, slik at de årlige beløp reduseres til dette nivået. Departementets forslag er nærmere omtalt i avsnitt 9.3.4 i proposisjonen.

FNH har tatt opp spørsmålet om høyere maksimalsatser for de som er omfattet av særaldersgrenser. Departementet anser at de satsene som vurderes fastsatt er såvidt lempelige at også grupper med særaldersgrenser vil nå et akseptabelt pensjonsnivå.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Stortinget har gått inn for skattemessig likebehandling av innskudds- og ytelsesordninger. Flertallet mener at departementets forslag til maksimale innskuddssatser er for lave sett i forhold til Stortingets uttalte mål om skattemessig likebehandling mellom innskuddspensjon og ytelsesbasert foretakspensjon. Det vises til at departementet har lagt gjennomsnittlige dekninger i foretakspensjonsordninger (om lag 2/3 av lønn inkludert folketrygd) til grunn for beregning av maksimale innskuddsgrenser i innskuddspensjonsordninger.

Flertallet mener at målet om skattemessig likebehandling mellom innskudds- og ytelsesordninger tilsier at maksimalsatsene i innskuddsordninger om lag bør gjenspeile det maksimale som kan oppnås i ytelsesordninger beregnet ut fra minste opptjeningsstid for full pensjon på 30 år. Flertallet ber om at departementet foretar beregninger og utarbeider forslag til maksimale innskuddssatser ut fra denne intensjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-4 om innskuddsgrenser. Disse medlemmer mener at det ikke er grunn til å sette maksimalsatsene slik at de legger til rette for kompensasjonsgrader som kommer opp mot eller over 100 pst. av tidligere lønn. Det ville være urimelig å legge opp til et skattefavisert opplegg som i stor utstrekning kan gi vesentlig bedre pensjoner enn det som er vanlig i lov om foretakspensjon. Beregninger som legger til grunn forventede kompensasjonsgrader på om lag 66 pst., er derfor et rimelig utgangspunkt.

11.5 Beregning av lønn

Sammendrag

Likhetsprinsippet tilsier at alle ansatte skal inkluderes og at pensjonsytelsen skal stå i et visst forhold til lønn. Uten en fast definisjon av lønnsbegrepet, vil enkelte foretak kunne velge avgrensninger som gjør at grupper av ansatte ikke vil tjene opp særlige pensjonsrettigheter på tross av forholdsmessighetsprinsippet. Fordi pensjon og pensjonsnivå bør fastsettes slik at tilvendt levestandard i hovedsak kan opprettholdes, bør det benyttes et lønnsbegrep som gir et godt uttrykk for disponibel inntekt som yrkesaktiv.

Departementet mener det er nødvendig med en klar definisjon av et hensiktsmessig grunnlag for fastsettelse av pensjonsytelsen. Skattepliktig lønn oppfyller et slikt krav. Etter departementets mening er skattepliktig lønn det klart mest formålstjenlige begrepet, og en har ikke funnet annet hensiktsmessig grunnlag.

Departementet vil foreslå at det skal være en adgang for den enkelte pensjonsordning til å se bort fra skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser. Pensjonsordningen må nedfelle dette i sitt regelverk og gjøre det gjeldende for alle medlemmene.

For alle alternativer etter forslaget § 5-5 annet ledd gjelder det at begrensningene i pensjonsgrunnlag må utformes identisk for alle medlemmer. Justeringen er begrunnet i behovet for å gi det enkelte foretak en viss fleksibilitet ved utformingen av pensjonsplanen. Dette er nødvendig hvis en vil unngå at foretak avstår fra å opprette pensjonsordninger i frykt for kostnadsansvaret eller stiller foretakene overfor valg som til slutt fører til at de avstår fra å finne frem til en ordning som inkluderer det store flertall av arbeidstakere.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-5 om beregning av lønn.

12. OPPHØR AV MEDLEMSKAP. PENSJONSKAPITALBEVIS

12.1 Rett til opptjent pensjon

Sammendrag

Utvalgets forslag

Når det gjelder håndtering av fratrådte arbeidstakers rettigheter, har utvalget tatt utgangspunkt i de prinsipper som er lagt til grunn i lov om foretakspensjon. Lovutvalget foreslår at arbeidstaker meldes ut av innskuddspensjonsordningen dersom arbeidsforholdet opphører før pensjonsalder. Ved fratreden skal den opptjente pensjonskapitalen overføres til egen alderspensjonskonto i institusjonen. Alderspensjonskontoen og pensjonskapitalbeviset utgjør egne rettsforhold mellom den fratrådte arbeidstakeren og institusjonen. Lovutvalget foreslår at begrepet «pensjonskapitalbevis» benyttes som betegnelse på fratrådtes rettigheter i forbindelse med innskuddspensjonsordninger. Utvalget skriver videre:

«Som kontohaver kan arbeidstakeren avtale med institusjonen hvordan kontoen skal forvaltes, innenfor de rammer som settes for egen pensjonskonto i utkastet § 3D3. Det skal være fastsatt i regelverket for ordningen hvordan slik pensjonskonto skal forvaltes for de tilfeller kontohaveren ikke foretar slikt valg.»

Utvalget mener at det også for innskuddspensjon bør være regler som begrenser omfanget av kontrakter for svært lave pensjonsrettigheter. Det vises til at begrensning i forhold til tjenestetid kan betraktes som en kompensasjon for arbeidsgivers utgifter som følge av at arbeidsforholdet ble kortvarig. Tilsvarende regelen i lov om foretakspensjon foreslås det at medlemmer med kortere tjenestetid enn 12 måneder ikke beholder rett til opptjent pensjonskapital. Oppsamlet pensjonskapital vil etter utvalgets forslag i dette tilfellet tilfalle

arbeidsgiver for pensjonsformål, og overføres til innskuddsfondet. Utvalget peker på at arbeidstakere med lav lønn og deltidsstilling ikke rammes særskilt idet begrensningen kun knyttes opp mot tjenestetid og ikke mot kapitalens størrelse.

Departementets vurdering

Departementet slutter seg til utvalgets vurderinger knyttet til fratrådte arbeidstakers rettigheter. Departementet deler videre utvalgets syn om at det bør være regler som begrenser omfanget av kontrakter for svært lave pensjonsrettigheter, jf. forslaget § 6-1 annet ledd. Departementet finner det videre naturlig at grensen settes til 12 måneders tjenestetid, tilsvarende regelverket i lov om foretakspensjon. Det vises for øvrig til omtale i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) side 89 og 90. Her heter det bl.a.:

«Utvalget foreslår å redusere minstekravet til medlemstid for rett til å beholde pensjon og tilhørende premiereserve ved fratreden til 12 måneder, jf. utkastet § 4D6 annet ledd. Utvalget viser i denne forbindelse til Velferdsmeldingen og Stortingets behandling av denne (NOU 1998: 1 s 95):

«I Velferdsmeldingen ble det lagt vekt på at det relativt strenge kravet til arbeidsperiodens varighet kan svekke mobiliteten i arbeidsmarkedet. Det ble pekt på at opptjente pensjonsrettigheter utgjør en del av lønns- og ansettelsesvilkårene, selv om pensjoner bare i begrenset grad inngår i tariff- og arbeidsavtaler. Det ble vurdert som et tungtveiende argument for at en arbeidstaker bør ha rett til de opptjente rettighetene uavhengig av arbeidsperiodens varighet.

I Velferdsmeldingen ble det foreslått å redusere kravet til minste arbeidsperiode for rett til fripolise til maksimum seks måneder (under den forutsetning at medlemskap først ble oppnådd etter seks måneders ansettelse), men det ble også understreket at administrative hensyn må tillegges vekt ved korte ansettelsesforhold.»

Ved Stortingets behandling ga sosialkomiteen sin tilslutning til forslaget i Velferdsmeldingen.

Sett i sammenheng med forslaget om medlemskap fra første arbeidsdag, mens det i dag kan være en viss karenstid for medlemskap, mener utvalget at forslaget om 12 måneder er i tråd med Velferdsmeldingens intensjoner på dette punktet.»

Departementet vil gjøre oppmerksom på at det i § 9-1 foreslås at foretaket skal ha innskuddsfond, også i de tilfeller pensjonsordningen har egen alderspensjonskonto for hver arbeidstaker. Departementet vil også gjøre oppmerksom på at det er avtalefrihet når det gjelder hyppigheten av innskuddsbetaling, for eksempel månedlig, kvartalsvis eller årlig. Departementet ser det i utgangspunktet derfor ikke som hensiktsmessig at loven skal ha bestemmelser om tilbakeføring av innskudd. Hvis erfaring skulle vise at det er behov for slik regulering, mener departementet at dette kan gjøres i forskrift.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 6-1 om rett til opptjent pensjon ved opphør av medlemskap.

12.2 Fortsatt pensjonssparing

Sammendrag

I lov om foretakspensjon § 4-9 annet ledd heter det at fortsettelsesforsikring som nevnt i forsikringsavtaleloven § 19-7 skal tegnes på samme vilkår som fripolise, men at det kan avtales at forsikringen utvides til også å omfatte uførepensjon og pensjoner til etterlatte.

Utvalget viser til ovennevnte adgang til fortsatt premiebetalning (fortsettelsesforsikring) i lov om foretakspensjon, og foreslår at det også i lov om innskuddspensjon tas inn en bestemmelse som gir fratrådte arbeidstakere rett til å fortsette oppsparingen av alderspensjonskapital.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det i lov om innskuddspensjon tas inn en bestemmelse som sikrer fratrådte arbeidstakere rett til å fortsette oppsparingen av alderspensjonskapital, jf. forslått § 6-5 første ledd. Videre er departementet enig i utvalgets vurdering om at det er behov for å begrense de innskudd som arbeidstakeren kan betale inn. Det synes rimelig at innskudd ikke kan utgjøre et høyere beløp enn det som arbeidsgiver betalte inn til alderspensjonskapitalkontoen siste år arbeidstaker var medlem i ordningen, justert for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, jf. forslaget § 6-5 tredje ledd. Utvalget har lagt til grunn at det skal være en viss stabilitet i innskuddenes størrelse over tid. På denne bakgrunn ser ikke departementet behov for å ta inn et kompliserende element i beregningen i form av gjennomsnittsberegninger.

Kredittilsynet argumenterer i sin uttalelse for at innbetalinger ved fortsatt pensjonssparing må skje til separat alderspensjonskonto. Departementet vil vise til at forslått § 6-2 annet ledd krever at institusjonen ved opphør av medlemskap skal overføre opptjent pensjonskapital til egen alderspensjonskonto og utstede pensjonskapitalbevis for denne. Det er dermed ikke behov for en ytterligere separat alderspensjonskonto. På denne bakgrunn ser heller ikke departementet at en alderspensjonskonto vil kunne inneholde midler som er underlagt ulike beskatningsregler. Departementet viser for øvrig til at problemstillingen knyttet til flytting av midler til ny pensjonsordning er en annen enn i foretakspensjon, der man i tillegg til størrelsen av premiereserven må ta hensyn til både lønnsforhold og tjenestetid. De to sistnevnte forhold har ikke betydning ved flytting av midler til en innskuddspensjonsordning.

Etter departementets vurdering er det tvilsomt om forsikringsavtaleloven kapittel 19 kommer til anven-

delse for innskuddspensjonsordninger opprettet i bank eller forvaltningsselskap for verdipapirfond, jf. omtale under avsnitt 4.3.4. På denne bakgrunn foreslår departementet at institusjonen skal gi generell informasjon om muligheten til å fortsette innskuddsbetalingen, og en seks måneders frist for å meddele om en slik adgang benyttes, jf. forslaget § 6-5 annet ledd. Tilsvarende frist er gjort gjeldende for fortsettelsesforsikring, jf. forsikringsavtaleloven § 19-7.

Aktuarforeningen bemerker at det kan oppstå seleksjonsproblemer dersom fratrådte arbeidstakere kan velge å fortsette innbetaling til alderspensjon, uten å videreføre tilknyttet forsikring, eksempelvis ektefellepensjon. Departementet antar at det er mest hensiktsmessig at denne type problemstilling reguleres ved kontrakt. I Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) side 91 omtales mulige seleksjonsproblemer i tilknytning til lov om foretakspensjon § 4D9 annet ledd som åpner for at fortsettelsesforsikringer kan tilknyttes uføre- og etterlatteytelser, selv om den opprinnelige ordningen ikke inneholdt dette. Det legges i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) til grunn at livsforsikringsselskapene må ta stilling til eventuelle tiltak for å unngå seleksjon.

Et medlem som går over til et annet foretak som har tjenestepensjonsordning, vil etter utvalgets forslag ikke lenger ha mulighet til betale inn til sin «fripolise». Enkelte høringsinstanser mener at dette strider mot forsikringsavtaleloven § 19-7. Etter departementets vurdering søker utvalgets forslag å hindre dobbel utnyttning av skattefordel. Departementet ser bl.a. på denne bakgrunn ikke at det foreslåtte regelverket strider mot forsikringsavtaleloven § 19-7, og slutter seg derfor til utvalgets forslag.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 6-5 om fortsatt pensjonssparing ved opphør av medlemskap.

12.3 Flytting av pensjonsrettigheter

Sammendrag

I foretakspensjonsordninger kan en fripolises midler overføres til en ny pensjonsordning som arbeidstaker blir medlem av. Videre kan arbeidstakeren bestemme at fripolisen skal flyttes til et annet livsforsikringsselskap i tråd med flytteforskriften.

Er opptjent premiereserve knyttet til alderspensjon mindre enn 50 pst. av folketrygdens grunnbeløp, har medlemmet likevel bare rett til at premiereserven blir overført til annen foretakspensjonsordning, fortsettelsesforsikring eller til individuell pensjonsforsikringsavtale etter skatteloven (IPA), jf. lov om foretakspensjon § 4-7 første ledd annet punktum.

Utvalgets forslag

Utvalget har tatt utgangspunkt i ovennevnte bestemmelse ved vurderingen av flytteadgangen for

fratrådte arbeidstakeres rettigheter. Når arbeidstaker fratrer en innskuddspensjonsordning, skal det etableres et eget kontraktsforhold mellom arbeidstakeren og institusjonen på linje med fripoliser innen ytelsesbaserte ordninger etter lov om foretakspensjon, jf. utkastet § 6-2 første ledd. Samme rett til flytting av midler som er gjort gjeldende i lov om foretakspensjon, bør etter utvalgets mening videreføres i lov om innskuddspensjon.

Utvalget foreslår at midler til opptjente pensjonsrettigheter etter den enkeltes valg kan flyttes til alderspensjonskonto i en annen institusjon, jf. utkastet § 6-3 første ledd. Dersom kapitalen er meget lav, vil kostnadene ved kontohold lett bli store i forhold til årlig avkastning. På dette grunnlag foreslås det at pensjonskapitalen kan overføres til en Individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA) dersom kapitalen er lavere enn 50 pst. av folketrygdens grunnbeløp. Dersom pensjonsordningene som arbeidstakeren har opptjent pensjonskapitalen i, ikke hadde investeringsvalg, anser utvalget at dette likevel ikke bør være til hinder for at arbeidstakeren etter fratreden kan velge å ha individuelt investeringsvalg på forvaltningen av pensjonskapitalen.

Utvalget mener videre at det alternativt må være adgang til at fratrådte arbeidstakeres pensjonskapital kan flyttes til annen innskuddspensjonsordning som arbeidstaker blir medlem av. I praksis vil flytting skje ved at pensjonskapitalen overføres til arbeidstakerens alderspensjonskonto i den nye pensjonsordningen.

Utvalget har vurdert om flytting til annen pensjonsordning skal begrenses til annen innskuddspensjonsordning eller også kunne gjøres til foretakspensjonsordning. Det vises til at adgang til å overføre pensjonskapital til en ytelsesbasert ordning vil berøre prinsipielle spørsmål om flytting av midler fra en form for pensjonsordning til en annen. Blant annet vil seleksjonsproblemer kunne gjøre seg gjeldende i det man ved slik flytting endrer ren pensjonskapital til premiereserve med dødelighetsarv. Således kan det oppstå situasjoner der sivilstatus eller helsesituasjon er avgjørende for om flytting foretas eller ikke. Et flertall av utvalgets medlemmer foreslår i utkastet § 6-3 at flytting til ny foretakspensjonsordning som arbeidstakeren blir medlem av, kan tillates ved at alderspensjonskapitalen konverteres til premiereserve for alderspensjon i foretakspensjonsordningen. Den nye foretakspensjonsordningen må ha regler om medregning av tidligere opptjente rettigheter, og det legges til grunn at pensjonskapitalen skal anses som premiereserve etter disse reglene. Flertallet vektlegger at seleksjonsproblemene reduseres siden flyttingen er knyttet til jobbskifte, og pensjonskapitalen uansett skal konverteres til alderspensjon ved pensjonsalder. Flertallet presiserer imidlertid at det er opp til det enkelte forsikringsselskap om medregning av alderspensjonskapitalbevis skal aksepteres.

Et mindretall av utvalgets medlemmer mener at adgang til flytting fra en innskuddspensjonsordning til en foretakspensjonsordning ved skifte av stilling vil medføre så vidt mange problemer at en slik løsning ikke bør tillates. Mindretallet mener seleksjonsproblemene vil være betydelige fordi det forutsettes at den enkelte arbeidstaker selv bestemmer om midler skal overføres til ny pensjonsordning. Videre mener mindretallet at opptjeningsprofilen i de to formene for pensjonsordning er så vidt ulik, slik at bruk av medregning i en del tilfeller vil kunne gi svært urimelige resultater. Et annet mindretall viser også til at Stortinget la til grunn at det ikke skulle være adgang til flytting mellom spareprodukter og forsikringsprodukter da regelverket for IPA ble behandlet.

Departementets vurdering

Departementet legger vekt på at opptjent alderspensjonskapital skal kunne forvaltes slik at den gir medlemmet en rimelig avkastning også etter at medlemmet har sluttet i foretaket. Når medlemmet slutter, opprettes det et eget rettsforhold mellom medlem og institusjon. Departementet deler utvalgets syn om at midler til opptjente pensjonsrettigheter kan flyttes til alderspensjonskonto i en annen institusjon, jf. forslaget § 6-3. Videre slutter departementet seg til at arbeidstaker etter fratreden kan velge å ha individuelt investeringsvalg på forvaltning av pensjonskapitalen, selv om pensjonsordningen der pensjonskapitalen er opptjent ikke hadde investeringsvalg.

Departementet mener at forslaget fra utvalgets flertall om å tillate flytting av midler til ny foretakspensjonsordning som arbeidstaker blir medlem av, ville bidra til enkelhet, fleksibilitet og bedre oversikt for arbeidstaker. Samtidig er departementet oppmerksom på seleksjonsproblematikken. Flertallet i utvalget la til grunn at pensjonskapitalen skulle konverteres til en livsvarig pensjonsytelse ved pensjonsalder. I behandlingen av lov om foretakspensjon vedtok imidlertid Stortinget adgang til ti års opphørende ytelser i slike ordninger. Departementet legger derfor opp til en tilsvarende adgang til tiårig utbetalingsperiode i denne loven, jf. omtale i avsnitt 9.1.4. Det foreslås dessuten valgfrihet innenfor lovens rammer med hensyn til utbetalingstid og valg av spare- eller forsikringsordning i utbetalingsperioden. Når disse momenter tas i betraktning, vil det sentrale argumentet om at seleksjonsproblemene reduseres fordi pensjonskapitalen konverteres til livsvarig alderspensjon ved pensjonsalder, bli sterkt svekket. På denne bakgrunn vil departementet støtte forslaget fra utvalgets mindretall om at midler fra en innskuddspensjonsordning, som er uten dødelighetsarv, kun kan flyttes til annen innskuddspensjonsordning, og ikke til en foretakspensjonsordning. § 6-3 foreslås justert i tråd med dette.

Skattedirektoratet viser i sin høringsuttalelse til enkelte kontrollproblemer. Finansdepartementet an-

ser disse problemer løst ved bestemmelser tatt inn i denne lov i foreslått § 2-8. Det vises til spesialmerknader til denne bestemmelse.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 6-3 om flytting av pensjonskapital.

12.4 Sammenslåing av pensjonsrettigheter

Sammendrag

Utvalgets forslag

Tilsvarende bestemmelsene i lov om foretakspensjon, har utvalget foreslått at det skal være adgang til å slå sammen pensjonskapital som den enkelte arbeidstaker måtte ha på ulike konti i samme institusjon, jf. utkastet § 6-4 første ledd.

Dersom arbeidstaker har konti i flere institusjoner, legger utvalget opp til at kapitalen kan flyttes slik at samtlige konti tilknyttes samme institusjon, og at midlene deretter kan slås sammen. Det skal utstedes et nytt pensjonskapitalbevis for de sammenslåtte midler.

Utvalget har drøftet om midler knyttet til fripolise fra en foretakspensjonsordning skal kunne flyttes til en innskuddspensjonsordning og anses som pensjonskapital. Adgang til å overføre midler fra en fripolise til en innskuddspensjonsordning som arbeidstakeren blir medlem av, vil i likhet med overføring av pensjonskapital til en ytelsesbasert pensjonsordning, som omtalt i avsnitt 8.3, berøre prinsipielle spørsmål om flytting av midler fra en form for pensjonsordning til en annen.

Lovutvalgets flertall vil åpne for at premiereserve fra tidligere medlemskap i foretakspensjonsordning ved skifte av stilling kan flyttes til innskuddspensjonsordning som arbeidstakeren blir medlem av, jf. utkastet § 6-4 annet ledd. Midler tilknyttet en fripolises alderspensjon skal således kunne konverteres til alderspensjonskapital og slås sammen med alderspensjonskapital oppspart i en innskuddspensjonsordning. Hensynet til fleksibilitet har her vært avgjørende. For å redusere eventuelle seleksjonsproblemer foreslås det at slik overføring skal skje innen tre måneder etter skifte av stilling. Det foreslås videre i NOU 1999: 32 avsnitt 4.6.5 at uføre- og etterlatteytelser skal håndteres for seg.

Et mindretall i utvalget viser til spørsmålet om flytting av midler fra innskuddspensjonsordninger og peker på at tilsvarende problemstillinger må tillegges mer vekt enn hensynet til fleksibilitet. Mindretallet foreslår at det ikke åpnes for sammenslåing av midler fra innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger verken ved skifte av stilling eller for å slå sammen rettigheter knyttet til tidligere arbeidsforhold.

Utvalget mener at bestemmelser om pensjonsalder bør baseres på tilsvarende regelverk i lov om foretakspensjon, jf. utkastet § 6-4 tredje ledd, og uttaler videre:

«Dette innebærer at når alderspensjonskapital fra ulike arbeidsforhold slås sammen, skal pensjonsalderen for de sammenslåtte rettighetene settes til 67 år. Lovutkastet åpner for særaldersgrenser lavere enn 67 år. Det er bare i det tilfelle at samtlige av de rettighetene som slås sammen har lavere pensjonsalder enn 67 år, at det kan benyttes en pensjonsalder lavere enn 67 år for de sammenslåtte rettighetene. Dersom rettighetene er basert på ulike pensjonsalder, skal den høyeste pensjonsalder benyttes for de sammenslåtte rettighetene.»

Departementets vurdering

Enkelte av høringsinstansene viser til IPA-regelverkets forbud mot å konvertere en forsikringsavtale til en spareavtale, og vice versa, og de argumenterer for at tilsvarende regler bør innarbeides i lov om innskuddspensjon. Departementet vil poengtere at en overføring av midler fra, eller til, en innskuddspensjonsordning initieres av et jobbskifte, mens flytting av midler knyttet til IPA vil være motivert av helt andre forhold. Departementet mener følgelig at det er ulike typer seleksjonsproblemer som kan gjøre seg gjeldende i de to ordningene. På denne bakgrunn mener departementet at det neppe er grunn til å trekke generelle slutninger om seleksjonsforhold i innskuddspensjonsordninger ut fra det som gjelder i IPA.

Departementet mener at forslaget fra utvalgets flertall om at det skal være adgang til å slå sammen pensjonskapital som den enkelte arbeidstaker måtte ha på ulike konti i samme institusjon, ville bidra til fleksible og enkle ordninger. Ved vurdering av mulige seleksjonsproblemer la utvalgets flertall til grunn at pensjonskapitalen skulle konverteres til en livsvarig pensjonsytelse ved pensjonsalder. I behandlingen av lov om foretakspensjon vedtok imidlertid Stortinget adgang til ti års opphørende ytelser i slike ordninger. Departementet foreslår derfor tilsvarende adgang til tiårig pensjonsutbetaling i denne lov. Det foreslås dessuten valgfrihet innenfor lovens rammer med hensyn til utbetalingsperiode, og valg av spare- eller forsikringsordninger i utbetalingsperioden. Som omtalt i avsnitt 8.3.4 i proposisjonen vil disse momenter medføre at det sentrale argumentet om at seleksjonsproblemer reduseres fordi pensjonskapitalen konverteres til livsvarig alderspensjon ved pensjonsalder, bli sterkt svekket. På denne bakgrunn finner departementet at mindretallets forslag om at det ikke åpnes for sammenslåing av midler fra innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger, må tas til følge. § 6-4 justeres i tråd med dette.

I tråd med utvalgets vurdering mener departementet at bestemmelser om pensjonsalder bør baseres på tilsvarende regelverk i lov om foretakspensjon. Når alderspensjonskapital fra ulike arbeidsforhold slås

sammen, skal pensjonsalderen for de sammenslåtte rettighetene, etter lovforslaget § 6-4 annet ledd, ikke settes lavere enn 67 år, med mindre pensjonsalderen i samtlige ordninger er lavere enn 67 år. Dersom pensjonsordningene i sistnevnte tilfelle har ulik pensjonsalder, skal høyeste pensjonsalder benyttes. Departementet legger til grunn at arbeidstaker selv må kunne dokumentere at alderspensjonskapital eventuelt er knyttet til særaldersgrenser lavere enn 67 år.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 6-4 om sammenslåing av pensjonskapitalbevis.

13. BRUK AV ALDERSPENSJONSKAPITAL

13.1 Sparing eller forsikring i utbetalingsperioden

Sammendrag

Departementet kan ikke se argumenter for et annet krav til pensjonsmessig innhold i denne loven enn i lov om foretakspensjon. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det skal kunne avtales at alderspensjon etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal vare i ti år eller mer. Forslaget § 7-3 er justert i tråd med dette.

Flere av høringsinstansene har lagt avgjørende vekt på konkurransehensynet i sin vurdering av krav til utbetalingsperioden. Departementet vil påpeke at det vil ta lang tid før det vil bli vesentlige utbetalinger fra innskuddsordninger. Ved vurderingen av det konkurransemessige aspektet er det etter departementets syn viktig å ta hensyn til at en i årene framover vil kunne få en mer virksom internasjonal konkurranse i livsforsikringsmarkedet.

Departementet deler utvalgets vurdering av at forsikringsprodukter med dødelighetsarv er særlig godt egnet til å sikre langvarige og spesielt livsvarige ytelser. Dødelighetsarv bidrar til høyere alderspensjon enn i tilsvarende spareprodukt. Forskjellen i ytelse blir imidlertid mindre jo kortere løpetid pensjonen har. Dels har dette sin årsak i at gjenværende kapital vil avta raskere jo kortere utbetalingsperioden er, noe som reduserer bidraget til forsikringskollektivet fra en pensjonist som dør ved en gitt alder, og dels skyldes det at en større andel av pensjonistene overlever hele utbetalingsperioden. Avveiningen mellom hensynet til konkurransen om midlene og hensynet til at midlene i størst mulig grad skal benyttes til alderspensjon, vil således avhenge av pensjonens løpetid. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at pensjonskapitalen, ved mulighet til en så vidt kort utbetalingsperiode som ti år, også i utbetalingsperioden bør kunne plasseres i innskudd i bank eller kapitaliseringsprodukt i livsforsikringselskap. Når det gjelder spørsmålet om også forvaltningsselskap for verdipa-

pirfond skal kunne forvalte midlene i denne perioden, vises til nærmere omtale i avsnitt 9.3.4.

Når utbetalingsperioden etter forslaget kan variere fra ti år og oppover, og plasseres med eller uten dødelighetsarv, er det nødvendig å ta stilling til om medlemmet eller foretaket, gjennom regelverket, skal ta de nødvendige valg. Dersom valget skal foretas av foretaket er det tvilsomt om de vilkår som er fastsatt i ordningens regelverk, i praksis vil kunne effektueres overfor den pensjonskapital som er ervervet, men ikke lenger er i ordningen, dvs. pensjonskapital sikret ved pensjonskapitalbevis. Slike bevis vil ved pensjonsalder kunne være utstedt mange år før konvertering finner sted, og vil videre kunne være flyttet en rekke ganger mellom ulike institusjoner. Nærmere informasjon om vilkår fastsatt i regelverk, som også kan være endret flere ganger i den aktuelle perioden, vil da lett gå tapt. Mobiliteten i arbeidsmarkedet gir grunn til å anta at det for mye av den pensjonskapital som spares opp etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold i praksis vil være umulig å kontrollere at konvertering skjer i tråd med det opprinnelige regelverket i pensjonsordningen. Departementet har kommet til at den eneste praktiske løsningen er at medlemmet kan bestemme utformingen av alderspensjonen innenfor lovens rammer.

Det kan tale for at medlemmene får tilsvarende adgang til å velge utformingen av pensjonen også for den pensjonskapitalen som er oppspart i det foretak hvor medlemmet arbeider ved fratreden for straks begynnende alderspensjon. Som utvalget anfører (NOU 1999: 32 side 69) vil imidlertid individuell adgang til å velge om pensjonskapitalen skal plasseres i forsikrings- eller sparekontrakt medføre en viss systematisk seleksjon av hvilke medlemmer som velger forsikring. Virkemidler for å hensynta dette, som individuell risikomåling, øker kostnadene. Også når det gjelder sparekontrakter, kan kollektiv konvertering av pensjonskapital for medlemmer som når pensjonsalder kunne medføre visse kostnadmessige fordeler, sammenlignet med individuelt inngåtte avtaler. Kollektive avtaler om konvertering av pensjonskapital til på forhånd fastsatte kriterier om pensjonens varighet etc. vil derfor kunne innebære fordeler i form av noe høyere alderspensjon for medlemmene. Etter departementets vurdering er det imidlertid tvilsomt om slike vilkår i praksis vil kunne fungere godt. Det vises i denne sammenheng til at kollektive vilkår om konvertering vil gi uheldige incentiver, fordi medlemmer som ønsker det, kan unngå de bindinger som ligger i regelverket ved å slutte i foretaket kort tid før pensjonsalder. Etter en samlet vurdering har departementet derfor lagt til grunn at det enkelte medlem bør bestemme vilkårene for konvertering også for den kapital som medlemmet har i en ordning ved overgang til pensjonsalder.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at livsforsikringsselskapene vil komme i en konkurransemessig vanskelig situasjon i markedet for innskuddspensjon i forhold til utenlandske foretak ut fra departementets forslag. Flertallet viser i denne sammenheng til merknadene knyttet til endring av virksomhetsregler i livsforsikring. Flertallet viser videre til bestemmelsen i § 7-4 om at dersom medlemmet dør før oppnådd pensjonsalder skal pensjonskapitalen som hovedregel benyttes til pensjon til etterlatte barn, ektefelle, samboer eller registrert partner. Flertallet mener at kundene ved avtaleinngåelse bør kunne bestemme seg for at nivået på denne årlige utbetaling av pensjon til etterlatte skal garanteres.

Ut fra denne intensjonen fremmer flertallet følgende endringer i § 7-3:

«Lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold § 7-3 første ledd første punktum skal lyde:

I regelverket kan det fastsettes at alderspensjonen i utbetalingsperioden er garantert av institusjonen i form av en pensjonsforsikring. Første punktum i proposisjonen § 7-3 første ledd blir annet punktum.

§ 7-3 nytt sjettede ledd skal lyde:

(6) Det kan fastsettes i ordningens regelverk at alderspensjon er garantert av institusjonen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser når det gjelder livsforsikringsselskaperes konkurransemessige situasjon til sin merknad til kap. 6. Når det gjelder kjøp av forsikringsprodukter i en innskuddssikret ordning viser disse medlemmer til at mulighetene er utredet i NOU 2000:13 Årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon. Denne utredningen har vært på høring og Regjeringen tar sikte på å legge fram et forslag i løpet av høsten. Disse medlemmer slutter seg til Regjeringens forslag til regler i denne proposisjonen.

Medlemene i komiteen fra Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til merknad under kap. 13.3 vedkommende § 7-3 andre ledd.

13.2 Bruk av alderspensjonskapital ved død

Sammendrag

Innledningsvis vises det til at det i forslaget legges til grunn at pensjonskapitalen i ordningen skal kunne plasseres i sparekontrakter også i utbetalingsperioden, jf. departementets vurdering i avsnitt 9.1.4. Det er således naturlig at bestemmelsen tilpasses slik at den kommer til anvendelse, ikke bare ved død før pensjonsalder, men for all pensjonskapital som ved med-

lemmets død ikke er konvertert til forsikring med dødelighetsarv.

Departementet slutter seg til det foreslåtte prinsipp om at barn og livsledsager prioriteres med hensyn til alderspensjonskapital dersom medlemmet dør. Selv om de samme personene langt på vei også ville blitt tilgodesett etter ordinære arverettslige regler, vil de foreslåtte regler ha betydning i tilfeller hvor det også inngår gjeldsforpliktelser etter avdøde medlem, i det kreditorer etter forslaget er avskåret fra tilgang til pensjonskapitalen. I tillegg til å sikre etterlatte, gjør bestemmelsen det også vanskeligere for medlemmet å gjøre låneopptak med utgangspunkt i pensjonskapitalen.

Når det gjelder forslaget om å benytte reglene i IPA, slik disse er når det ikke er oppnevnt begunstigede, vil dette etter departementets vurdering ikke innebære den ønskede prioritering av barn og etterlatte. I IPA-forskriften er det anledning til å begunstige barn og ektefelle, men i de tilfeller slik begunstiging ikke er foretatt, utbetales kapitalen til boet som en engangsutbetaling, jf. IPA-forskriften § 1-6. Departementet deler således ikke det syn at en bør inn ta regler tilsvarende det som gjelder i IPA dersom det ikke er oppnevnt begunstiget.

Enkelte høringsinstanser mener at begrepet «rimelig pensjon» i § 7-5 bør klargjøres, og Kredittilsynet foreslår at det vises til hva som er vanlig etter lov om foretakspensjon. Departementet deler vurderingen av at rimelig pensjon ikke presist angir størrelsen på de omtalte pensjoner, og mener videre at en henvisning til hva som er vanlig etter lov om foretakspensjon ikke vil tilføre bestemmelsen det nødvendige presisjonsnivå.

En beløpsangivelse i loven vil være enkel å praktisere, og fjerne usikkerheten om hvilke pensjoner som skal utmåles. En slik beløpsangivelse vil måtte være skjønnsmessig. Departementet foreslår at barnepensjon utmåles inntil den beregningsmessig når et beløp som svarer til 1 G for hvert barn medlemmet forsørget eller pliktet å forsørge. Slik barnepensjon utmåles, dersom kapitalen gir grunnlag for det, for å vare til barnet fyller 21 år. Det foreslås videre at pensjonskapital som ikke er fordelt til barna etter forannevnte regel, i sin helhet benyttes til etterlattepensjon til ektefelle, registrert partner eller samboer.

Etter lov om foretakspensjon § 7-3 skal fraskilt ektefelles rett til etterlattepensjon bestemmes av reglene i ekteskapslovgivningen. Av lov om foretakspensjon § 7-8 annet ledd følger det videre at retten til etterlattepensjon for ektefelle eller registrert partner går foran retten til samboerpensjon. Av lov om foretakspensjon § 7-8 tredje ledd framgår at dersom medlemmet ved sin død har fraskilt ektefelle eller partner, ytes samboerpensjonen med det beløp som samboeren ville hatt rett til om ekteskap eller registrert partnerskap var inngått da samboerforholdet ble etablert. Dette

gjelder også når ekteskap eller registrert partnerskap ble inngått under samboerforholdet. Departementet mener at disse forholdene bør være tilsvarende regulert for pensjon som utmåles med grunnlag i alderspensjonskapital, og foreslår at forannevnte bestemmelser derfor gis tilsvarende virkning for etterlattepensjon utmålt på bakgrunn av pensjonskapital i sparekontrakt, jf. lovforslaget § 7-4 tredje ledd.

Når det gjelder forvaltning og utbetaling av barne- og etterlattepensjon, foreslås tilsvarende regler som for alderspensjon, bl.a. at kapitalen skal forvaltes av institusjon som nevnt i foreslått § 2-2. Videre skal etterlattepensjonen løpe i minst ti år, jf. foreslått § 7-4 tredje ledd. Årlig utbetaling av barne- og etterlattepensjon skal foretas etter de regler som gjelder for alderspensjon, slik at pensjonen blir relativt jevnt fordelt over løpetiden. På tilsvarende måte som for alderspensjon, kan løpetiden på pensjonene reduseres inntil årlig pensjon kommer opp i et beløp på om lag 20 pst. av G.

Etter forslaget § 2-4 kan foretaket tegne etterlatteforsikringer etter reglene i lov om foretakspensjon. Etter reglene i lov om foretakspensjon kan slik pensjon erversprøves. Siden pensjonskapitalen i en innskuddsordning i oppsparingsperioden er plassert i sparekontrakt, kan de samlede utbetalingene til enkelte i etterlatteordningen bli store, og vesentlig større enn i en tilsvarende foretakspensjonsordning. Etter departementets vurdering vil den samlede kompensasjon kunne bli urimelig i en innskuddsordning, hensett til at dette er en skattestimulert ordning. Departementet viser også til at dette bidrar til å øke arbeidsgivers kostnad, og kan bidra til at færre vil etablere etterlattepensjon. Det er særlig yngre arbeidstakeres etterlatte som vil kunne berøres av dette, ettersom yngre arbeidstakere vanligvis vil ha akkumulert mindre pensjonskapital enn eldre, og derfor få begrensede ytelser fra denne kapitalen. Departementet støtter derfor utvalgets forslag om at det i innskuddsordninger skal foretas ervervsprøving av etterlatteforsikring etter de regler som er gitt i lov om foretakspensjon §§ 7-5 og 7-6, og da slik at etterlattepensjon utbetalt av alderspensjonskapitalen inngår i ervervsgrunnlaget. Det vises til forslaget § 7-4 femte ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 7-4.

13.3 Pensjonsalder, utbetaling og sikring av alderspensjon

Sammendrag

Det er redegjort nærmere for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 9.3.2.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at pensjonsalderen skal fastsettes i regelverket, og som hovedregel ikke skal kunne inntre før fylte 67 år,

jf. foreslått § 7-1 første ledd. Departementet slutter seg videre til den adgang det er foreslått i loven for Kongen til å fastsette lavere pensjonsalder for stillinger som medfører uvanlig belastning eller krever særlige egenskaper, jf. foreslått § 7-1 annet ledd. Departementet viser til at dette vil være de samme grupper som har slik særaldersgrense etter lov om foretakspensjon.

Etter departementets vurdering vil det skape uklarhet om en ikke skiller mellom midler avsatt til alderspensjon og midler innbetalt til dekning av etterlatte- og uføreytelser. Dette taler imot at det åpnes for at pensjonskapital benyttes til kjøp av etterlattedekninger ved pensjonsalder. Det vises videre til at utkastet forutsatte krav om konvertering til livsforsikringskontrakt, slik at pensjonskapital ved dødsfall etter dette tidspunkt obligatorisk gikk til forsikringskollektivet. I forslaget er det imidlertid ikke krav om konvertering til livsforsikring, og det er foreslått at pensjonskapital sikret i spareavtale ved død skal gå til medlemmets barn og livsledsager, jf. forslaget § 7-4. Etter departementets vurdering reduserer dette behovet for særlige etterlattedekninger ved pensjonsalder. Departementet støtter bl.a. av denne grunn utvalgets forslag om at oppspart pensjonskapital ved pensjonsalder i sin helhet skal benyttes til alderspensjon.

Aktuarforeningen etterlyser en presis angivelse av hva som skal skje ved vikariat eller varierende eller økende stillingsandel. Departementet viser til at pensjon etter forslaget skal sikres ved utstedelse av pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon. Når dette først er utstedt, legger departementet til grunn at det vil kunne være komplisert å kontrollere en eventuell bestemmelse om at pensjon utbetales i henhold til faktisk stillingsandel, og foreslår at retten til utstedelse av pensjonskapitalbevis ensidig knyttes til pensjonsalder, og ikke til yrkesaktivitet, jf. forslaget § 7-2. Departementet vil imidlertid foreslå at arbeidstakere som mottar lønn etter oppnådd aldersgrense, selv kan velge at en andel av pensjonen utbetales og den øvrige andelen tillegges pensjonskapitalen, jf. forslaget § 7-2 annet ledd.

Departementet foreslår krav om at pensjonene skal vare i minst ti år, jf. omtale i avsnitt 9.1.4 i proposisjonen, og at pensjonskapitalen ved utbetalingsperiodens start kan benyttes til kjøp av pensjonsforsikring med dødelighetsarv, men at dette ikke skal være obligatorisk, jf. forslaget § 7-3.

Det kan i denne sammenheng reises spørsmål om det bør gis særlige regler knyttet til de utbetalinger som skjer etter ti år. Etter departementets vurdering vil slike regler kunne føre til at lengre utbetalingsperioder framstår som mindre attraktive. Det foreslås av denne grunn at bestemmelsen om at det ikke kan avtales at pensjonen settes ned, bare gis anvendelse for de første ti år i utbetalingsperioden, jf. forslaget § 7-3 tredje ledd. Etter utløpet av denne perioden vil det

være opp til medlemmet og institusjonen å avtale utbetalingsprofil. Departementet går videre inn for, av de grunner utvalget har anført, at det bør være anledning til å sette ned pensjonens løpetid inntil årlig pensjonsbeløp kommer opp i et nivå tilsvarende om lag 20 pst. av folketrygdens grunnbeløp.

Når livslang utbetaling ikke skal være obligatorisk, bør reglene etter departementets syn legge forholdene til rette for et bredest mulig grunnlag for konkurranse om forvaltningen av midlene. Som Verdipapirfondenes Forening har påpekt, innebærer en bestemmelse om at pensjonsytelsene skal være garantert av institusjonen at verdipapirfond ikke kan forvalte kapitalen i utbetalingsperioden. For å gi et bredest mulig grunnlag for konkurranse om midlene, foreslår departementet at bestemmelsen i utkastet om utbetalingsprofil endres, slik at utbetalt alderspensjon i et enkelt år ikke skal utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn dette året utgjør av gjenværende utbetalingsperiode, jf. forslaget § 7-3 tredje ledd. Den foreslåtte utbetalingsregel innebærer at alderspensjon ikke kan utgjøre mer enn 1/10 av pensjonskapitalen i det første utbetalingsåret, ikke mer enn 1/9 av pensjonskapitalen i det andre utbetalingsåret osv. I det siste obligatoriske utbetalingsåret (år 10) kan gjenværende pensjonskapital utbetales i sin helhet, gitt at § 7-3 femte ledd ikke kommer til anvendelse.

Ytelsen fra en innskuddspensjonsordning er ikke en eksplisitt målstørrelse eller styringsstørrelse, jf. omtale av grenser for årlige innskudd i avsnitt 7.5 i proposisjonen. Flere høringsinstanser viser i den sammenheng til begrensningene på utbetalt pensjon i lov om foretakspensjon, og mener at disse bør være retningsgivende for eventuelle begrensninger knyttet til innskuddspensjon. Departementet vil peke på at hvis arbeidsgiver fastsatte innskuddssatser med det siktemål at de skulle gi en livsvarig ytelse, kan arbeidstaker etter forslaget likevel velge å ta ut pensjonskapitalen over ti år i form av meget høye årlige ytelser. Departementet mener at det i en slik sammenheng bør legges noen restriksjoner på årlige utbetalinger, slik at disse ikke overstiger den maksimale pensjon som kan oppnås i foretakspensjon. I så tilfelle skal pensjonskapitalen isteden utbetales over flere år.

Når det gjelder å tallfeste et slikt maksimalt nivå for de årlige utbetalinger, vil departementet vise til at lov om foretakspensjon begrenser samlet ytelse fra folketrygd og foretakspensjonsordning for lønnsgrunnlag opp til 6 G til 100 pst. av lønn, og for lønn fra 6 G til 12 G til 70 pst. av lønn, jf. omtale i avsnitt 7.5 i proposisjonen. For lønnstakere med lønnsgrunnlag lik 12 G, vil maksimal samlet pensjonsprosent under lov om foretakspensjon være 85. De vedtatte begrensningene resulterer i at maksimal pensjon i foretakspensjon kan utgjøre 10,2 G ved lønnsgrunnlag 12 G, hvorav 6,3 G fra pensjonsordningen og 3,9 G fra standardberegnet folketrygd. Departementet fore-

slår i § 7-4 femte ledd 10,2 G som høyeste årlige pensjon fra innskuddsordning og folketrygd samlet sett. I motsetning til reglene etter lov om foretakspensjon vil dette taket for maksimal samlet pensjon være uavhengig av medlemmets lønn. Fordi maksimale grenser for foretakspensjon anvendes og fordi maksimal samlet pensjon fra folketrygd og ordning ikke avhenger av lønnsgrunnlaget, vil maksimal årlig pensjon for ordningen ligge til dels høyt over den pensjon som faktisk utbetales til medlemmene i eksisterende foretakspensjonsordninger. Det må imidlertid understrekes at denne maksimale grensen i innskuddspensjon bare vil være aktuell dersom pensjonskapitalen er tilstrekkelig stor til å opprettholde utbetalingen i pensjonens ti første år, eller fra det tidende året dersom det er tilstrekkelig mye pensjonskapital igjen.

Det vil ta lang tid før noen pensjonister vil ha så høy pensjonskapital ved oppnådd aldersgrense at bruk av maksimalgrensen aktualiseres. Departementets forslag fører til at samme maksimale beløp vil gjøres gjeldende for alle lønnsnivåer. Departementet mener at utbetalinger over dette nivået vil være klart urimelige.

Standardberegnet folketrygd skal i dette tilfellet beregnes ut fra reglene for opptjening i folketrygden etter 1992, dvs. som grunnpensjon tillagt 42 pst. av 7 pensjonspoeng multiplisert med grunnbeløpet. Syv pensjonspoeng er årlig opptjening ved lønnsnivå 12 G, dvs. høyeste tellende lønn i folketrygden. Beregningsmetoden følger av lov om foretakspensjon § 5-5 første ledd, der grunnpensjonen settes til grunnbeløpet. Departementet har vurdert om virkelig utbetalt folketrygd kan anvendes i stedet for beregnet folketrygd, men har kommet til at forenklingshensyn taler for at en beregnet folketrygd anvendes. Ved anvendelse av beregnet folketrygd vil endelig beløp være felles for alle ordninger og ansatte, mens det ved virkelig utbetalt folketrygd vil variere. Virkelig folketrygd vil også kunne kreve at en tar hensyn til for eksempel samspillet med bruttoordningene i offentlig sektor (samordning) for personer som også har slike ytelser.

Fravikelse av kravet om at alderspensjonen ikke nødvendigvis skal være garantert aktualiserer spørsmålet om det bør innføres andre særskilte risikoreduerende tiltak for å forhindre at hele eller deler av alderspensjonskapitalen går tapt i utbetalingsperioden, jf. bl.a. det tiltak som Verdipapirfondenes Forening nevner om å begrense aksjeandelen i utbetalingsperioden. Etter departementets vurdering innebærer bestemmelsen om at alderspensjon fra ordningene kan opphøre helt etter ti år at den får trekk som ligner mer på ordinær sparing, mens «sikkerhetsnetteffekten» reduseres. Det kan argumenteres for at det dermed heller ikke er de samme grunner for å innføre obligatorisk skjerming av pensjonskapitalen og pensjonsutbetalingene mot finansiell risiko. Det er for eksempel vanskelig å se hvorfor en skal innføre særlige tiltak for

å forhindre at pensjonen reduseres fra år 9 til år 10, hvis pensjonen helt vil opphøre det påfølgende år. Departementet foreslår derfor at det ikke bør lovreguleres andre kriterier for forvaltningen av pensjonskapitalen i utbetalingsperioden enn de som gjelder for medlemmets pensjonskapital i de øvrige år. Departementet legger samtidig til grunn at mange vil kunne ønske å velge et garantert utbetalingsalternativ, eller å velge et lavrisiko investeringsalternativ i utbetalingsperioden. Den enkelte kan avtale slike forhold på fritt grunnlag. Det legges til grunn at foretak, institusjon og styringsgruppe vil bidra med informasjon om slike tilbud. Det kan i denne sammenheng også være behov for å opplyse medlemmet om at eventuelle tap ikke vil være fradragsberettiget i annen inntekt, slik tap på andre finansielle eiendeler vil være.

Departementet viser til at det ikke har framkommet merknader til prinsippet om at avkastning på midler i utbetalingsperioden i sin helhet skal tilkomme medlemmet. Departementet kan ikke se noen begrunnelse for at dette må ses i sammenheng med reglene om tilførsel av midler til pensjonister etter lov om foretakspensjon. Departementet viser i denne sammenheng til spørsmålet om fordeling av avkastning og risiko mellom forsikret og forsikringstaker er ulik i innskudds- og ytelsesbaserte ordninger, og at en naturlig følge er at slike forskjeller kan bestå også etter pensjonsalder.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre slutter seg til Regjeringens forslag til § 7-1 om pensjonsalder, § 7-2 om rett til alderspensjon, og § 7-3 tredje til femte ledd om utbetaling av alderspensjon.

Medlemene i komiteen frå Kristeleg Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil peike på at formålet med ei pensjonsordning er å kompensere for bortfall av inntekt, og sidan bortfall av inntekt er livsvarig, bør òg pensjonen vere livsvarig. Desse medlemmer vil vise til at levealderen aukar, og at stadig fleire vil ha ei lang pensjonistilvære. Ei livslang utbetaling vil gi den enkelte betre økonomiske høve til å påverke sin situasjon som eldre pensjonist. Desse medlemmer vil peike på at dette vil vere særleg gunstig for kvinner, som i gjennomsnitt lever lenger enn menn. Desse medlemmer vil òg hevde at det bør stillast krav om livsvarig yting til ei pensjonsordning som skal gi rett til skattefrådrag.

Desse medlemmer fremjar difor følgjande forslag:

«§ 7-3 (2) skal lyde:

Alderspensjonen skal ytes fra den tid medlemmet etter § 7-2 har rett til pensjon, og skal løpe så lenge medlemmet lever. Det kan ikke fastsettes i regelverket at alderspensjonen skal opphøre eller pensjonsytelsen settes ned etter et bestemt antall år.

§ 7-3 (1) bokstav a utgår, b) blir då til a).

§ 7-3 tredje ledd skal lyde:

Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen et enkelt år ikke utgjøre mer enn dette året utgjør av forventet gjenværende utbetalingsperiode etter forsikringens beregningsgrunnlag.

§ 7-3 fjerde og femte ledd utgår.»

14. PENSJONSORDNINGENS MIDLER

14.1 Om hva som omfattes av begrepet pensjonsordningens midler

Sammendrag

Utvalgets forslag

Utvalget har lagt til grunn at det er behov for en klar definisjon av midlene i innskuddsordningen, og skriver om dette (NOU 1999: 32, side 93):

«En klar definisjon av hvilke midler som tilhører pensjonsordningen vil kunne forhindre en sammenblanding av disse midlene og øvrige midler tilhørende foretaket, medlemmene eller institusjonen, og kunne forhindre uklarhet for bl.a. medlemmer, foretak og skatte- og tilsynsmyndigheter om midlenes anvendelse og status.

Utvalget foreslår at medlemmenes pensjonskapital og innskuddsfondet skal regnes til pensjonsordningens midler, jf. utkastet § 8-1. Dersom ordningen er opprettet i livsforsikringselskap eller pensjonskasse skal også eventuelle midler i kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger regnes til pensjonsordningens midler. Utvalget legger til grunn at premiereserve, kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger og premiefond for eventuelle midler tilknyttet ytelser etter § 2-4 ikke regnes til ordningens midler. Utvalget foreslår videre at midler som det er utstedt pensjonskapitalbevis til, ikke skal regnes til ordningens midler. Dette må ses i sammenheng med at det ikke er hensiktsmessig å regne midler som medlemmene forføyer over til ordningens midler, jf. nærmere regler om pensjonsbevis i lovutkastet kapittel 6.»

I innskuddspensjon har foretaket ingen direkte økonomisk interesse av forvaltningen av midler under utbetaling. I disse tilfellene bærer medlemmet selv fullt ut de økonomiske konsekvensene av forvaltningen. Utvalget har derfor vurdert om loven bør åpne for at medlemmet selv velger forvalter for slike midler. Utvalget har lagt til grunn at det prinsipielt ville være å foretrekke at det er den parten som bærer konsekvensene av investeringsvalget som også velger for-

valter, dvs. at medlemmet selv velger institusjon. På den annen side mener utvalget at det er grunnleggende at pensjonsordninger i arbeidsforhold er kollektive. Utvalget antar også at et foretak som forhandler på bakgrunn av et kollektiv vil kunne oppnå gunstigere betingelser i forhold til institusjonene enn hva det enkelte medlem kan oppnå. På denne bakgrunn har utvalget foreslått at også alderspensjonskapital tilhørende kontrakter under utbetaling regnes til pensjonsordningens midler.

Departementets vurdering

Departementet deler utvalgets vurdering av at det er behov for regler som skiller ordningens kapital fra foretakets og medlemmenes øvrige midler. Som utvalget har påpekt, vil institusjonen ikke ha noen direkte økonomisk interesse av midler under utbetaling, i det avkastning på slike midler i sin helhet tilfaller pensjonskapitalen. Utvalget peker på at kollektiv forvaltning av midlene kan gi visse kostnadsmessige fordeler. Etter departementets vurdering innebærer den individuelle valgfriheten med hensyn til plassering av kapitalen i utbetalingsperioden, bl.a. knyttet til at det skal være valgfritt om kapitalen skal være plassert med dødelighetsarv, at dette argumentet svekkes. Departementet ser det derfor ikke som hensiktsmessig at pensjonskapital under utbetaling regnes til ordningens midler.

Etter departementets vurdering er det ikke behov for en egen bestemmelse om at avkastning på ordningens midler skal regnes til ordningens midler. Etter departementets vurdering følger dette av lovreglene for øvrig, bl.a. ved at loven angir at avkastning på innskuddsfond skal tilføres innskuddsfondet, at avkastning på pensjonskapital under oppsparing skal tilføres innskuddsfondet eller pensjonskapitalen etter nærmere regler, og at avkastning på pensjonskapital under utbetaling skal tilføres pensjonskapitalen. Mulighetene for medlem og foretak til å ta kapital ut av ordningen er videre begrenset til overføring fra innskuddsfond, utstedelse av pensjonskapitalbevis når medlemmet slutter og uttak ved sikring av pensjon ved pensjonsalder eller ved død.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 8-1 om midler knyttet til pensjonsordningen.

14.2 Rådighet over ordningens midler

Sammendrag

I forbindelse med forvaltningen og bruken av pensjonsordningens midler er det overordnede hensynet at midlene skal anvendes til de pensjonsformål som er angitt i loven og i ordningens regelverk. For å sikre at ordningen fungerer hensiktsmessig er det videre be-

hov for en klar fordeling av ansvar og kompetanse mellom medlemmer og foretak.

Utvalgets forslag

Om rådighet over midlene i ordningen uttaler utvalget følgende (NOU 1999: 32 side 74):

«Formålet med ordningen skal være å sikre medlemmene alderspensjon. Ut fra dette formålet er det nødvendig å innta regler som begrenser og definerer foretakets og medlemmenes rådighet over midlene i ordningen.

Utvalget finner grunn til å presisere at pensjonsordningens midler skal disponeres i samsvar med regler gitt i eller i medhold av loven, og at midlene ikke kan benyttes til ytelser til arbeidstakere eller andre som ikke er medlem av pensjonsordningen.

Utkastet til lov om foretakspensjon inneholder en bestemmelse om at renten på lån til foretaket eller ansatte skal settes lik vanlig rente for tilsvarende lån, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 8-4 annet ledd. Virkningen av å låne midlene i ordningen tilbake til de forsikrede eller til forsikringstakeren er like uheldige i innskudds- og ytelsesbaserte ordninger. Et medlem i en innskuddsordning vil være direkte eksponert for følgene av eventuelle utlån til foretak eller andre medlemmer til særskilt lave rentevilkår eller dårlig sikkerhet.

Ved utlån av alderspensjonskapital tilbake til foretakene, oppstår det også en fare for at medlemmene mister lønnsinntekt og samtidig taper deler av oppspart alderspensjonskapital hvis foretaket går konkurs. Særlig uheldige følger vil det kunne ha dersom pensjonsordningens fordring på foretaket står tilbake for foretakets øvrige gjeld.

Utvalget foreslår ikke et generelt forbud mot at foretaket låner av ordningens midler. Utvalget foreslår imidlertid en lovbestemmelse som innebærer at eventuelle lån fra ordningen til foretaket skal gis en markedsmessig avkastning, og at lånevilkårene skal gi adgang til å endre renten i tråd med utviklingen i rentemarkedet, jf. § 8-4 annet ledd. Hensikten med bestemmelsen er å sikre at eventuelle lån til foretaket ytes på ordinære vilkår. Bestemmelsen bidrar således til å understreke at pensjonsordningens midler skal forvaltes ut fra en selvstendig forretningsmessig vurdering, hvor hensynet til ordningens soliditet og avkastning skal veie tyngst. Foretaket som har opprettet ordningen skal ikke ha forretningsmessige særfordele knyttet til lån av ordningens midler, verken knyttet til rentebetingelser, sikkerhet eller andre låneforhold. Utvalget finner grunn til å bemerke at bestemmelsen ikke er til hinder for at det ytes fastrentelån til foretaket, forutsatt at lånet er priset etter vanlige markedsvilkår for lån med samme sikkerhet. Utkastet er for øvrig på dette punkt identisk med forslaget § 8-4 annet ledd i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999). Utvalget foreslår også samme regel for lån fra ordning til medlem.

Utvalget foreslår for øvrig at det tas inn en generell bestemmelse om at midlene i innskuddsfondet skal kunne forvaltes som egen investeringsportefølje, som foretaket i tilfelle skal ha adgang til å endre.»

Departementets vurdering

Departementet er enig med utvalget i at det er hensiktsmessig å fastsette bestemmelser om at midlene

ikke kan benyttes til ytelser til arbeidstakere eller andre som ikke er medlem av pensjonsordningen.

Departementet har vanskelig for å se at utlån representerer vesentlig større fare for pensjonskapitalen enn for eksempel aksjeplasseringer. Etter departementets vurdering er faren for at pensjonskapitalen går tapt ved utlån begrenset dersom midlene er forvaltet av en institusjon som angitt i loven. Utlån av ordningens pensjonskapital kan da ikke foretas på annen måte enn gjennom den institusjon som forvalter pensjonskapitalen, og i tråd med de bestemmelser som er gitt om forvaltning av pensjonskapitalen i loven. Er kapitalen underlagt alminnelig forvaltning, jf. forslaget § 3-2, vil de regler som gjelder for institusjonen, for eksempel om største engasjement, etter departementets vurdering være med å sikre at kapitalen får en betryggende forvaltning, og institusjonen vil i utgangspunktet måtte bære det tap som måtte oppstå. Direkte eksponering av medlemmenes pensjonskapital fordrer etter departementets vurdering at det opprettes en investeringsportefølje etter forslaget §§ 3-3 eller 3-4. Pensjonskapitalens verdi vil da avhenge av verdiutviklingen på den tilknyttede portefølje av eiendeler. Dersom ordningen er basert på kollektiv forvaltning av pensjonskapitalen, vil imidlertid medlemmet være skjermet mot eventuelle tap gjennom regelen om at foretaket/institusjonen plikter å dekke opp dette, inntil markedsverdien av porteføljen er gjenopprettet. Forvaltes pensjonskapitalen med individuelt investeringsvalg, er det ikke inntatt noen slik mekanisme, men medlemmet vil da selv øve innflytelse på porteføljesammensetningen. I tillegg vil det gjelde visse regler for sammensetningen av porteføljen.

Utvalget foreslår en lovbestemmelse som innebærer at eventuelle lån fra ordningen til foretaket skal gis en markedsmessig avkastning, og at lånevilkårene skal gi adgang til å endre renten i tråd med utviklingen i rentemarkedet, jf. forslaget § 8-4 annet ledd. Etter departementets vurdering vil det være upraktisk å forby utlån av ordningens midler til foretaket, slik Økokrim foreslår. Det vises i denne sammenheng bl.a. til at en måtte påse at eventuelle verdipapirfondssandeler tilknyttet ordningen ikke inneholdt obligasjoner utstedt av foretaket. Etter departementets vurdering ville et slikt krav representere en uhenksom og fordyrende streng regulering av forholdet. Det legges videre til grunn at kravet om at ordningens midler skal forvaltes av en institusjon, i det vesentlige ivaretar det hensyn Økokrim etterlyser knyttet til rutiner m.v. ved eventuelt utlån av ordningens midler til foretak eller medlemmer.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 8-2 om rådighet over pensjonsordningens midler, § 8-3 om forholdet til foretaket m.v. og § 8-4 om kapitalforvaltningen.

14.3 Flytting av pensjonsordning

Sammendrag

Utvalgets forslag

Om flytting av pensjonsordning skriver utvalget (NOU 1999: 32 side 75):

«Det er foretaket som oppretter en pensjonsordning gjennom avtale med en institusjon, og som dermed sikrer rett til pensjon for medlemmer som går av med pensjon. Etter utvalgets vurdering er det hensiktsmessig at foretaket gis rett til å bestemme hvilken institusjon pensjonsordningens midler skal plasseres i. For å sikre at medlemmene gis anledning til å uttale seg hvis foretaket vurderer annen tilbyder, foreslår utvalget at styringsgruppen gis anledning til å uttale seg før foretaket flytter midlene, jf. lovutkastet § 8-5.

Innen forsikring er det til dels fastsatt detaljerte regler om flytting. I banker og verdipapirfond vil de nærmere vilkårene for flytting måtte fastsettes i avtale med institusjonen. For bankinnskudd vil det ofte bli gitt egne vilkår til innskytere som velger å binde innskuddet for en lengre periode. Spareprodukt i forsikringsselskap, såkalt kapitaliseringsprodukt, vil videre måtte være gitt en garantert avkastning. Flytting av midlene er derfor ikke trivielt. Utvalget antar videre at det ikke er samme behov for å fastsette regler om flytting i en kollektiv ordning som i en individuell ordning som IPA. Utvalget har derfor ikke foreslått generelle regler om rett til flytting av ordningens midler, men viser til at eventuelle regler om flytting kan fastsettes med hjemmel i loven § 1-3, dersom det skulle være behov for det.»

Departementets vurdering

I tilknytning til spørsmålet om hvilken adgang det bør være til å flytte ordningens midler, reises også problemstillinger om hvilke midler som i så fall skal overføres og hvilke prosedyrer som skal følges.

Departementet støtter utvalgets forslag om at styringsgruppen skal gis anledning til å uttale seg før flytting foretas, jf. forslaget § 8-5.

Departementet kan ikke se at det bør lages egne regler om hvilke beløp som skal overføres ved flytting av ordningens midler som er forskjellige fra det som gjelder ved flytting av tilsvarende kapital for øvrig. Det legges derfor til grunn at de problemstillingene FNH reiser knyttet til hvilke beløp som skal overføres, bør finne sin løsning utenfor lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold og tilhørende forskrifter til denne lov.

I utvalgets utkast til lov foreslås det at foretaket skal ha en rett, og i tilfelle midlene er plassert i verdipapirfond eller bank også en plikt, til overføring av midler for medlem som går av for alderspensjon, jf. forslaget §§ 7-3 og 7-4. I tråd med dette legges det til grunn at bestemmelsen om flytting av pensjonsordningens midler i forslaget § 8-5 får anvendelse for flytting som ikke er knyttet til konvertering som følge av overgang til pensjonsalder, jf. lovens kapittel 7.

Departementet deler utvalgets vurdering av at regler om flytting av ordningens midler ikke er en triviell

problemstilling. I denne sammenheng kan det vises til at institusjoner tilbyr gunstigere vilkår dersom midlene bindes for en periode. Særlig kan dette være tilfelle for innskudd i bank. Siden sparing i ordningen er av langsiktig karakter kan slike vilkår framstå som attraktive, og lovverket bør derfor ikke være til hinder for at det inngås avtaler av denne type. Departementet deler derfor foreløpig utvalgets vurdering av at det ikke bør utformes særskilte regler om flytting av ordningens midler. Dersom det viser seg at det er behov for slike regler, for eksempel fordi en får erfaring med at avtalefriheten ikke fungerer tilfredsstillende eller det oppstår særskilte problemstillinger som bør løses, vises det til at Kongen kan fastsette nærmere regler etter forslaget § 1-3. Tilsvarende legges til grunn også for pensjonskapital tilhørende pensjonskapitalbevis, dvs. pensjonskapital som ikke er del av ordningens midler.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 8-5 om flytting av pensjonsordningen m.v.

15. INNSKUDDSFOND

15.1 Plikt til å opprette innskuddsfond

Sammendrag

Utvalgets forslag

Utvalget uttaler at det i vurderingen av om det skal foreligge en plikt til å opprette et innskuddsfond, og i vurderingen av hvilke regler som skal gjelde for fondet, har lagt stor vekt på hensynet til skattemessig likebehandling av ytelses- og innskuddsordninger.

Utvalget antar at et innskuddsfond kan bidra til regularitet i innskudd og ordning over tid, og at fondet for øvrig kan tjene samme formål som premiefond etter forslag til lov om foretakspensjon. Utvalget foreslår at ordningen skal ha ett innskuddsfond for hele ordningen. Utvalget foreslår dette lagt til grunn også i tilfeller hvor det er opprettet egen konto for hver arbeidstaker eller foretaket har sluttet seg til eller opprettet flere pensjonsordninger. Utvalget har i denne sammenheng bl.a. lagt til grunn at en oppsplitting av ordningens buffere i flere fond øremerket for ulike formål vil gjøre ordningen mer uoversiktlig, og kunne vanskeliggjøre en rasjonell forvaltning og bruk av ordningens samlede midler.

Innskuddsfondet er et fond for alderspensjon. Dersom pensjonsordningen i tillegg omfatter uføre- og etterlattepensjon m.v. etter lov om foretakspensjon skal det for disse opprettes premiefond etter de regler som gjelder for dette i lov om foretakspensjon.

Departementets vurdering

Departementet slutter seg til forslaget om plikt til opprettelse av et innskuddsfond, og de vurderinger ut-

valget har lagt til grunn for dette. Som utvalget har lagt til grunn, mener departementet at det bør være ett, og ikke flere innskuddsfond i ordningen, også i tilfeller hvor det er opprettet individuelle konti med investeringsvalg.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag om plikt til å opprette innskuddsfond, jf. forslag til § 1-1.

15.2 Tilføring av midler til innskuddsfondet

Sammendrag

Utvalgets forslag

Om tilføring av midler til innskuddsfondet skriver utvalget (NOU 1999: 32 side 77):

«Foretaket kan, etter utkastet §§ 3-1 annet ledd og 3-2 annet ledd, i enkelte år få rett til andel av årets avkastning på pensjonskapital knyttet til alderspensjon under oppsparing. Etter utvalgets vurdering bør slik avkastning overføres til innskuddsfondet, fordi dette sikrer mest mulig like skattemessige betingelser for foretak som oppretter ytelses- og innskuddsbaserte ordninger. Utvalget har også på dette området antatt at forskjellige lovregler kan skape utilsiktede skattemessige incentiver i favør av en av ordningene. Utvalget foreslår derfor i hovedsak de samme regler om tilførsel av midler til innskuddsfondet som foreslått for premiefondet i utkastet til lov om foretakspensjon. Det understrekes likevel at like regler vil kunne gi noe ulike virkninger fordi ordningene har ulike egenskaper. Etter forslag til lov om foretakspensjon vil premiere-serven være bestemt av forsikringsteknisk kontantverdi av opptjente rettigheter. Eventuell avkastning på midlene ut over garantert avkastning, skal overføres til premiefondet. Hvor store beløp som vil kunne tilføres innskuddsfondet på bakgrunn av avkastning på alderspensjonskapitalen, vil avhenge av nærmere regler gitt av Kongen, jf. utkastet §§ 3-1 annet ledd og 3-2 annet ledd. Når det gjelder innskuddspensjon under utbetaling, vises det til at utvalget har foreslått at all avkastning på slike midler skal tilføres pensjonskapitalen, jf. lovutkastet § 7-4 tredje ledd.»

Departementets vurdering

Departementet viser til at utvalget har lagt stor vekt på at reglene om tilførsel av midler til innskuddsfondet ikke skal ha selvstendig betydning for hvilken ordning et foretak velger å opprette, dvs. om det opprettes ordning med innskuddspensjon eller foretakspensjon. Departementet slutter seg på dette grunnlag til utkastet og den begrunnelse utvalget gir for dette, og kan ikke se avgjørende grunner til å innføre andre regler for adgangen til å avsette midler til et innskuddsfond enn det som gjelder for et premiefond. Departementet legger til grunn at adgang til å betale inn til innskuddsfondet 150 pst. av gjennomsnittlig årlig innskudd, samt at innskuddsfondet totalt kan utgjøre inntil 10 ganger gjennomsnittet av 3 siste års

innskudd, vil være tilstrekkelig for å ivareta behovet for fleksibilitet.

Departementet er enig med Kredittilsynet i at utkastet § 9-1 annet ledd er overflødig.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 9-2 om tilføring av midler til innskuddsfondet.

15.3 Bruk av midler i innskuddsfondet

Sammendrag

Utvalgets forslag

Utvalget uttaler følgende om bruken av midlene i innskuddsfondet (NOU 1999: 32 side 77-78):

«Behovet for klare og uttømmende regler om bruken av midlene i fondet er de samme i en innskuddsordning som i en ytelsesbasert pensjonsordning. Reglene om bruk av midlene i innskuddsfondet er samlet i utkastet § 9-3.

Utvalget går inn for at midlene i innskuddsfondet kan brukes til å dekke årets innskudd i henhold til foretakets innskuddsplan, jf. utkastet § 9-3 første ledd bokstav a. Det vises videre i utkastet § 9-3 første ledd bokstav b til at det i utkastet § 3-2 er lagt til grunn at foretaket skal garantere mot verdireduksjon i kollektive ordninger med egen investeringsportefølje, og at dette kan skje ved overføring fra ordningens innskuddsfond.

Videre skal midlene i innskuddsfondet kunne benyttes til alderspensjon for medlemmer som har fylt 67 år, men likevel ikke har nådd foretakets pensjonsalder. Dette kan forekomme i ordninger som har valgt en høyere aldersgrense enn 67 år, jf. utkastet § 7-1 første ledd. Innskuddsfondet skal imidlertid bare benyttes til slik pensjon i den grad fondet fortsatt kan sikre årets og neste års innskudd i henhold til ordningens regelverk. Ved bruk av midlene etter utkastet § 9-3 første ledd bokstav c er det en forutsetning at pensjonen ikke overstiger den alderspensjon medlemmet vil kunne få ved oppnådd pensjonsalder. Den alderspensjon medlemmet kan få på dette framtidige tidspunkt, vil avhenge av utviklingen i alderspensjonskapitalen fram til pensjoneringstidspunktet, dvs. av usikre størrelser som framtidig lønnsutvikling og avkastning. Utvalget legger til grunn at denne øvre grensen for pensjonsutbetalingene anslås med utgangspunkt i vedkommendes alderspensjonskapital på beregnings-tidspunktet, og med et beregningsmessig tillegg med utgangspunkt i rimelige forutsetninger om framtidig lønnsutvikling og avkastning.

Utvalget finner det ikke hensiktsmessig å foreslå at midler i innskuddsfondet skal kunne nyttes til regulering av alderspensjon under utbetaling. Dette avviker fra forslag til lov om foretakspensjon. Utvalget viser til at pensjoner under utbetaling skal ha tilført avkastningen på den tilhørende kapital uten avkorting, jf. utkastet § 7-4 tredje ledd.

Som en ekstra sikkerhet for medlemmene, foreslår utvalget i utkastet § 9-3 tredje ledd at midlene i innskuddsfondet skal kunne nyttes til å dekke manglende pensjonskapital dersom ordningen er opprettet

i pensjonskasse og denne har tapt sin ansvarlige kapital.»

Departementets vurdering

Departementet viser til at det ikke har framkommet høringsmerknader av betydning, og slutter seg til utvalgets vurderinger og utkast til regler, jf. forslaget § 9-3.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 9-3 om bruk av midler i innskuddsfondet.

15.4 Adgang og plikt til å tilbakeføre midler til foretaket

Sammendrag

Departementet deler utvalgets vurdering av at det bør være tilsvarende regler for tilbakeføring av midler fra et innskuddsfond opprettet i ordning med innskuddspensjon etter skatteloven som for et premiefond opprettet etter lov om foretakspensjon. Departementet foreslår i tråd med dette at eventuelle midler i fondet overskytende 10 ganger gjennomsnittet av siste tre års innskudd skal overføres til foretaket mot beskatning, jf. forslaget § 9-4. Foretaket kan, etter at styringsgruppen er gitt anledning til å uttale seg, mot beskatning overføre beløp som overstiger 5 ganger gjennomsnittet av siste tre års innskudd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 9-4 om adgang og plikt til å tilbakeføre midler til foretaket.

16. KONSERNFORHOLD

16.1 Hvilke foretak som kan omfattes

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at foretak som inngår i samme konsern skal kunne opprette felles pensjonsordning. Det vises til lovforslaget § 10-1 første ledd. Dette er i samsvar med regelverket i lov om foretakspensjon. Med konsern skal etter lovforslaget § 1-2 bokstav h forstås konsern slik det er definert i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, likevel slik at morselskapet ikke trenger å være aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Dette innebærer at konserner basert på andre selskapsformer enn aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper også kan opprette felles pensjonsordning.

Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at Kredittilsynet skal kunne samtykke i at foretak som har tilsvarende nær tilknytning som innen et konsern, uten at organiseringen av foretakene omfattes av konsernbegrepet, skal kunne opprette felles pensjonsordning, jf. lovforslaget § 10-1 annet ledd.

En likelydende regel er gitt i lov om foretakspensjon. Enkelte høringsinstanser har kommet med synspunkter på hvilke tilknytningsformer som bør godtas i denne sammenheng. Det er vist til at foretak tilsluttet samme tariffområde og foretak som inngår i franchise- og kjedekonsepser bør gis adgang til å opprette felles pensjonsordning. Departementet vil her vise til den drøftelse som er gitt av dette spørsmålet i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon på side 180-181, og som det også er henvist til i utvalgets utredning på side 78-79. Det heter i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) at Kredittilsynet skal kunne gi samtykke til konsernlignende sammenslutninger som er horisontalt oppbygget, har felles vedtektsfestede styringsorganer og er i samsvar med lov eller forskrift. I særlige tilfeller kan det også være grunnlag for å gi samtykke til foretak som har en tilsvarende nær tilknytning til hverandre, men som ikke omfattes av det ovennevnte. I Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) side 180-181 heter det videre bl.a.:

«Når det gjelder felles pensjonsordninger basert på at foretakene driver samme type virksomhet kan det være et vidt spenn med hensyn til hvor nært foretakene er tilknyttet hverandre. Dette gjør det vanskelig å utforme en generell regel. Hvor foretakene ikke har annet til felles enn at de driver innenfor samme bransje kan ikke departementet se at det foreligger argumenter for å tillate felles pensjonsordninger. I slike tilfeller vil foretakene være langt mindre ensartet enn de foretak som inngår i et konsern, og de vil heller ikke ha noen felles styringsorganer som kan fatte beslutninger som vil gjelde for hele sammenslutningen og pensjonsordningen. Denne typen ordninger vil også normalt være langt mindre stabile over tid. Kontinuitet har i seg selv egenverdi når ordningen skal forvalte midler som normalt først kommer til utbetaling på et sent stadium i livet for den enkelte. I den andre enden av skalaen vil det kunne tenkes sammenslutninger hvor tilknytningen mellom foretakene ikke vil avvike i vesentlig grad fra det som vil være tilfellet for de sammenslutninger som oppfyller vilkårene i den konserndefinisjonen lovforslaget bygger på. Departementet foreslår at denne typen sammenslutninger skal kunne gis tillatelse til å opprette felles pensjonsordning når foretakene har en tilsvarende nær tilknytning til hverandre som etter lovforslagets hovedregel. Slik tillatelse skal gis av Kredittilsynet etter en konkret vurdering, jf. forslaget § 12-1 annet ledd. Viktige momenter ved avgjørelsen av hvorvidt slik tillatelse skal gis vil være i hvilken grad foretakene er økonomisk integrert med hverandre, har tilknytning gjennom eierforhold, og om sammenslutningen kan antas å være av varig karakter.»

Tilsvarende retningslinjer må etter departementets syn gjelde for innskuddspensjonsordninger. Departementet vil for øvrig peke på at hvis en skulle tillate felles pensjonsordning for foretak som ikke har noen felles styringsorganer, ville det være en risiko for at foretaket ble pålagt plikter som ikke sto i forhold til deres økonomiske evner, noe som verken ville være til fordel for foretaket eller deres ansatte.

Departementet er enig med utvalget i at det er tilstrekkelig at konsernet samlet sett oppfyller minstekravene med hensyn til antall medlemmer m.v. som etter lovforslaget § 2-3 kreves for å kunne opprette innskuddspensjonsordning. Dette er i samsvar med regelen i lov om foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 10-1 om felles pensjonsordning for konsernforetak.

16.2 Fordeling av innskudd, avkastning m.v.

Sammendrag

Departementet viser til at det er et hovedprinsipp innen livsforsikring at det overskudd som dannes gjennom forvaltning av midlene skal fordeles på forsikringstakerne etter den enkelte kontrakts bidrag til overskuddsdannelsen. Det vises til forsikringsvirksomhetsloven § 8-1 og pensjonskasseforskriften §§ 2 og 22 som gir forsikringsvirksomhetsloven § 8-1 tilsvarende anvendelse for pensjonskasser. De samme prinsipper gjelder for fordeling av kostnader, tap og inntekter. Det vises til forsikringsvirksomhetsloven § 7-5 med tilhørende forskrift av 21. november 1989 nr. 1167. For pensjonskasser er prinsippet nedfelt i pensjonskasseforskriften § 10.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at de ansatte i hvert foretak skal utgjøre en egen gruppe, og at kostnader, tap, inntekter og overskudd skal fordeles forholdsmessig mellom gruppene, jf. lovforslaget §§ 10-2 og 10-3. Forslaget er en videreføring av ovennevnte prinsipper og skal bidra til at det ikke oppstår en sammenblanding av midler generert av de ulike foretakene. Forslaget må også ses i sammenheng med at fradragsretten for innbetalte innskudd bare skal gis for ansatte i det foretak som foretar innbetalingen. Tilordningen til de enkelte grupper i ordningen skal bidra til å sikre dette. Forslaget er i samsvar med lov om foretakspensjon.

Departementet foreslår videre en regel om at Kredittilsynet i tvilstilfelle skal kunne fastsette hvilken gruppe en arbeidstaker tilhører, jf. lovforslaget § 10-2 første ledd. Regelen foreslås bl.a. på bakgrunn av at enkelte konsern praktiserer et system hvor samtlige ansatte har morselskapet i konsernet som formell arbeidsgiver, og at de som arbeider i de øvrige foretak i konsernet leies ut til disse. Forslaget er i samsvar med utvalgets utkast. Tilsvarende regel er gitt i lov om foretakspensjon.

Departementet foreslår i likhet med utvalget at foretak som inngår i en felles pensjonsordning skal kunne velge om de vil ha en felles innskuddsplan for alle medlemmene i pensjonsordningen eller om de vil ha en særskilt innskuddsplan for hver enkelt gruppe. Adgangen til å ha særskilt innskuddsplan fremgår av

lovforslaget § 10-2 annet ledd, mens adgangen til å fastsette felles innskuddsplan fremgår av lovforslaget § 10-2 tredje ledd.

Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at foretakene som inngår i den felles pensjonsordning kan fastsette felles regler for bruk av pensjonskapitalen. Det vises til lovforslaget § 10-2 tredje ledd. Videre foreslås i § 10-4 første ledd at pensjonsordningen kan ha felles ordning for forvaltning av pensjonskapitalen i samsvar med reglene i lovforslaget §§ 3-2 til 3-5. Pensjonsordningen kan også ha felles innskuddsfond. Departementet antar i likhet med utvalget at slik adgang til felles forvaltning og administrasjon av disse midlene vil kunne gi rasjonaliseringsgevinster for ordningen.

Departementet foreslår i § 10-4 annet ledd at ved disponeringen av felles innskuddsfond skal reglene i lovforslaget § 10-3 gjelde tilsvarende. Lovforslaget § 10-3 gir regler om forholdsmessig fordeling av tilskudd til pensjonsordningen. Videre skal det etter lovforslaget § 10-4 tredje ledd føres regnskap for midlene under felles forvaltning som sikrer at bestemmelsene i § 10-3 blir overholdt. Forslagene er i samsvar med utvalgets forslag. Tilsvarende regler for disponeringen av fellesfond er gitt i lov om foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 10-2 om gruppeinndeling, § 10-3 om tilskudd til permisjonsordninger m.v. og § 10-4 om fellesfond m.v.

16.3 Opphør av konsernforholdet

Sammendrag

Departementet viser til at et foretak kan tre ut av den felles pensjonsordningen av flere årsaker. Et foretak kan på eget initiativ beslutte å gå ut av pensjonsordningen, eller det kan måtte avvike på grunn av konkurs. Den felles pensjonsordningen vil også måtte opphøre for foretaket dersom lovens krav til felles pensjonsordning ikke lenger er oppfylt, for eksempel fordi foretaket selges ut av konsernet eller konsernforholdet opphører på annen måte.

Ved opphør av konsernforholdet foreslår departementet i samsvar med utvalgets utkast, at foretaket og dets gruppe av medlemmer skilles ut fra den felles pensjonsordning, jf. lovforslaget § 10-5 første ledd. Når det gjelder fordelingen av pensjonsordningens midler, foreslår departementet i samsvar med utvalgets utkast at den del av den felles pensjonsordnings midler som knytter seg til det utskilte foretakets gruppe, skal tilordnes foretaket. Dette følger av lovforslaget § 10-5 annet ledd. Det foreslås likevel at innskuddsfondet kan unntas fra fordeling dersom det utskilte foretakets gruppe av medlemmer utgjør mindre enn en tredel av medlemmene i den felles pensjons-

ordningen. Unntaksregelen er beregnet på de mindre omfattende restruktureringer i konsernforhold. Unntaket tilsvarer unntaket for fordeling av premiefond i lov om foretakspensjon.

Dersom det for det utskilte foretakets gruppe er tegnet uførepensjon eller etterlattepensjon, foreslår departementet i forslaget § 10-5 tredje ledd at avsetninger knyttet til slike forsikringer også skal fordeles slik at den del av avsetningene som knytter seg til det utskilte foretakets gruppe, skal tilordnes foretaket. På samme måte som for innskuddsfondet, kan fordeling likevel unnlates dersom det utskilte foretakets gruppe av medlemmer utgjør mindre enn en tredel av medlemmene i den felles pensjonsordningen.

Etter utskillelsen av foretaket blir det spørsmål om pensjonsordningen skal videreføres for foretakets gruppe av medlemmer, eller om pensjonsordningen for foretakets gruppe av medlemmer skal opphøre. Dersom foretakets gruppe av medlemmer fortsatt skal være omfattet av pensjonsordning, kan dette gjøres ved at det opprettes en egen pensjonsordning for foretaket. Det kan også tenkes at foretaket knyttes til en annen pensjonsordning i et konsern eller at foretaket fusjoneres inn i et annet foretak, slik at medlemmene blir omfattet av pensjonsordningen for det overtaken- de foretaket. Om det skal videreføres en pensjonsordning for det utskilte foretakets gruppe vil som hovedregel være opp til foretaket selv eller i tilfelle det overtakende foretak å bestemme. Dersom det utskilte foretakets gruppe av medlemmer skal sikres pensjon i en ny pensjonsordning i en annen institusjon, foreslår departementet i samsvar med utvalgets utkast at de midler som er tilordnet det utskilte foretaket skal overføres til institusjonen i samsvar med lovforslaget § 8-5. Det vises til lovforslaget § 10-5 fjerde ledd.

Departementet foreslår i samsvar med utvalgets utkast at dersom pensjonsordningen for det utskilte foretakets gruppe av medlemmer skal opphøre, skal pensjonsordningen avvikles, jf. lovforslaget § 10-5 fjerde ledd. Avviklingen skal da følge de vanlige regler om avvikling i lovforslaget kapittel 13.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 10-5 om opphør av konsernforhold.

17. SAMMENSLÅING AV FORETAK

17.1 Foretaket skal ha pensjonsordning etter sammenslåingen

Sammendrag

Departementet foreslår i likhet med utvalget, at dersom foretaket etter sammenslåingen skal ha pensjonsordning etter lov om innskuddspensjon, må det opprettes ny pensjonsordning for foretaket. Det vises til lovforslaget § 11-2 første ledd. Dette er lagt til grunn for så vidt gjelder foretakspensjon, og bør etter

departementets syn også gjelde for innskuddspensjonsordninger. Dersom slik ny pensjonsordning opprettes etter sammenslåingen, skal pensjonsordningen omfatte alle ansatte fra de tidligere foretakene, også ansatte i foretak som ikke har hatt pensjonsordning fra før. Reglene om sammenslåing av foretak foreslås å komme til anvendelse når minst ett av foretakene har innskuddspensjonsordning fra før, jf. lovforslaget § 11-1. Det foreslås at reglene om sammenslåing i loven her skal gjelde selv om sammenslåingen også omfatter foretak som har foretakspensjonsordning.

Departementet foreslår videre at midlene i de tidligere ordningene skal overføres til den nye ordningen. Dette følger av lovforslaget § 11-2 første ledd. For innskuddspensjonsordninger vil dette omfatte pensjonskapital og innskuddsfond i de tidligere ordningene.

Ved opprettelsen av den nye pensjonsordningen er utgangspunktet at det skal skje en likebehandling av de ansatte som kommer inn i ordningen. Departementet foreslår likevel at dersom en innskuddsplan fra en tidligere pensjonsordning fastsetter høyere innskudd enn innskuddsplanen i den nye ordningen, skal det være adgang til å videreføre den tidligere innskuddsplanen. Det vises til lovforslaget § 11-2 annet ledd. Slik videreføring vil gjelde for de som var medlemmer av den tidligere ordningen på tidspunktet for sammenslåingen. Dette innebærer at ulikheter mellom de tidligere ordningene videreføres i den nye pensjonsordningen, og vil medføre at ansatte i samme foretak i slike tilfeller gis ulike pensjonsrettigheter. Forslaget er begrunnet med at en slik adgang bidrar til å sikre at ansatte kan opprettholde den samme retten til opptjening av pensjon etter en sammenslåing. En slik adgang vil kunne gjøre det lettere å gjennomføre hensiktsmessige strukturendringer. Forslaget er i samsvar med utvalgets utkast. En tilsvarende regel om videreføring av pensjonsplaner er gitt i lov om foretakspensjon.

Departementet viser til at utvalget har foreslått at dersom et foretak som deltar i sammenslåingen har pensjonsordning etter lov om foretakspensjon, og foretaket etter sammenslåingen skal ha innskuddspensjonsordning, kan foretakspensjonsordningen videreføres for de som var medlemmer av ordningen på tidspunktet for sammenslåingen. Forslaget er begrunnet med at et krav om at forpliktelsene i en foretakspensjonsordning skal overføres til en innskuddspensjonsordning, vil kunne komplisere sammenslåingsprosessen i for stor grad. AktuarKonsulenters Forum har påpekt at en slik regel vil gi mulighet for omgåelse av bestemmelsen om at en ved omdanning bare kan videreføre en foretakspensjonsordning for de som har ti år eller mindre igjen til pensjonsalder, jf. lovforslaget § 14-2. Departementet viser til at det er en rekke organisatoriske og andre forhold knyttet til en fusjon, som både vil være tids- og kostnadskrevende. Departe-

mentet mener at dette gjør det mindre sannsynlig at bestemmelsen vil bli benyttet til å omgå omdanningsreglene i lovforslaget kapittel 14. Departementet antar videre at det bør være tilsvarende regler for omdanning i lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon. For å bidra til at sammenslåinger kan foregå så fleksibelt som mulig, slutter departementet seg til utvalgets utkast til bestemmelse. Det vises til lovforslaget § 11-2 tredje ledd.

Dersom foretaket velger ikke å videreføre foretakspensjonsordningen, foreslås at reglene i lovforslaget § 14-2 om omdanning av foretakspensjonsordning skal gjelde tilsvarende, jf. lovforslaget § 11-2 tredje ledd. Dette innebærer at foretakspensjonsordningen skal avvikles etter de vanlige reglene om avvikling i lov om foretakspensjon og omdannes til innskuddspensjonsordning.

Både for videreføring av tidligere innskuddsplaner og tidligere foretakspensjonsordninger er det etter lovforslaget § 11-2 fjerde ledd et vilkår at samtlige tidligere innskuddsplaner eller foretakspensjonsordninger blir videreført. For innskuddsplanene innebærer dette at samtlige innskuddsplaner som er bedre enn den nye innskuddsplanen må videreføres. Regelen er begrunnet i hensynet til størst mulig grad av likebehandling av de ansatte.

Utvalget foreslår at foretaket etter sammenslåingen skal kunne velge å opprette pensjonsordning etter lov om foretakspensjon. Departementet slutter seg til utvalgets forslag. Sammenslåingen skal da foretas i henhold til reglene om sammenslåing i lov om foretakspensjon kapittel 13. Dette følger av lovforslaget § 11-3. Dersom foretak som omfattes av sammenslåingen har innskuddspensjonsordning fra tidligere, må denne omdannes til foretakspensjonsordning. Det foreslås at dette gjøres etter de vanlige regler om omdanning i forslag til lov om innskuddspensjon § 14-1.

Departementet viser til at Kredittilsynet i sin høringsuttalelse har gitt uttrykk for at det ved sammenslåing etter lov om innskuddspensjon bør gis regler om særskilt regnskapsmessig behandling av pensjonsordningens midler i en periode på tre år etter sammenslåingen, slik det er gjort i lov om foretakspensjon. For innskuddspensjonsordninger vil slike regler kunne være aktuelt for innskuddsfondet. Departementet viser til at innskuddsfondet har en mer avgrenset funksjon i lov om innskuddspensjon enn tilsvarende midler i foretakspensjonsordninger. Etter departementets vurdering er ikke behovet for slike regler det samme for innskuddspensjonsordninger som for foretakspensjonsordninger, og det foreslås derfor ikke regler om dette.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 11-1, § 11-2 og § 11-3.

17.2 Foretaket skal ikke ha pensjonsordning etter sammenslåingen

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at foretaket, dersom det ikke skal ha egen pensjonsordning etter sammenslåingen, kan velge enten å videreføre eksisterende pensjonsordninger eller å avvikle ordningene, jf. lovforslaget § 11-4.

Som utvalget påpeker, vil en videreføring av tidligere pensjonsordninger medføre at ulikheter i pensjonsvilkårene blir videreført i det nye foretaket. Departementet er enig med utvalget i at dette i utgangspunktet er lite ønskelig. Både hensynet til de berørte arbeidstakere og behovet for fleksible regler tilsier imidlertid en slik regel. Videreføring av eksisterende pensjonsordning kan etter forslaget bare omfatte de som var medlemmer i ordningen på tidspunktet for sammenslåingen. Det foreslås at det ikke skal være adgang til å ta opp nye medlemmer i ordningen. Det er videre et vilkår at en eventuell videreføring skal gjelde alle tidligere pensjonsordninger. Det vises til lovforslaget § 11-4 første ledd. Forslagene er i samsvar med lov om foretakspensjon.

Dersom foretaket velger å ikke videreføre tidligere pensjonsordninger, foreslår departementet i samsvar med utvalgets utkast at ordningene skal opphøre og avvikles. Det vises til lovforslaget § 11-4 annet ledd. Tidligere innskuddspensjonsordninger foreslås avviklet etter reglene i loven her, mens tidligere foretakspensjonsordninger foreslås avviklet etter reglene i lov om foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 11-4.

17.3 Skattemessige vurderinger

Sammendrag

De sentrale skatterettslige problemstillingene ved en sammenslåing av ett eller flere foretak med pensjonsordning i henhold til forslaget, er knyttet til den skattemessige behandlingen av overføring av en pensjonsordnings midler fra et foretak til et annet i forbindelse med sammenslåingen.

En innskuddsordnings midler er nærmere definert i lovforslaget § 8-1 første ledd. Den del av pensjonsordningens midler som anses overført til de pensjonsberettigede med bindende virkning, reiser ikke skatterettslige spørsmål ved en sammenslåing av foretak. Dette er midler som ikke kommer til beskatning før de utbetales som pensjon til de berettigede eller som et engangsbeløp. Det gjelder uavhengig av hva som skjer med foretaket eller institusjonen pensjonsordningen er opprettet i.

Av pensjonsordningens midler er det bare midlene i innskuddsfondet som ikke er overført til de pen-

sjonsberettigede med bindende virkning for foretaket. Innskuddsfondet er etter departementets syn en betinget avsetning, skattemessig sett. Det er en forutsetning for den gunstige skattemessige behandlingen av innskuddsfondet at midlene forblir i dette fondet etter de vilkår som gjelder for dette. Det reiser i denne sammenheng spørsmål om det er å anse som et brudd på de skattemessige betingelsene at det skjer en overføring av innskuddsfondet til et innskuddsfond i en innskuddspensjonsordning i et annet foretak i forbindelse med sammenslåing av foretakene. Et brudd vil utløse beskatning på det overdragende foretakets hånd. Etter departementets syn vil en slik overføring i seg selv ikke anses som brudd på forutsetningene for den gunstige skattemessige behandlingen av innskuddsfondet, så lenge det skjer en overføring sammen med innskuddspensjonsordningen. Anvendelsen av midlene i innskuddsfondet forblir bundet innenfor det som følger av lovforslaget. Overføringen vil dermed ikke i seg selv utløse inntektsføring av midlene i fondet.

Departementet antar at den samme vurderingen av om det er brudd på forutsetningene for den gunstige skattemessige behandlingen også må gjelde i de tilfellene der foretaket etter sammenslåingen skal ha foretakspensjonsordning etter lov om foretakspensjon og et eller flere av de sammenslåtte foretakene har hatt innskuddspensjon i henhold til lovforslaget. I så fall vil midler i innskuddsfondet i tidligere ordninger overføres til premiefondet i pensjonsordningen i det sammenslåtte foretaket, jf. lovforslaget § 11-3 første og annet ledd og § 14-1. Departementet begrunner en slik løsning med at det gjelder to lovregulerte pensjonsordninger med den samme gunstige skattemessige behandling. Videre har innskuddsfond og premiefond samme formål i de to ordningene, og det er foreslått de samme regler for anvendelse av midlene.

En overføring av midlene fra det overdragende foretaket til det overtakende utløser imidlertid beskatning etter de alminnelige regler om realisasjon, uttak eller utbytte. For at en sammenslåing skal være en skattefri fusjon etter bestemmelsene i skatteloven kapittel 11 må vilkårene etter dette kapitlet være oppfylt. Det vises for øvrig til avsnittet om skattemessige vurderinger ved deling av foretak.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

18. DELING AV FORETAK

18.1 Deling av foretak i flere nye foretak

Sammendrag

Departementet viser til at deling av foretak innebærer at det tidligere foretaket avvikles. Det må foretas en fordeling av pensjonsordningens forpliktelser og midler. Departementet slutter seg til utvalgets for-

slag om at når foretaket deles i to eller flere nye foretak, skal pensjonsordningen deles på samme måte. Deling av midlene skal således etter forslaget skje på grunnlag av medlemmene som overføres til hvert av de nye foretakene. Det vises til lovforslaget § 12-1 første ledd.

Det foreslås at pensjonskapitalen knyttet til pensjonsordningen skal fordeles mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert medlem, jf. lovforslaget § 12-1 annet ledd. Avkastning frem til tidspunktet for deling skal være tilført pensjonskapitalen før fordeling.

Når det gjelder fordelingen av innskuddsfondet viser departementet til at utvalget har foreslått en fordeling på grunnlag av gjennomsnittet av innskudd for hvert av medlemmene i delingsåret og de tre påfølgende år, beregnet ut fra lønnsforholdene ved delingen. Forslaget er basert på reglene om fordeling av premiefondet i lov om foretakspensjon. Departementet viser til at innskuddene i de tre påfølgende årene for dem som fortsetter i foretaket vil bli de samme som i delingsåret når en skal beregne innskuddene ut fra lønnsforholdene ved delingen. Det er for øvrig ikke det samme behov for «glatting» av grunnlaget i innskuddsordninger som det kan være i forbindelse med lineær opptjening av pensjon. Departementet foreslår derfor at en i stedet fordeler innskuddsfondet på grunnlag av innskuddet for hvert av medlemmene i delingsåret. Det vises til lovforslaget § 12-1 annet ledd.

Flere høringsinstanser har reist spørsmål ved utvalgets forslag om at innskuddsfondet skal fordeles mellom medlemmene i pensjonsordningen. Det vises til at det etter den tilsvarende regelen om fordeling av premiefondet i lov om foretakspensjon bare skal foretas en fordeling mellom foretakene. Foretakene vil da opprettholde eiendomsretten til premiefondet. Departementet er enig i at det bør være tilsvarende regler for fordeling av innskuddsfondet som for premiefondet, og foreslår at innskuddsfondet skal fordeles mellom foretakene og videreføres som innskuddsfond i pensjonsordningene i de nye foretakene, jf. lovforslaget § 12-1 annet ledd.

Hvert av de nye foretakene skal etter lovforslaget § 12-1 tredje ledd benytte midlene som er tilordnet foretaket til å sikre medlemmene en tilsvarende pensjonsordning som de hadde i det tidligere foretaket. Det skal således opprettes nye pensjonsordninger i hvert av de nye foretakene.

Departementet foreslår i likhet med utvalget at dersom det er ansatte som ikke skal overføres til et av de nye foretakene i forbindelse med delingen, skal disse sikres rett til pensjonskapital etter reglene i lovens kapittel 6 om opphør av medlemskap. Dersom årsaken til at ansatte ikke overføres til nytt foretak er at en del av virksomheten avvikles i forbindelse med delingen, skal likevel reglene om avvikling av virk-

somhet i foretaket gjelde tilsvarende. Det vises til lovforslaget § 12-1 fjerde ledd.

Utvalget har foreslått at dersom foretaket som deles har pensjonskasse, skal denne avvikles og egenkapitalen disponeres etter reglene som gjelder ved avvikling av pensjonskasse. Disse reglene går ut på at egenkapitalen etter sluttregnskapet skal anvendes som fastsatt i vedtektene, og for øvrig kan utbetales til foretaket etter samtykke fra Kredittilsynet, jf. lovforslaget § 13-3 fjerde ledd. Departementet viser til at den tilsvarende regelen etter lov om foretakspensjon er at pensjonskassen skal avvikles, likevel slik at sikkerhetsfond og egenkapital i pensjonskassen skal deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av premiereserven for hvert foretaks gruppe av medlemmer. Etter departementets vurdering vil det være behov for tilsvarende regler om fordeling av pensjonskassens sikkerhetsfond og egenkapital ved deling etter lov om innskuddspensjon. Fordelingsgrunnlaget for innskuddspensjonsordninger vil måtte være opptjent pensjonskapital for hvert foretaks gruppe av medlemmer. Departementet foreslår etter dette at dersom foretaket som deles har innskuddspensjonsordning i pensjonskasse, skal pensjonskassen avvikles, likevel slik at sikkerhetsfond og egenkapital deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert foretaks gruppe av medlemmer. Det vises til lovforslaget § 12-1 femte ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 12-1 om deling av foretak.

18.2 Utskilling av en del av foretaket

Sammendrag

Departementet viser til at utskilling av en del av foretaket innebærer at en del av foretaket skilles ut og overdras til et nyopprettet foretak eller til et annet eksisterende foretak. Foretaket som utskillelsen skjer fra, vil dermed fortsatt bestå. Utskilling av en del av foretaket atskiller seg på denne måten fra deling av foretak, hvor foretaket som deles blir avviklet.

Virkingen for de ansatte vil langt på vei bli den samme ved en utskilling fra foretaket som ved en deling av foretaket. Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at reglene om deling av foretak gis tilsvarende anvendelse i tilfellene hvor det foretas utskilling av en del av foretaket til et nytt foretak, jf. lovforslaget § 12-2 første ledd. Dette innebærer at pensjonsordningens midler skal fordeles mellom medlemmene som skilles ut i det nye foretaket og de medlemmer som blir tilbake i foretaket. Det foreslås likevel en særregel for fordeling av innskuddsfondet, ved at innskuddsfondet kan unntas fra fordeling dersom det er mindre enn en tredel av medlemmene i

pensjonsordningen som overføres til det nye foretaket. Regelen er begrunnet med hensynet til behovet for omstilling og strukturendring i næringslivet.

Departementet foreslår i likhet med utvalget at reglene for utskilling av en del av foretaket til et nytt foretak, skal gjelde tilsvarende når en del av foretaket blir utskilt og overført til et annet eksisterende foretak. Det vises til lovforslaget § 12-2 annet ledd. I sistnevnte tilfelle kan forholdet være at det foretaket medlemmene overføres til har pensjonsordning allerede. Departementet foreslår i likhet med utvalgets utkast at bestemmelsene om sammenslåing av foretak i foreslått kapittel 11 i så fall skal komme til anvendelse. Dersom dette ikke er tilfelle, foreslås at medlemmene sikres rett til pensjon enten ved videreføring av tidligere pensjonsordning etter § 11-4 eller ved utstedelse av pensjonskapitalbevis etter kapittel 6, jf. lovforslaget § 12-2 annet ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 12-2 om utskilling av en del av foretaket.

18.3 Avvikling av virksomhet i foretaket

Sammendrag

Departementet foreslår i likhet med utvalget at utskilling og avvikling av en del av foretakets samlede virksomhet bør behandles etter reglene om deling av foretak og utskilling av virksomhet. Det vises til at det er så stor grad av likhet med delingstilfellene at det er rimelig å ha en tilsvarende fordeling av pensjonsordningens midler. Pensjonsordningens midler skal da fordeles mellom den gruppe av medlemmer som må slutte i foretaket og den gruppe som blir tilbake i foretaket etter reglene om deling i lovforslaget § 12 annet ledd, jf. lovforslaget § 12 første ledd. Dette betyr at pensjonskapital på felleskonto skal fordeles mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert medlem. Innskuddsfondet skal fordeles på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i opphørsåret. Innskuddsfondet skal likevel unntas fra fordeling når det er mindre enn to tredeler av medlemmene i pensjonsordningen som må slutte i foretaket.

Departementet foreslår i § 12 annet ledd at midler som er tildelt den gruppe som skal slutte i foretaket, skal disponeres etter reglene om avvikling av pensjonsordning i lovforslaget § 13 første til tredje ledd. Dette er i samsvar med utvalgets forslag. Dette innebærer blant annet at for denne gruppen av medlemmer skal reglene om fordeling av innskuddsfondet mellom medlemmene og foretaket i lovforslaget § 13 annet ledd gjelde tilsvarende. Videre skal de medlemmene som slutter i foretaket sikres rett til opptjent pensjonskapital etter lovforslaget kapittel 6, jf. lovforslaget § 13 tredje ledd.

Utvalget viser til at det i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon er foreslått at reglene om avvikling av virksomhet i foretaket skal gjelde tilsvarende dersom virksomheten i foretaket innskrenkes i løpet av to år på en slik måte at det må likestilles med en avvikling av en virksomhet. Det må settes krav både til omfang og varighet av innskrenkningen for at regelen skal få anvendelse. Kredittilsynet skal i tvilstilfelle avgjøre om dette er tilfelle. Bakgrunnen for denne regelen er at de samme hensyn langt på vei gjør seg gjeldende ved en gradvis innskrenking av den samlede virksomheten som ved en avvikling av en virksomhet i foretaket. Utvalget foreslår en tilsvarende regel for foretak som har innskuddspensjonsordning. Departementet slutter seg til dette. Det vises til lovforslaget § 12-3 tredje ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 12-3 om avvikling av virksomhet i foretaket.

18.4 Skattemessige vurderinger

Sammendrag

Ved overføring av en pensjonsordnings midler fra et foretak til et annet i forbindelse med deling av foretak, utskilling av en del av foretak m.v., må det tas stilling til de skattemessige konsekvenser.

Det fremgår av lovforslaget § 8-1 hva som er pensjonsordningens midler. En del av midlene anses overført de pensjonsberettigede med bindende virkning for foretaket. Disse midlene utløser etter departementets syn ikke beskatning verken for foretaket eller de pensjonsberettigede. Midlene kommer til beskatning på de pensjonsberettigedes hånd først ved utbetaling av pensjon eller som engangsutbetaling etter lovforslaget § 7-4 fjerde ledd og sjette ledd.

Den andre delen er midler i innskuddsfondet. Innskuddsfondet er bl.a. foretakets buffer for fremtidige innskudd, jf. omtale i avsnitt 11.3, og er etter departementets oppfatning en betinget avsetning, skattemessig sett. Det er en forutsetning for den gunstige skattemessige behandlingen at midlene forblir innskuddsfondsmidler. En deling av foretaket og tilhørende deling av pensjonsordningens midler, reiser derfor spørsmål om overføring av innskuddsfondet sammen med pensjonsordningen utløser beskatning på det overdragende foretakets hånd på grunn av brudd på betingelsene. Etter departementets oppfatning vil en overføring i seg selv ikke anses som brudd på forutsetningene for avsetningen. Det er etter departementets syn en forutsetning for at det ikke skal foretas en inntektsføring av innskuddsfondsmidlene at overføringen skjer sammen med innskuddspensjonsordningens øvrige midler etter lovforslaget.

I utgangspunktet skal enhver transaksjon som skjer i forbindelse med fisjon behandles etter de al-

minnelige regler i skatteloven. En overføring av verdier fra det overdragende foretak utløser beskatning etter de alminnelige regler om realisasjon, uttak og utbytte. Det følger av skatteloven kapittel 11 når en fisjon er skattefri. Det vises i denne sammenheng til § 11-8, hvor midlene i innskuddsfondet etter departementets oppfatning inngår i foretakets nettoverdi.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

19. OPPHØR OG AVVIKLING

19.1 Opphør av pensjonsordningen

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets utkast til regler om når en pensjonsordning kan eller skal opphøre. Tilsvarende regler er gitt i lov om foretakspensjon. Det foreslås derfor for det første at en pensjonsordning skal opphøre når foretaket selv beslutter dette. Før slik beslutning treffes skal spørsmålet forelegges styringsgruppen eller eventuelt styret i pensjonskassen. Det vises til lovforslaget § 13-1 første ledd. Etter lovforslaget § 13-1 annet ledd skal pensjonsordningen også opphøre når det treffes vedtak om at virksomheten i foretaket skal avvikles. Det foreslås at det samme skal gjelde når det følger av bestemmelse i lov om innskuddspensjon at pensjonsordningen skal opphøre. Som eksempel kan nevnes at foretaket ikke lenger oppfylder minstekravene for å ha pensjonsordning etter lovforslaget § 2-3, eller at en pensjonsordning ikke blir videreført etter en sammenslåing av foretak, jf. lovforslaget § 11-4. Departementet foreslår videre, i samsvar med utvalgets utkast, at en pensjonsordning skal opphøre når foretaket slutter å innbetale innskudd til pensjonsordningen, og det ikke finnes midler til dekning av innskuddene i innskuddsfondet. Lovforslaget fremgår av § 13-1 tredje ledd. Departementet viser til at en slik situasjon for foretaket normalt vil skyldes at foretaket har betydelige økonomiske vanskeligheter. Dersom det er midler i innskuddsfondet vil pensjonsordningen kunne videreføres med midler derfra. Dette vil kunne gi foretaket noe lengre tid til å avklare om foretaket vil være i stand til å fortsette ordningen. En tilsvarende regel er gitt i lov om foretakspensjon.

Departementet foreslår i lovforslaget § 13-2 at dersom foretaket avvikles fordi virksomheten skal overføres til et annet foretak, skal reglene om sammenslåing av foretak gjelde tilsvarende så langt de passer. Det vises til lovforslaget § 13-2 første ledd. Forslaget bygger på tilsvarende regler i lov om foretakspensjon. Vilkåret er at minst to tredeler av medlemmene i pensjonsordningen samtidig overføres til det andre foretaket. Forslaget innebærer at det i slike tilfeller ikke stilles krav om at pensjonsordningen skal

opphøre, men at det åpnes for videreføring av pensjonsordningen for de ansatte som overføres til et annet foretak. Departementet foreslår videre at de ansatte som ikke overføres til annet foretak, skal sikres rett til pensjonskapital etter reglene i lovforslaget kapittel 6, jf. lovforslaget § 13-2 første ledd. Dersom overføringen av ansatte omfatter mindre enn to tredeler av medlemmene i pensjonsordningen foreslås det at pensjonsordningen skal opphøre og avvikles, jf. lovforslaget § 13-2 annet ledd.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 13-1 om opphør av pensjonsordningen og § 13-2 om avvikling av foretaket.

19.2 Avvikling av pensjonsordning

Sammendrag

Utvalgets forslag

Ved avvikling av pensjonsordningen foreslår utvalget i utkastet § 13-3 første ledd at pensjonskapitalen knyttet til ordningen skal fordeles mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert medlem. Avkastning frem til opphørstidspunktet skal være tilført pensjonskapitalen før fordelingen. Forslaget bygger på samme prinsipp som ved deling av foretak.

Når det gjelder deling av innskuddsfondet ved en avvikling, tar utvalget utgangspunkt i drøftelsen i Ot.prp. nr. 47 (1998-1999) Lov om foretakspensjon vedrørende deling av premiefondet. Utvalget uttaler blant annet følgende på side 86:

«Det påpekes i proposisjonen at dersom premiefondet i sin helhet skal overføres til foretaket ved avvikling, vil dette gi foretaket en mulighet til å disponere premiefondsmidler som det ellers ikke ville vært mulig å tilbakeføre til foretaket. Dette vil kunne fremme opphør av pensjonsordninger, noe regelverket ikke bør legge opp til. På den annen side anses det ikke rimelig at samtlige midler i premiefondet tildeles medlemmene på oppgjørstidspunktet, fordi fordelingen av et stort premiefond ville kunne føre til urimelig høye pensjoner. Forslaget etter lov om foretakspensjon går ut på at medlemmene ved fordelingen kan sikres en rett til opptjent pensjon, samt rett til premiebetaling for tilsvarende rettigheter, for en periode på inntil fem år etter opphøret. Forslaget innebærer at midlene fra premiefondet i en viss grad skal sikre medlemmene, mens de resterende midlene skal tilbakeføres til foretaket.

Utvalget foreslår regler for deling av innskuddsfond ved avvikling av innskuddspensjonsordninger som i stor grad samsvarer med forslaget om deling av premiefond i lov om foretakspensjon.»

Utvalget foreslår etter dette at innskuddsfondet skal fordeles mellom medlemmene på grunnlag av gjennomsnittet av innskuddet for hvert medlem i opphørsåret og de tre følgende år, beregnet ut fra lønns-

forholdene på opphørstidspunktet. Det vises til utkastet § 13-3 annet ledd. Det foreslås likevel satt et tak, slik at ingen skal få tildelt mer enn det som er nødvendig for å sikre fortsatt innbetaling av innskudd i inntil fem år, eller i tilfelle en kortere periode frem til oppnådd pensjonsalder. Dersom det er midler igjen i innskuddsfondet etter dette, skal det resterende beløpet tilbakeføres til foretaket.

Utvalget foreslår i utkastet § 13-3 tredje ledd at reglene i lovutkastet kapittel 6 om opphør av medlemskap og rett til utstedelse av pensjonskapitalbevis skal gjelde tilsvarende ved avvikling av pensjonsordningen. Midler som er tildelt et medlem fra innskuddsfondet skal etter utvalgets forslag tillegges opptjent pensjonskapital.

Ved avvikling av pensjonskasse foreslår utvalget i utkastet § 13-3 fjerde ledd at egenkapitalen etter sluttregnskapet skal anvendes som fastsatt i vedtektene. For øvrig foreslås at egenkapitalen med Kredittsynets samtykke kan utbetales til foretaket. Dette er i samsvar med forslag til lov om foretakspensjon.

Departementets vurdering

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det ved avvikling av pensjonsordningen skal foretas en deling av pensjonskapitalen mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert medlem, jf. lovforslaget § 13-3. Avkastning frem til opphørstidspunktet skal være tilført pensjonskapitalen før fordelingen. Når det gjelder deling av innskuddsfondet, viser departementet til at det ved deling av foretak er foreslått at innskuddsfondet skal fordeles på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i delingsåret. Det vises til lovforslaget § 12-1 annet ledd. Departementet foreslår at innskuddsfondet ved opphør av ordningen skal fordeles på tilsvarende måte, likevel slik at det er innskuddet i opphørsåret som legges til grunn. I samsvar med utvalgets forslag foreslås det likevel satt et tak, slik at ingen skal få tildelt mer enn det som er nødvendig for å sikre fortsatt innbetaling av innskudd i inntil fem år, eller i tilfelle en kortere periode frem til oppnådd pensjonsalder. Dersom det er midler igjen i innskuddsfondet etter dette, skal det resterende beløpet tilbakeføres til foretaket. Det vises til lovforslaget § 13-3 annet ledd.

Til merknaden fra Forbrukerrådet vil departementet vise til at også avvikling som følge av konkurs vil være omfattet av reglene om opphør og avvikling i lovforslaget her.

Departementet foreslår i samsvar med utvalgets forslag at reglene i lovforslaget kapittel 6 om opphør av medlemskap skal gjelde tilsvarende ved avvikling av pensjonsordning. Det vises til lovforslaget § 13-3 tredje ledd. Dette innebærer blant annet at det skal utstedes pensjonskapitalbevis for hvert medlem. Det foreslås at midler som er tildelt medlemmet fra inn-

skuddsfondet etter lovforslaget § 13-3 annet ledd, skal tillegges medlemmets opptjente pensjonskapital.

Ved avvikling av pensjonskasse foreslår utvalget at egenkapitalen etter sluttregnskapet skal anvendes som fastsatt i vedtektene. For øvrig foreslås at egenkapitalen med Kredittilsynets samtykke kan utbetales til foretaket. Departementet slutter seg til utvalgets forslag. Det vises til lovforslaget § 13-3 fjerde ledd. Forslaget er i samsvar med reglene i lov om foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 13-3 om avvikling av pensjonsordningen.

20. ENDRING AV PENSJONSORDNING

20.1 Innledning

Sammendrag

Det foreslås at foretak som har innskuddspensjonsordning etter loven her skal kunne omdanne denne til en pensjonsordning etter lov om foretakspensjon. Tilsvarende foreslås at foretak som har pensjonsordning etter lov om foretakspensjon skal kunne omdanne denne til en innskuddspensjonsordning.

Et viktig hensyn ved omdanning er at omdanningen ikke skal medføre reduksjon i opptjente rettigheter, samtidig som ordningene har ulike egenskaper og dermed ikke er direkte sammenlignbare for arbeidstakerne før pensjonsalder. Et problem ved overgang mellom innskuddspensjonsordninger og foretakspensjonsordninger som sikter mot samme fremtidige pensjon, er at innskuddspensjoner har en annen profil for innbetaling og oppbygging av kapital enn foretakspensjon. Dette innebærer at for yngre arbeidstakere vil opptjeningen i en innskuddsordning ofte være større enn i en ytelsesbasert ordning. Yngre arbeidstakere kan derfor ha fordel av en overgang fra en ytelsesbasert pensjonsordning til en innskuddspensjonsordning. For eldre arbeidstakere er forholdet motsatt, og de kan, ved en overgang fra en ytelsesbasert ordning til en innskuddsordning sent i karrieren, komme til ikke å nå opp til det forutsatte pensjonsbeløp. Dette reiser spørsmål om hvilken adgang det skal gis til å videreføre eksisterende ordninger for eldre arbeidstakere ved overgang fra en foretakspensjonsordning til en innskuddspensjonsordning.

Komiteens merknader

Komiteen viser til merknader under avsnitt 20.2 og 20.3.

20.2 Nærmere om omdanning til foretakspensjonsordning

Sammendrag

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at foretak som vil opprette pensjonsordning etter lov

om foretakspensjon i stedet for innskuddspensjon, skal avvikle innskuddspensjonsordningen etter de vanlige reglene om avvikling av pensjonsordning i lovforslaget kapittel 13. Det foreslås at innskuddsfondet ikke skal fordeles mellom medlemmene slik det gjøres ved ordinær avvikling. I stedet skal innskuddsfondet i sin helhet overføres som premiefond for den nye pensjonsordningen. Det vises til lovforslaget § 14-1 første ledd.

Utvalget har foreslått at det kan fastsettes i regelverket for den nye pensjonsordningen at medlemmenes opptjente alderspensjonskapital benyttes som premiereserve for rettigheter i den nye pensjonsordningen. Departementet viser til at det er reist innvendinger mot forslaget, blant annet på bakgrunn av hensyn til forholdsmessighet i den nye foretakspensjonsordningen og av hensyn til symmetri med IPA-regelverket. Departementet kan ikke se at de nevnte innvendingene er så vidt tungtveiende at det ikke bør åpnes adgang til overføring av alderspensjonskapitalen til premiereserve i den nye ordningen. Departementet er likevel enig i synspunktet om at det ikke bør åpnes for at alderspensjonskapitalen skal kunne benyttes til premiereserve for uføre- og etterlatteytelser. Det vises til at dette vil være en overføring mellom ytelser som etter gjeldende regelverk ikke har vært akseptert i skattefaviserte ordninger, og som også reiser premiemeslige problemstillinger. Departementet foreslår at det presiseres i lovforslaget § 14-1 annet ledd at alderspensjonskapital skal kunne benyttes til premiereserve for alderspensjonsrettigheter i den nye pensjonsordningen. Alderspensjonskapitalen skal således ikke kunne benyttes til premiereserve for uføre- og etterlatteytelser.

Departementet foreslår etter dette at det kan fastsettes i regelverket for den nye foretakspensjonsordningen at medlemmenes opptjente alderspensjonskapital fra innskuddspensjonsordningen benyttes til premiereserve for alderspensjonsrettigheter. Det vises til lovforslaget § 14-1 annet ledd. Departementet foreslår videre i samsvar med utvalgets forslag at lov om foretakspensjon §§ 4-11 annet og tredje ledd, 4-12 og 4-13 skal gis tilsvarende anvendelse. Dette er regler om medregning av tjenestetid i tidligere ordning og om overføring av premiereserve. I likhet med utvalget anser departementet at reglene om overføring til premiereserve m.v. ikke vil være aktuelle når pensjonsordningen er opprettet med egen pensjonskonto for hver arbeidstaker. Det foreslås derfor at reglene ikke skal gjelde i slike tilfeller.

Adgangen til å fastsette at opptjent alderspensjonskapital benyttes som premiereserve i den nye pensjonsordningen, skal etter departementets forslag til § 14-1 tredje ledd ikke gjelde for arbeidstakere som har mindre enn ti år igjen til pensjonsalderen. Dette er parallelt til lov om foretakspensjon § 3-9 tredje ledd, der det heter at bestemmelser i ordningens regelverk

om medregning av tidligere medlemstid ikke skal gjelde for arbeidstakere som har mindre enn ti år igjen til pensjonsalderen når de opptas, med mindre annet er fastsatt i regelverket. Departementet foreslår i § 14-1 tredje ledd at samme regel skal gjelde for arbeidstakere som for øvrig ikke har rett til å bli medlem av foretakspensjonsordningen. Innskuddspensjonen skal videreføres for slike arbeidstakere. Det foreslås at det kan fastsettes lempeligere regler i regelverket for pensjonsordningen. Forslaget er i samsvar med utvalgets utkast.

Departementet viser til at det i høringen er påpekt at pensjonskapital i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse også omfatter andel av kursreguleringsfond. Ved omdanning vil således denne andelen av kursreguleringsfondet kunne omgjøres til premiere i den nye ordningen. Departementet legger til grunn at mulighet til å oppnå flyttearbitrasjevinster ved omdanning av pensjonsordning, gjennom å omgjøre kursreguleringsfondet, i liten grad vil påvirke til beslutninger om omdanning.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 14-1 om omdanning til foretakspensjonsordning.

20.3 Nærmere om omdanning fra foretakspensjonsordning

Sammendrag

Departementet foreslår i likhet med utvalget at det skal være adgang til å omdanne en foretakspensjonsordning til en innskuddspensjonsordning, jf. lovforslaget § 14-2. Foretak som ønsker slik omdanning, må da avvikle foretakspensjonsordningen etter reglene om avvikling i lov om foretakspensjon kapittel 15. Ved slik avvikling skal pensjonsordningens midler fordeles mellom medlemmene. Ved omdanning til innskuddspensjonsordning foreslår departementet i likhet med utvalget at premiefondet knyttet til pensjonsordningen i stedet skal overføres til innskuddsfond for den nye innskuddspensjonsordningen. Det vises til lovforslaget § 14-2 første ledd.

Departementet viser til at omdanning fra foretakspensjonsordning til innskuddspensjonsordning reiser spørsmål knyttet til videreføring av eksisterende ordninger. Blant annet gjør forskjellig opptjeningsprofil i innskuddspensjonsordninger og foretakspensjonsordninger at enkelte arbeidstakere vil kunne komme dårligere ut ved overgang til en innskuddspensjonsordning enn dersom de fortsetter i eksisterende ordninger. Dette vil særlig gjelde for eldre arbeidstakere, ettersom en større del av innbetalingen, alt annet likt, vil skje tidligere i yrkeskarrieren i en innskuddsordning enn i en ytelsesbasert ordning.

Departementet er enig med utvalget i at det av hensyn til at særlig eldre arbeidstakere kan komme dårligere ut ved overgang til en innskuddspensjons-

ordning, bør legges til rette for at disse kan fortsette sin opptjening i den gamle foretakspensjonsordningen. Slike regler vil bidra til å hindre at enkelte ansatte rammes på en urimelig måte av omdanningen, og vil slikt sett gjøre det enklere for foretakene å gjennomføre ønskede omdanninger av pensjonsordningene. På den annen side er det ikke entydig hvem som vil kunne komme dårligere ut ved en overgang til innskuddspensjon. Dette må bl.a. ses på bakgrunn av lønnsutvikling etter omdanning, tjenestetid før og etter omdanningen og avkastning i innskuddsordningen. Departementet vil også peke på at en for vidtrekkende adgang til videreføring av eksisterende pensjonsordninger vil kunne gjøre det vanskelig for foretakene å gjennomføre en ønsket omdanning. Departementet viser til at det med lange overgangsperioder vil ta lang tid før foretaket får en pensjonsordning for alle sine ansatte. Dette vil være kostnadskreven og kompliserende for foretaket, som i overgangsperioden må administrere to ulike pensjonsordninger. Departementet har etter en helhetsvurdering funnet at en overgangsperiode på ti år representerer en rimelig avveining mellom disse ulike hensynene. Departementet foreslår derfor, i samsvar med utvalgets flertall, at foretakspensjonsordningen skal kunne videreføres for arbeidstakere som har ti år eller mindre igjen til pensjonsalderen. Det vises til lovforslaget § 14-2 annet ledd.

Både Kredittilsynet og Finansnæringens Hovedorganisasjon har påpekt at en ved omdanning til innskuddspensjonsordning vil kunne komme i den situasjon at foretakets administrasjonsreserve ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved utstedelse av fripoliser. Departementet er enig i at det er behov for å regulere dette spørsmålet. Departementet foreslår at kostnadene til utstedelse av fripoliser skal dekkes av midler i premiefondet i den utstrekning midlene fra foretakets administrasjonsreserve ikke strekker til. Dersom heller ikke premiefondets midler strekker til, foreslår departementet at foretaket selv skal dekke de resterende kostnadene. Det foreslås at slike kostnader skal være fradragsberettiget for foretaket, se nærmere omtale i avsnitt 17.2.5.1 i proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, registrerer at departementet går imot en generell lukkeadgang, men likevel synes å være noe mindre skeptisk til en begrenset lukkeadgang knyttet til omdanning fra foretakspensjonsordning til innskuddspensjonsordning. Departementet har foreslått lukkeadgang for ansatte over 57 år ved omdanning fra ytelsespensjon- til innskuddspensjonsordning i proposisjonen.

Flertallet vil peke på at dersom foretaket ved omdanning fra foretakspensjonsordning til inn-

skuddspensjonsordning ikke kan videreføre foretakspensjonsordningen for arbeidstakere som har mer enn 10 år igjen til oppnådd pensjonsalder slik departementet foreslår, kan en stor gruppe arbeidstakere risikere å tape pensjon ved omdanning. Flertallet viser til at svært mange høringsinstanser har gitt uttrykk for at det bør være større fleksibilitet i overgangsreglene enn det departementet foreslår. Beregninger gjort av forsikringsnæringen viser at eldre ansatte og spesielt ansatte over 50 år kan komme dårlig ut av en slik omdanning.

Flertallet mener at overgangsreglene ved omdanning bør være mer fleksible enn det departementet legger opp til i sitt forslag. Flertallet merker seg departementets vurdering om at det ikke er entydig hvem som kommer dårligere ut ved en overgang til innskuddspensjon. Hvem og hvor mange som taper på slik overgang kan variere mellom ulike foretak. Flertallet legger til grunn at foretak som vurderer overgang vil kunne fremskaffe en rimelig god oversikt om kostnader ved overgangsperiode og omfanget av medlemmer som taper på overgang. En slik helhetsvurdering bør foretas av foretaket i samråd med styringsgruppen. Loven bør gi tilstrekkelig handlefrihet til at foretakene kan velge hensiktsmessige løsninger som er tilpasset forholdene i de ulike bedriftene.

Flertallet går på denne bakgrunn inn for at loven gir adgang til at man lukker ordningen for nye medlemmer slik at de som i dag er inne i en ytelsesordning kan ha rett til å stå i ordningen frem til pensjonsalder. Flertallet går imot Regjeringens forslag til § 14-2 og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om adgang til at man lukker ordningen for nye medlemmer, slik at de som i dag er inne i en ytelsesordning kan ha rett til å stå i ordningen frem til pensjonsalder.»

Dette medfører at Regjeringens forslag til § 15-2 Overgangsregler utgår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen slutter seg til Regjeringens forslag til § 14-2 om omdanning av foretakspensjonsordning. Disse medlemmer mener at det er viktig å sikre at de ansatte behandles likt. Hovedregelen i lovforslaget om at foretaket bare skal kunne ha én pensjonsordning for sine ansatte, og at alle medlemsberettigede skal være medlemmer av denne pensjonsordningen, sikrer denne likebehandlingen. Disse medlemmer vil dessuten understreke at den pensjon som er opptjent i en ytelsesordning alltid vil være sikret, også ved omdanning, og medlemmene kan ikke tape retten til opptjent pensjon ved overgang til innskuddspensjon.

Disse medlemmer vil vise til at regelen knyttet til overgang fra foretaks- til innskuddspensjon

i lovforslaget § 14-1 tredje ledd, hvor foretaket for en tidsbegrenset periode har mulighet til å opprettholde en ytelsesordning for ansatte med mindre enn 10 år igjen til pensjonsalder, er helt spesiell. Bestemmelsen tar på en rimelig måte hensyn til at eldre arbeidstakere relativt sett vil kunne komme dårligere ut av en overgang til innskuddspensjon, og at arbeidstakere med få år igjen til pensjonsalder også kan ha særlig behov for trygghet knyttet til framtidig pensjonsopptjening.

Disse medlemmer slutter seg også til § 15-2.

20.4 Pensjoner under utbetaling

Sammendrag

Departementet foreslår, i samsvar med utvalgets utkast, at omdanning etter §§ 14-1 eller 14-2 ikke skal ha innvirkning på de rettigheter som tilkommer personer som får utbetalt pensjon. Det vises til lovforslaget § 14-3.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 14-3 om pensjoner under utbetaling.

21. SKATT OG INNSKUDDSPENSJON

21.1 Prinsipp for beskatning

Sammendrag

Utvalgets forslag til beskatning av innskuddspensjonsordninger bygger på at Stortinget forutsatte at disse ordningene skattemessig skal likebehandles med foretakspensjonsordninger. Departementet legger det samme utgangspunktet til grunn og viser blant annet til at spørsmålet om innskuddsbasert tjenstepensjon ble drøftet i Stortinget i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 1998. Et flertall bestående av alle partier unntatt Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fattet da følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringa fremje forslag om å innføre ei ordning med innskottsbasert tjenstepensjon som skattemessig skal jamstellast med ytelsesbasert tjenstepensjon, med sikt på gjennomføring i 1999.»

Etter departementets vurdering innebærer dette at innskuddspensjonsordninger i arbeidsforhold skal beskattes etter det hovedprinsipp som gjelder for någjeldende private tjenstepensjonsordninger etter skatteloven (TPES) og som også vil gjelde for pensjonsordninger som oppfyller vilkårene i lov om foretakspensjon.

Både private tjenstepensjonsordninger etter skatteloven (TPES) og pensjonsordninger som oppfyller vilkårene i lov om foretakspensjon beskattes etter det såkalte P-prinsippet. Etter P-prinsippet innrømmes det for det første fradrag i alminnelig inntekt av pre-

mie og tilskudd til pensjonsordningen innenfor nærmere fastsatte rammer. Fradragsrammen kan følge både direkte av skatteloven og av regelverket for selve pensjonsordningen, avhengig av om det gjelder innbetaling i form av premie eller tilskudd til ulike fond. Innstående midler i ordningen, herunder premiefond, inngår ikke i foretakets grunnlag for eventuell formuesskatt. Innstående midler vil heller ikke være en del av medlemmets grunnlag for formuesskatt. Videre foretas det ingen løpende beskatning av avkastningen på innstående midler. Avkastningen kommer først til beskatning når den utbetales som pensjon. Alle terminvise utbetalinger fra pensjonsordningen skattlegges i sin helhet som pensjon. De faller inn under pensjonsbegrepet i skatteloven § 5-1 som alminnelig inntekt og bestemmelsene om personinntekt i skatteloven § 12-2.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

21.2 Forutsetninger for gunstig skattemessig behandling

Sammendrag

Etter utvalgets oppfatning er det en forutsetning for den gunstige skattemessige behandlingen etter P-prinsippet at de sentrale, felles hovedretningslinjer og vilkår som gjelder for private tjenstepensjonsordninger etter skatteloven og som er lagt til grunn i lov om foretakspensjon, skal videreføres for innskuddspensjon. Innføring av innskuddspensjon i arbeidsforhold bryter imidlertid med vilkåret om at tjenstepensjon etter skatteloven skal være knyttet til arbeidstakers sluttlønn, dvs. at premien løpende tilpasses en fastlagt framtidig pensjonsytelse. Arbeidstakers opptjening av pensjon i en innskuddsordning vil avhenge av innskuddene, som igjen avhenger av løpende lønn og avkastning på midlene. Sparing i en innskuddsordning vil være mer lik ordinær sparing enn det som er tilfelle for pensjonssparing i en ytelsesordning. Utvalget uttaler om forutsetningene (NOU 1999:32 side 97):

«Det er kun pensjonsordninger som oppfyller visse nærmere definerte krav som gis en skattemessig gunstig behandling. Den gunstige skattemessige behandlingen av private tjenstepensjonsordninger etter skatteloven og forslaget til lov om foretakspensjon, er benyttet som et styringsinstrument for å sikre at pensjonsordninger i arbeidsforhold bidrar til å oppfylle visse pensjonspolitiske målsetninger. Det vil innenfor rammen av øvrig lovgivning, tariffavtaler mv. være opp til det enkelte foretak om foretaket skal opprette pensjonsordning eller ikke, og hvordan en pensjonsordning i så fall skal utformes.

Ved innføring av skattefavisert innskuddspensjon i arbeidsforhold, er utvalget av den oppfatning at denne - dersom det skal skje en skattefavisert behandling på lik linje med foretakspensjon - langt på vei må oppfylle de samme hovedhensyn som det har vært lagt vekt på ved utforming av forslaget til lov om foretakspen-

sjon. Hvis det åpnes opp for innskuddsordning med vesentlig lempeligere betingelser, reiser det spørsmål om den samme grad av skattefavisert behandling kan forsvares. Utvalget er av den oppfatning at flere foretak vil avslutte eksisterende ordninger for å etablere en innskuddsordning dersom det åpnes for gunstig skattemessig behandling av innskuddsordninger samtidig som betingelsene blir vesentlig lempeligere enn i TPES og i forslaget til lov om foretakspensjon. Det er etter utvalgets mening ikke intensjonen med å åpne for innskuddsbaserte ordninger at foretak avslutter ytelsesbaserte pensjonsordninger for å etablere en innskuddspensjon. Innskuddspensjon er først og fremst et tilbud til små og mellomstore foretak som i dag ikke har opprettet pensjonsordning.

Pensjonsordning i arbeidsforhold vil medføre at flest mulig sikres en pensjon som et tillegg til folketrygdens ytelser når det alminnelige inntektsgrunnlag faller bort på grunn av alder, uførhet eller annen årsak. Skattelovgivningen bør bidra til at en skattefavisert pensjonsordning utformes slik at den støtter opp om folketrygden som det sentrale element i pensjonssystemet, folketrygdens aldersgrense og at ordningen skal være langsiktig og forutsigbar. Videre må visse fordelingspolitiske hensyn ivaretas og de ytelser som kan utbetales fra ordningen må være supplerende til en hovedytelse fra folketrygden. Pensjonsordningen bør bygge på elementer som innebærer at den framstår som rimelig for folk flest, for eksempel at ordningen skal sikre en rimelig grad av likebehandling av alle arbeidstakere i en bedrift med hensyn til medlemsskap og ytelser, eventuelt innskudd i en innskuddsordning. Det stilles også krav til pensjonsplan. Videre må pensjonsnivået være relatert til de pensjonsberettigedes lønnsnivå.»

Departementet legger til grunn det samme utgangspunkt som utvalget og er enig i de vurderinger utvalget har foretatt. Det er etter departementets syn helt grunnleggende at en skattefavisert pensjonsordning skal bygge på folketrygdens ytelser. Det vil si at ytelsene fra pensjonsordningen skal være et supplement til folketrygdens ytelser. Det er i den sammenheng viktig at bl.a. aldersgrensen i en innskuddspensjonsordning er den samme som i folketrygden, dvs. 67 år. Videre er det sentralt at de ansatte i foretaket skal ha lik adgang til medlemskap i ordningen og i utgangspunktet sikres lik rett til pensjon når det tas hensyn til lønn og tjenestetid i foretaket. Det må også i en innskuddspensjonsordning være en målsetting å videreføre det såkalte forholdsmessighetsprinsippet så langt det er praktisk mulig. Dette prinsippet innebærer i foretakspensjon at de samlede ytelser fra pensjonsordningen og beregnet folketrygd ikke skal utgjøre en større prosentdel av lønnen for medlemmer med høy lønn enn for medlemmer med lav lønn.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i Regjeringens vurderinger når det gjelder forutsetninger for gunstig skattemessig behandling.

21.3 Særskilt skatt på avkastning

Sammendrag

Det er i proposisjonen avsnitt 17.2.3.1-17.2.3.4 redegjort for utvalgets vurdering av om det bør benyttes en særskilt skatt på avkastning av pensjonskapitalen som et virkemiddel for å hindre urimelig høye pensjoner i innskuddspensjonsordninger.

Departementet er enig med utvalget i at det i denne omgang ikke bør innføres en særskilt skatt på avkastning av pensjonskapitalen. Departementet legger vekt på at det kan bli ressurskrevende å innføre en slik beskatning, samtidig som det er stor usikkerhet knyttet til utforming av og avkastning på slike ordninger, og dermed om de fremtidige pensjonsutbetalingene vil kunne vise seg å bli urimelig høye. Spørsmålene om avkastningsskatt bør derfor først avgjøres når pensjonsordningen har virket en lengre periode.

Departementet finner det derfor ikke hensiktsmessig å foreta noen nærmere utredning nå.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

21.4 Risk

Sammendrag

Det er forutsatt at den skattemessige behandlingen av innskuddspensjon skal skje etter P-prinsippet. Det innebærer at løpende avkastning først tas til beskatning ved utbetaling av pensjon. Når utvalget foreslår at det er adgang til individuelle konti med plassering av midlene i blant annet verdipapirfond, reiser en slik plassering av pensjonskapitalen visse spørsmål av skattemessig art. Det er nødvendig å ta stilling til om det skal foretas en RISK-korrigering eller om den skattemessige behandlingen fullt ut skal følge av reglene om beskatning av pensjon. Utvalget foreslår at det ikke innføres en RISK-korrigering, jf. en nærmere redegjørelse for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 17.2.4.

Departementet finner at den samme skattemessige løsningen som gjelder for individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven bør legges til grunn, og viser i denne sammenheng til at problemstillingene er de samme. Videre er det de samme hensyn som tilsier at reglene om pensjonsbeskatning bør ha forrang. Departementet foreslår dermed en endring av skatteloven § 10-30 i tråd med dette, slik at det ikke skal foretas noen beskatning av gevinsten for andeler eid i forbindelse med innskuddspensjon. Bestemmelsen utelukker også korreksjon med RISK-beløp for slike andeler.

Komiteens merknader

Komiteen er enig i forslaget om at det ikke skal foretas RISK-korrigering i forbindelse med inn-

skuddspensjon, og slutter seg til Regjeringens forslag til endring av skatteloven § 10-30 i tråd med dette.

21.5 Arbeidsgivers tilskudd til pensjonsordningen

Innledning

Sammendrag

Skatteloven § 6-46 regulerer arbeidsgivers fradragrett for innbetalinger til private tjenstepensjonsordninger etter skatteloven (TPES). Som en følge av at lov om foretakspensjon erstatter 1968-reglene, er det vedtatt endringer i skatteloven §§ 6-45 og 6-46.

Utvalget legger til grunn at arbeidsgivers tilskudd til innskuddspensjon skal gis den samme skattemessige behandlingen som foretakspensjonsordninger. Utvalget uttaler så om lovteknisk plassering av hjemmelen for arbeidsgivers fradrag (NOU 1999:32 side 100):

«Utvalget foreslår at arbeidsgivers rett til fradrag for tilskudd til innskuddspensjon reguleres i ny skattelov § 6-46, det vil si samme bestemmelse som foreslås for tilskudd til foretakspensjon.»

Departementet finner det av lovtekniske grunner hensiktsmessig at arbeidsgivers rett til inntektsfradrag for tilskudd til en innskuddspensjonsordning reguleres i samme bestemmelse som regulerer fradragrett for innbetaling til en foretakspensjonsordning. En slik plassering ivaretar hensynet til en oversiktlig skattelov ved at fradragshjemmelen for kollektive skattefaviserte pensjonsordningene er samlet. Departementet slutter seg dermed til utvalgets forslag.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til lovteknisk plassering av reglene om arbeidsgivers rett til fradrag for tilskudd til innskuddspensjon.

Årets innskudd

Sammendrag

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 17.2.5.1.

Departementet slutter seg ikke fullt ut til utvalgets vurderinger med hensyn til hva som skal defineres som årets innskudd. Arbeidsgivers årlige innskudd til ordningen etter forslaget § 5-1 annet ledd vil etter departementets syn naturlig falle inn under skattelovens begrep årets innskudd. Det samme bør imidlertid ikke gjelde for arbeidsgivers kostnader i forbindelse med garanti i henhold til forslaget § 3-5 femte ledd. Dette er kostnader som kommer i tillegg til det årlige innskuddet etter lov om innskuddspensjon. Garantikostnadene vil riktignok være årlige kostnader til pensjonsordningen, som foretaket bør gis inntektsfradrag for på linje med det årlige innskuddet. Til forskjell fra det årlige innskuddet bør disse kostnadene ikke inngå

i beregningsgrunnlaget for fradragsberettiget tilskudd til innskuddsfondet. Formål med innskuddsfondet er å sikre fremtidige innskudd. Det er da lite hensiktsmessig at kostnader som skal sikre avkastning på innbetalt pensjonskapital skal kunne påvirke størrelsen på fradragsberettiget tilskudd til innskuddsfondet. Departementet foreslår at det gis hjemmel for fradrag for garantikostnadene etter forslaget § 3-5 femte ledd i skatteloven § 6-46 annet ledd bokstav c.

Når det gjelder tilskudd til pensjonskapitalen som arbeidsgiver er forpliktet til å bidra med etter forslaget § 3-3 tredje ledd, blir spørsmålet om arbeidsgiver skal gis rett til inntektsfradrag for dette tilskuddet. Departementet er enig i utvalgets vurderinger. Etter departementets oppfatning strider det i utgangspunktet mot alminnelige skatterettslige prinsipper å gi rett til fradrag for et tap som ikke anses som realisert skattemessig sett. På den annen side finner departementet det lite rimelig at et slikt tilskudd skal settes i noen særstilling i forhold til andre lovregulerte tilskudd til innskuddspensjonsordningen. Det er også nær sammenheng mellom slike tilskudd og kostnader som påløper i forbindelse med forslaget § 3-5 femte ledd. De innbetalte midlene vil under enhver omstendighet beskattes som pensjonsinntekt ved senere utbetaling fra pensjonsordningen som pensjon. Hvis markedsverdien øker igjen, vil dette øke avkastningen, og dette vil kunne øke overføringen til innskuddsfondet, og dermed til lavere nye innskudd til ordningen for arbeidsgiver. Hvis det tilbakeføres midler fra innskuddsfondet til foretaket, jf. § 9-4, vil dette skje mot beskatning. Departementet er dermed enig med utvalget i at arbeidsgiver bør gis fradragsrett for dette tilskuddet.

Problemstillingen blir deretter om tilskuddet er en del av årets innskudd eller om det bør gis en særskilt fradragshjemmel for dette tilskuddet. Etter departementets mening er tilskuddet av en så spesiell karakter at det ikke naturlig faller inn under begrepet årets innskudd. Videre finner departementet det verken rimelig eller hensiktsmessig at tilskuddet bør påvirke størrelsen på fradraget for tilskudd til innskuddsfond. Dette begrunner behov for en særskilt hjemmel. En særskilt hjemmel kan også begrunnes med at arbeidsgivers plikt til å foreta en slik ekstraordinær innbetaling er regulert i forslaget til lov om innskuddspensjon kapittel 3 om alderspensjonskapitalen, mens innskudd for øvrig er regulert i kapittel 5. På denne bakgrunn foreslår departementet at det tas inn en bestemmelse i skatteloven § 6-46 annet ledd bokstav c.

Departementet foreslår også at kostnader som skal dekkes direkte av foretaket i henhold til forslaget til lov om innskuddspensjon § 14-2 tredje ledd, gis en egen hjemmel og tas inn i skatteloven § 6-46 annet ledd bokstav c.

Departementet er videre enig med utvalget med hensyn til spørsmålet om fradragsrett for premie og tilskudd til forsikringer tegnet i henhold til forslaget

§ 2-4. Dette er under enhver omstendighet ikke kostnader som inngår som en del av årets innskudd etter skatteloven til en innskuddspensjonsordning.

Departementet finner grunn til å peke på at foretaket selvsagt står fritt til å tegne de forsikringer det ønsker for å dekke sine ansatte, som for eksempel ved gruppelevsforikringer. For mange foretak kan det være hensiktsmessig å beskrive slike forsikringer i eller i sammenheng med pensjonsordningens regelverk. Det sentrale i skattemessig sammenheng, er imidlertid at etter § 2-4 må forsikringer til risikoytelse tegnes i samsvar med reglene i lov om foretakspensjon for tilsvarende ytelser, for at arbeidsgiver og arbeidstaker skal gis en gunstig skattemessig behandling. Som en konsekvens av en slik løsning finner departementet det hensiktsmessig at den skattemessige behandlingen følger de skattereglene som gjelder for foretakspensjonsordninger. Fradragsrett for premie følger således av skatteloven § 6-46 første ledd bokstav a. Foretaket innrømmes inntektsfradrag for tilskudd til premiefond etter samme bestemmelse bokstav b. Tegnes det forsikringer som ikke er i samsvar med lov om foretakspensjon, skal forsikringen beskattes etter de reglene som til enhver tid gjelder for det aktuelle forsikringsproduktet.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til skatteloven § 6-46 annet ledd bokstavene a og c.

Tilskudd til innskuddsfond

Sammendrag

Utvalget foreslår at arbeidsgiver innrømmes inntektsfradrag for tilskudd til innskuddsfond, tilsvarende tilskudd til premiefond i en foretakspensjonsordning.

Det er redegjort nærmere for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 17.2.5.3.

Departementet legger, som utvalget, til grunn at arbeidsgiver skal ha fradragsrett for tilskudd til innskuddsfond på linje med det som gjelder for et premiefond i en foretakspensjonsordning. Tilsvarende finner departementet det hensiktsmessig å fastsette en øvre grense for hvor mye som kan innbetales til innskuddsfondet med skattemessig virkning. Dersom den skattemessige behandlingen skal likestilles i de to ordningene, tilsier det at arbeidsgiver skal få inntektsfradrag for tilskudd til innskuddsfondet på inntil 150 pst. av gjennomsnittet av årets innskudd og årets innskudd i de to foregående årene. Tilskuddet kan likevel ikke være større enn at innskuddsfondet når grensen på ti ganger det nevnte gjennomsnittet. Departementet finner ikke grunn til å forskjellsbehandle de to pensjonsordningene skattemessig sett.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til skatteloven § 6-46 nytt annet ledd bokstav b.

21.6 Arbeidstakers tilskudd til pensjonsordningen

Sammendrag

Etter utvalgets utkast er det ikke adgang for arbeidstaker å foreta innbetaling til pensjonsordningen så lenge vedkommende er ansatt i foretaket. Utvalget foreslår imidlertid at arbeidstakeren skal ha rett til fradrag for fortsatt pensjonssparing ved fratredelse før pensjonsalderen, jf. nærmere redegjørelse for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 17.2.6.

Departementet viser til forslaget til lov om innskuddspensjon § 2-1 første ledd annet punktum, hvor det går fram at et foretak ikke kan opprette en innskuddsbasert pensjonsordning dersom foretaket allerede har en foretakspensjonsordning eller omvendt. Arbeidsgiver vil dermed enten få inntektsfradrag for innskudd til alderspensjon i en innskuddspensjonsordning eller fradrag for premie til en foretakspensjonsordning.

Departementet er enig med utvalget i at det bør være visse begrensninger også i arbeidstakers rett til å innbetale til flere skattefaviserte pensjonsordninger etter fratreden fra arbeidsforholdet før oppnådd pensjonsalder. Departementet foreslår derfor at det kun gis fradrag for fortsatt pensjonssparing dersom vedkommende ikke er medlem av annen innskudds- eller foretakspensjonsordning.

Etter departementets oppfatning bør den fortsatte pensjonssparingen etter forslaget § 6-5 første ledd være fradragsberettiget for den tidligere arbeidstakeren innenfor den samme rammen som gjelder for fortsettelsesforsikring etter lov om foretakspensjon. Etter forslaget § 6-5 annet ledd er det satt en øvre grense for hvor store innskudd som kan innbetales. Denne grensen vil etter departementets oppfatning ikke nødvendigvis være sammenfallende med innskudd det gis fradrag for.

I likhet med utvalget foreslår departementet at en arbeidstaker som trer ut av pensjonsordningen kan tegne fortsettelsesforsikring etter forsikringsavtaleloven § 19-7, hvis vedkommende på grunn av sin uttreden mister dekning for uføre- og etterlatteytelser. Departementet viser til skatteloven § 6-47 bokstav d første og tredje punktum hvor det gis rett til fradrag for premie som opprettholder den tidligere dekningen. Rett til fradrag forutsetter imidlertid at de forsikringene som foretaket har tegnet etter forslaget § 2-4 fyller vilkårene i lov om foretakspensjon for tilsvarende ytelser. Det vil således bare være fripoliser utgått fra slike forsikringer som kan benyttes til å tegne fortsettelsesforsikringer med rett til fradrag for premien.

Premien vil inngå i den samlede fradragsrammen på kroner 40 000.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 6-47 bokstav d nytt annet punktum.

21.7 Tilbakeføring av midler fra innskuddsfond

21.7.1 Skatteplikt

Sammendrag

Utvalget mener det er behov for en klar hjemmel for skatteplikt for foretaket med hensyn til de midler som tilbakeføres fra innskuddsfondet. Utvalget uttaler i denne sammenheng (NOU 1999:32 side 102):

«For å hindre at innskuddsfondet blir uforholdsmessig stort er utvalget av den oppfatning at det må stilles krav om en tilbakeføring av midler fra fondet når det overstiger et visst antall ganger årets innskudd, se utkastet § 9-4 første ledd. Grensen for plikten til å tilbakeføre er satt til ti ganger gjennomsnittet av årets innskudd etter innskuddsplanen med tillegg av årets premie for forsikringer etter utkastet § 2-3 og tilsvarende innskudd og premier for de to foregående år. Videre foreslås det i utkastet § 9-4 annet ledd at foretaket gis en adgang til å tilbakeføre midler når fondet overstiger halvparten av den grensen som følger av § 9-4 første ledd. Bestemmelsene om tilbakeføring er tilsvarende det som er foreslått for lov om foretakspensjon.

Når midler fra innskuddsfondet tilbakeføres til foretaket i henhold til utkastet § 9-4, fører de alminnelige reglene i skatteloven normalt til at de tilbakeførte midlene i sin helhet tas til beskatning i tilbakeføringsåret. Utvalget er av den oppfatning at det er behov for en klar hjemmel og foreslår på den bakgrunn at det tas inn en ny bestemmelse i skatteloven. Forslaget er tilsvarende det som foreslås for tilbakeføring av midler fra premiefond i en foretakspensjonsordning, jf. Ot.prp. nr. 47 (1998-99) side 235.

Den skattemessige behandlingen av premiefond opprettet i tilknytning til forsikring foretaket har tegnet etter utkastet § 2-4 til dekning av uføre- og etterlatteytelser, skal foretas etter de reglene som gjelder for foretakspensjon. Dette gjelder bare når forsikringen fyller vilkårene for tilsvarende ytelser i lov om foretakspensjon. Tilbakeføring av midler til foretaket fra premiefond for slik forsikring skal dermed tas til beskatning i tilbakeføringsåret.»

Departementet er enig med utvalget i at det følger av skattelovgivningen at midler som tilbakeføres til foretaket fra innskuddsfondet skal beskattes i tilbakeføringsåret. I likhet med utvalget ser departementet behov for å ha en klar hjemmel, både med hensyn til beskatningen og tidfesting av inntekten. Departementet støtter utvalgets forslag.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til § 5-30 fjerde ledd nytt annet punktum om beskatning av midler som tilbakeføres til foretaket fra innskuddsfondet.

21.7.2 Arbeidsgiveravgift

Sammendrag

Det skal svares arbeidsgiveravgift av arbeidsgivers og det offentliges tilskudd til livrente- og pensjonsordninger, jf. folketrygdloven § 23-2 fjerde ledd. Etter utvalgets oppfatning gjelder plikten til å betale arbeidsgiveravgift etter denne bestemmelsen alle arbeidsgivers innbetalinger til en innskuddspensjonsordning. Arbeidsgiveravgiften skal tidfestes ved innbetaling til pensjonsordningen.

I henhold til utkastet § 9-4 og § 13-3 annet ledd åpnes det for tilbakeføring av midler fra innskuddsfondet til foretaket. Det må derfor stilles spørsmål ved om det bør skje en refusjon av arbeidsgiveravgift knyttet til tidligere innbetalte midler. Etter utvalgets syn reises her de samme problemstillinger som ved tilbakeføring av midler fra premiefondet i en foretaks-pensjonsordning. Utvalget viser i denne sammenheng til drøftelsen i Ot.prp. nr. 47 (1998-99) side 239 og er enig i de vurderinger og den konklusjonen som der framgår om at det ikke bør gis adgang til en tilbakeføring av arbeidsgiveravgift.

Alle tilskudd til innskuddsordningen er etter departementets syn arbeidsgiveravgiftspliktig etter folketrygdloven § 23-2 fjerde ledd. Problemstillingen er ikke her om det skal svares arbeidsgiveravgift ved innbetaling til ordningen, men om det skal skje en tilbakeføring av tidligere innbetalt arbeidsgiveravgift ved en overføring av midler fra innskuddsfondet til foretaket.

Departementet er enig i utvalgets vurderinger og vil ikke foreslå at det åpnes for en tilbakeføring av arbeidsgiveravgift. Departementet legger avgjørende vekt på at det på dette området fullt ut må være en likebehandling av innskuddspensjon i arbeidsforhold og foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens vurderinger.

21.8 Utbetalinger til medlemmet

Sammendrag

Alle løpende, terminvise pensjonsutbetalinger fra en innskuddspensjonsordning vil være skattepliktige etter gjeldende rett både som alminnelig inntekt etter skatteloven § 5-1 første ledd og som personinntekt etter skatteloven § 12-2 bokstav b. Det skal svares trygdeavgift med lav sats, jf. folketrygdloven § 23-3 nr. 1. Det fremmes ikke forslag om endringer for denne typen utbetalinger.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

21.9 Utbetalinger til andre enn medlemmet

21.9.1 Løpende ytelser

Sammendrag

For en nærmere redegjørelse for utvalgets vurderinger når det gjelder beskatning av løpende ytelser til andre enn medlemmet, vises til proposisjonen avsnitt 17.2.9.2.

Departementet viser til at pensjonskapitalen i en sparekontrakt primært skal sikre barnepensjon dersom et medlem av innskuddsordningen dør. Dersom pensjonskapitalen er større enn det som trengs for å sikre hvert barn en årlig pensjon på 50 pst. av folketrygdens grunnbeløp, benyttes gjenværende kapital til å sikre ektefelle, samboer eller registrert partner pensjon i minst 10 år. Departementet er enig med utvalget og anser løpende pensjonsutbetalinger til etterlatte i sin helhet som skattepliktig inntekt, både som alminnelig inntekt etter skatteloven § 5-1 første ledd og som pensjonsinntekt etter skatteloven § 12-2 bokstav b. Det skal svares trygdeavgift med lav sats på 3 pst., jf. folketrygdloven § 23-3 nr. 1. Når det gjelder barnepensjon til barn det ytes barnetrygd for, skal slike pensjoner kun beskattes som alminnelig inntekt, jf. skatteloven § 12-2 bokstav b annet punktum.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

21.9.2 Engangsutbetaling til fysiske personer

Sammendrag

Engangsutbetaling direkte til fysiske personer er bare aktuelt når dødsboet ikke er eget skattesubjekt etter skatteloven § 2-2 første ledd bokstav h. Direkte utbetaling til enkeltpersoner kan dermed bare foretas til ektefelle som overtar boet i skifte eller enearving som overtar ansvar for avdødes gjeld.

Det er etter departementets oppfatning en forutsetning for beskatning etter P-prinsippet at utbetalt beløp skatlegges som pensjon, når det etter dette prinsippet er gitt inntektsfradrag ved ligningen. Den samme forutsetningen er lagt til grunn ved beskatning av IPA. Problemstillingene, både med hensyn til beskatning og arveavgiftsreglene, er her tilsvarende de som ble reist ved innføringen av de individuelle pensjons-spareavtalene etter skatteloven. Departementet finner det derfor hensiktsmessig med den samme skattemessige løsningen for engangsutbetalt pensjonssparebeløp fra IPA, jf. Ot.prp. nr. 64 (1996-1997).

Engangsutbetaling til fysiske personer i henhold til lovforslaget vil uten en særskilt hjemmel ikke være skattepliktig som alminnelig inntekt. Det følger under enhver omstendighet av skatteloven § 5-50 tredje ledd at formuesforøkelse ved arv ikke er skattepliktig inntekt. Videre vil en engangsutbetaling ikke falle inn under begrepet pensjon i skatteloven § 5-1. Ved innføringen av IPA ble det lagt til grunn at det var nødven-

dig med en særskilt bestemmelse om skatteplikt for engangsutbetaling fra pensjonsspareavtalene, jf. skatteloven § 5-40 femte ledd. Skatteplikten etter denne bestemmelsen er uavhengig av om det tidligere er gitt inntektsfradrag ved ligningen. Departementet foreslår at bestemmelsen utvides til å omfatte engangsutbetalinger i henhold til lovforslaget.

Departementet er enig med utvalget i at det også er nødvendig med en ny bestemmelse i skatteloven § 12-2, slik at engangsutbetalinger under innskuddspensjon i arbeidsforhold til fysiske personer skattlegges som personinntekt.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til skatteloven § 5-40 femte ledd nytt annet punktum og § 12-2 ny bokstav e.

21.9.3 Engangsutbetaling til dødsbo

Sammendrag

Det vises til proposisjonen avsnitt 17.2.9.3 for redegjørelse for utvalgets forslag.

I henhold til forslaget til lov om innskuddspensjon § 7-4 fjerde ledd, vil gjenværende del av pensjonskapitalen kunne utbetales som engangsbeløp til dødsboet. Departementet er enig i utvalgets vurderinger og konklusjon. Det er etter departementets oppfatning hensiktsmessig å etablere et system som gir lik skattemessig virkning uavhengig av om det er boet eller den/de etterlatte som mottar engangsyttelsen. Det ville åpne for uheldige tilpasningsmuligheter dersom løpende ytelse skattlegges som alminnelig inntekt og personinntekt, mens engangsyttelser utbetalt til et bo bare skattlegges som alminnelig inntekt.

Departementet foreslår som nevnt under punkt 17.2.9.3 i proposisjonen, at det tas inn et nytt annet punktum i skatteloven § 5-40 femte ledd. Innskuddspensjon i arbeidsforhold som er omfattet av § 6-46 annet ledd, vil da falle inn under bestemmelsen. I og med at sjetted ledd viser til femte ledd, vil engangsutbetalinger fra en innskuddsordning som ikke omfattes av reglene om personinntekt i skatteloven § 12-2 likevel skattlegges med en proportsats lik den som til enhver tid fastsettes av Stortinget.

Departementet foreslår som en konsekvens av det som er sagt ovenfor, at Stortingets skattevedtak § 3-6 endres slik at også engangsutbetalinger fra en innskuddspensjonsordning skattlegges etter en særskilt sats.

Komiteens merknader

Komiteen tar dette til etterretning.

21.9.4 Reinvestering av engangsutbetaling

Sammendrag

Utvalget foreslår at det skal være adgang til å utsette beskatningen av en engangsutbetaling ved å rein-

vestere midlene i en individuell pensjonsavtale etter skatteloven. Reinvesteringen må skje innen visse frister. Utvalget uttaler om dette (NOU 1999:32 side 105):

«I Ot.prp. nr. 64 (1996-97) ble det åpnet opp for at engangs- og avløsningsbeløp fra individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven ikke skulle skattlegges så fremt utbetalingen innen tre måneder fra utbetalingsdagen ble innbetalt til en individuell pensjonsavtale. Forslaget omfattet ikke skattepliktige bo. Under behandlingen i Stortinget gikk imidlertid flertallet inn for at reinvesteringsadgangen også skulle gjelde for arvinger i et skattepliktig dødsbo. Det vises til skatteloven § 42 sjetted ledd (ny skattelov § 5-40 tredje ledd annet punktum) hvor den enkelte arving kan betale inn et beløp i eget navn som motsvarer dennes forholdsmessige andel av engangsbeløpet til en individuell pensjonsavtale. Det vises til Ot.prp. nr. 64 (1996-97):

«Det er pensjonssparerens disposisjoner som er avgjørende for om pensjonsformuen skal utbetales som en engangsyttelse eller som en løpende ytelse. For etterlatte kan det være ønskelig å motta beløpet som løpende ytelse - etterlattepensjon - som også er i samsvar med intensjonene for skattestimulert pensjonssparing. Departementet foreslår derfor at engangsutbetalt pensjon under en individuell pensjonsspareavtale som benyttes innen tre måneder som premie eller innskudd i individuell pensjonsavtale, fritas fra skatteplikt ved innbetalingen og skattlegges som personinntekt ved utbetalingen. Slik engangsutbetaling skal ikke danne grunnlag for fradrag i inntekten».

Utvalget går inn for at det skal gis en tilsvarende adgang til å reinvestere engangsbeløp fra en innskuddspensjon til en individuell pensjonsavtale etter skatteloven. Etter utvalgets syn vil en reinvesteringsadgang bidra til at midlene benyttes på en slik måte at de etterlatte sikres en pensjon.

Utvalget foreslår at det tas inn en bestemmelse i ny skattelov § 5-40 femte ledd annet punktum. Ved henvisning til annet og tredje ledd går det fram at engangsbeløp i medhold av forslag til lov om innskuddspensjon § 7-5 ikke er skattepliktig inntekt dersom reinvesteringsadgangen benyttes. Beskatningen vil i så fall utsettes. De senere utbetalingene vil fullt ut være gjenstand for beskatning som pensjon etter reglene om IPA.»

Departementet støtter utvalgets vurderinger og forslag og foreslår at det gis adgang til å reinvestere engangsbeløp fra en innskuddspensjon til en individuell pensjonsavtale etter skatteloven innen visse frister. Beskatning av midlene blir dermed utsatt til de utbetales som pensjon fra IPA-ordningen.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag om adgang til utsettelse av beskatning av engangsutbetaling ved reinvestering, jf. forslag til skatteloven § 5-40 nytt annet punktum.

21.10 Arveavgift

Sammendrag

Det er redegjort for utvalgets forslag i proposisjonen avsnitt 17.2.10.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det tas inn en bestemmelse i lov av 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver, om at utbetalinger fra en innskuddspensjonsordning skal være fritatt for arveavgift i den grad beløpet reinvesteres i henhold til de regler som følger av skatteloven.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag, jf. forslag til § 4 tredje ledd nytt fjerde punktum i arveavgiftsloven.

21.11 Ligningsloven

Sammendrag

Utvalget legger til grunn at det på bakgrunn av utkastet til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold er nødvendig med visse endringer i ligningsloven (NOU 1999:32 side 106):

«Den skattemessige behandlingen av innskuddspensjon i arbeidsforhold forutsetter etter utvalgets oppfatning endringer i ligningsloven. Någjeldende bestemmelser om innberetning av opplysninger fra tredjemenn er verken tilpasset alle de institusjoner som etter utkastet kan tilby innskuddspensjon i arbeidsforhold eller det forhold at det kan foretas engangsutbetalinger fra en innskuddspensjonsordning. På denne bakgrunn er det nødvendig å endre ligningsloven med hensyn til innberetning av innstående midler og inn- og utbetalinger fra en innskuddspensjonsordning, herunder fortsatt pensjonssparing.

I forbindelse med innføringen av individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA) ble ligningsloven § 6-6 endret med en ny bokstav f i første ledd. Det ble gjort for å utvide paragrafens anvendelsesområde til å omfatte alle selskaper som kan tilby IPA. Den tidligere ordningen egen pensjonsforsikring etter skatteloven (EPES) var en ren pensjonsforsikring, mens IPA også kan være rene spareavtaler. Det vises til Ot.prp. nr. 1 (1997-98) kapittel 17. Tilsvarende vil antall selskaper som kan tilby innskuddspensjon utvides i forhold til det som gjelder for TPES-ordninger og etter forslaget til lov om foretakspensjon. Etter utvalgets vurdering framstår det som mest hensiktsmessig at alle opplysninger om innbetalinger til innskuddspensjon samles i en bestemmelse. Utvalget foreslår derfor at ligningsloven § 6-6 bokstav f endres til å omfatte innskuddspensjon. Det nærmere innhold av oppgaveplikten vil måtte reguleres i forskrift.

Ligningsloven § 6-2 bestemmer at pensjonsutbetalinger skal innberettes. Etter utvalgets oppfatning dekker denne bestemmelsen bare løpende pensjonsutbetalinger og ikke engangutbetalinger. Utvalget antar det er hensiktsmessig at alle utbetalinger kan innberettes med hjemmel i samme bestemmelse og foreslår en endring av ligningsloven § 6-7 annet ledd. Den foreslåtte endringen gir samme løsning som for IPA.

Utvalget foreslår videre endring av ligningsloven § 6-16 bokstav c for å gi hjemmel for at oppgavene til

ligningsmyndighetene gis i maskinlesbar form. Behovet for en endring er her i hovedsak knyttet til fortsatt pensjonssparing.»

Departementet støtter utvalgets vurderinger og forslag.

Departementet legger til grunn at livsforsikrings-selskap i endringsforslaget til ligningsloven §§ 6-6 og 6-7 omfatter pensjonskasse som kan tilby innskuddspensjon i arbeidsforhold. Departementet finner det ikke hensiktsmessig å ta inn pensjonskasse i bestemmelsens ordlyd. Dersom pensjonskasse tas inn i bestemmelsens ordlyd, kan det i så fall reise tolkningsproblemer i flere andre bestemmelser i ligningsloven.

Departementet vil bemerke at overføringer fra innskuddsfondet til foretaket etter forslaget § 9-4 ikke omfattes av utbetaling fra pensjonsordning etter forslaget til endring av ligningsloven § 6-7. Departementet antar at det ikke er behov for en særskilt hjemmel for innberetning fra tredjemann for denne typen opplysninger. Det bør være tilstrekkelig at foretaket selv oppgir det tilbakeførte beløp som inntekt i tilbakeføringsåret.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag til ligningsloven § 6-6 første ledd bokstav f nytt annet punktum, § 6-7 annet ledd nytt annet punktum, og forslag til endring i ligningsloven § 6-16 bokstav c.

22. ENDRINGER I FOLKETRYGDLOVEN

Sammendrag

Regjeringen foreslår at det i folketrygdloven § 3-15 annet ledd bokstav a fastsettes at engangsutbetalinger etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold ikke er pensjonsgivende inntekt.

Til § 23-3 nr. 1 bokstav a. Regjeringen foreslår videre at det i folketrygdloven fastsettes at det skal svares trygdeavgift med lav sats både for løpende pensjonsytelser og engangsutbetalt beløp etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold. Bestemmelsen er bare aktuell for personer som bruttobeskattes, jf. skatteloven § 1-2.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

23. ENDRING I FORSIKRINGSAVTALELOVEN

Sammendrag

Departementet foreslår en endring av forsikringsavtaleloven § 19-2 annet ledd. Denne bestemmelsen angir at det i kollektive pensjonsforsikringer skal fastsettes i forsikringsavtalen om forsikringens over-

skudd skal godskrives forsikringstakeren eller medlemmene. Forslagene til bestemmelser om fordeling av avkastning mv. for innskuddspensjonsordninger i proposisjonen her vil innebære en begrensning av denne avtalefriheten. Ut fra hensynet til harmonisering av reglene er det derfor nødvendig å endre forsikringsavtaleloven § 19-2 annet ledd. Tilsvarende endring av bestemmelsen er gjort i lov om foretakspensjon for foretakspensjonsordninger.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

24. ENDRING I STIFTELSESLOVEN

Sammendrag

Departementet foreslår en endring i stiftelsesloven § 3 tredje ledd, hvor det gis en oppregning over stiftelser som ikke skal omfattes av stiftelseslovens regler. Det foreslås en tilføyelse til oppregningen slik at pensjonskasser som har innskuddspensjonsordning etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold ikke skal omfattes av stiftelsesloven. Tilsvarende unntak fra bestemmelsen er gitt i lov om foretakspensjon for så vidt gjelder pensjonskasser med foretakspensjonsordning etter lov om foretakspensjon.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

25. ENDRING I VERDIPAPIRFONDLOVEN

Sammendrag

Departementet foreslår en endring i verdipapirfondloven § 6-8 første ledd. Bestemmelsen gir regler om at andelseier i verdipapirfond har rett til å få sine andeler innløst i kontanter. Denne innløsningsretten gjelder ikke dersom annet følger av avtale om individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA). Det er nødvendig å gjøre et tilsvarende unntak for avtale om innskuddspensjonsordning, da det også her vil gjelde særlige regler for utbetaling av opptjent pensjonskapital.

Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

26. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

26.1 Nærmere om provenymessige forhold

Sammendrag

Selv om maksimalgrensene for innskudd eventuelt skulle bli noe lavere enn det som ble lagt til grunn

i de beregningene som ble foretatt i NOU 1999:32, og som er omtalt i avsnitt 18.9, jf. avsnitt 7.5, vil innføring av innskuddspensjoner i arbeidsforhold kunne innebære en betydelig reduksjon i skatteinntekter. Etter departementets syn må det synliggjøres hvordan kostnadene ved en slik reform skal dekkes inn, og departementet vil derfor komme tilbake i budsjettet for 2001 med konkrete forslag til hvordan inndekningen bør skje.

Skattereglene for tjenestepensjonsordninger er generelt gunstige og bryter med prinsippene som lå til grunn for skattereformen av 1992 om skattemessig likebehandling av ulike spareformer. Krav om livslange ytelser og forsikringselement har tidligere vært brukt som argument for denne skattemessige særbehandlingen. Med de endringer som Stortinget vedtok i forbindelse med lov om foretakspensjon - og som også blir fulgt opp i denne proposisjonen om lov om innskuddspensjon - svekkes imidlertid denne begrunnelsen betydelig. Stortingets vedtak innebar bl.a. at minste utbetalingstid ble satt til ti år, og at det er adgang til valg mellom forsikrings- og sparekontrakt.

Etter departementets syn taler dette for at inndekningen av provenytapet så langt som mulig bør skje gjennom innstramminger i de generelle skattereglene for pensjoner i arbeidsforhold. Stortinget har forutsatt at den skattemessige behandling av ytelsesbaserte (jf. lov om foretakspensjon) og innskuddsbaserte ordninger skal være lik, og omtalen av skattereglene i denne proposisjonen er gjort med utgangspunkt i dette prinsippet. Eventuelle reduksjoner knyttet til fordelene av de særskilte skattereglene og pensjoner bør i tråd med dette også i størst mulig grad gjelde både innskudds- og ytelsesbaserte ordninger.

Beskatningen av en privat tjenestepensjonsordning etter skatteloven skjer etter det såkalte P-prinsippet, jf. kapittel 17. Prinsippet har tre hovedelementer: (i) Arbeidsgiveren får fradrag for premie og tilskudd til ordningen innenfor nærmere fastsatte rammer, (ii) det foretas ingen løpende beskatning av avkastningen på innestående midler og (iii) alle utbetalinger under ordningen beskattes i sin helhet som pensjon hos motakerne. Videre inngår ikke innbetalinger fra arbeidsgiver i arbeidstakerens grunnlag for formuesskatt og arbeidsgiver svarer ikke eventuell formuesskatt av innestående midler i premiefond. Alle disse elementene innebærer en skattemessig vesentlig gunstigere behandling av slike pensjonsordninger, framfor at arbeidstakeren selv måtte finansiere slike spareordninger gjennom beskattede lønnsinntekter.

Det er også andre særskilt gunstige elementer ved den skattemessige behandlingen av pensjoner i arbeidsforhold, bl.a. at arbeidsgiver i foretakspensjonsordninger får fradrag for innbetalinger til et premiefond tilsvarende 150 pst. av gjennomsnittlig årlig premie de tre siste årene. Fondet kan likevel ikke være større enn ti ganger gjennomsnittet av betalt årlig pre-

mie de siste tre årene, og midler som tilbakeføres fra fondet inntektsføres og kommer til beskatning. Selv om mulighetene for å få skattemessig fradrag for mer enn det årlige innskuddet er beløpsmessig begrenset, innebærer denne ordningen likevel en fordel ved at den gir arbeidsgiverne en mulighet til å utsette beskatningen av overskudd. Denne adgangen innebærer m.a.o. en skattekreditt for selskapene. I denne proposisjonen er det foreslått tilsvarende bestemmelser for innskuddsfond i innskuddspensjonsordninger.

Et annet særlig gunstig element er at arbeidstakere som går ut av ordningen før oppnådd pensjonsalder har rett til fortsatt pensjonssparing med et inntektsfradrag på inntil 40 000 kroner pr. år. Dette fradraget kommer i tillegg til eventuelt fradrag for IPA (individuell pensjonsavtale), der det også er en øvre grense på 40 000 kroner. Etter departementets syn er det liten grunn til at det ikke skal være en felles øvre grense for disse to individuelle skattestimulerte pensjonsordningene på 40 000 kroner. Det vises for øvrig til drøfting av avkastningsskatt i avsnitt 17.2.3 i proposisjonen.

Departementet vil i budsjettet for 2001 komme tilbake med konkrete inndekningsforslag i form av reduserte fordeler knyttet til de særskilte skattereglene for innskudds- og ytelsesbaserte pensjonsordninger. Utgangspunktet er at innskuddsbasert pensjon ikke skal redusere statens inntekter.

For øvrig vises til redegjørelsen for økonomiske og administrative konsekvenser i proposisjonen kapittel 18.

Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at departementet i proposisjonens avsnitt 18.10 gir en omtale av provenymessige forhold knyttet til innføring av innskuddspensjoner i arbeidsforhold innenfor skatteloven. Her fremgår det at departementet sikter mot at innskuddsbasert pensjon ikke skal redusere statens inntekter. Flertallet vil påpeke at nær 1 million arbeidstakere står uten pensjonsordning i arbeidsforhold, og at det er en uttalt politisk målsetting å øke utbredelsen av pensjonsordninger i arbeidsforhold. Flertallet kan vanskelig se hvordan en skal kunne oppnå målet om økt utbredelse av skattefavorede pensjonsordninger uten at statens inntekter reduseres på kort sikt.

Flertallet viser til at departementet i proposisjonens avsnitt 18.10 og i brev til finanskomiteen dattert 7. september 2000 varsler forslag om økt skatt på premiefond og innskuddsfond i forbindelse med statsbudsjettet 2001. Departementet varsler også økt skattlegging av fortsettelsesforsikringer. Flertallet viser til at et flertall på Stortinget gikk imot økt skattlegging av premiefond ved behandlingen av St.meld. nr. 35 (1994-1995) Velferdsmeldingen.

I Innst. S. nr. 180 (1995-1996) (s. 106) heter det fra komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet som representerte et flertall på Stortinget:

«Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet, viser til Regjeringens forslag om å redusere adgangen til avsetning på premiefond under dagens tak på 10 ganger årets premie i TPES-ordningen. Disse medlemmer viser videre til regelen om at tilskudd til premiefond ikke må overstige 150 pst. av årets premie, som setter grense for den årlige avsetningen til fondet. Disse medlemmer mener at bedriftens avsetningsmulighet ikke må svekkes med hensyn til sikring av de ansattes rettigheter. Disse medlemmer viser videre til forslag fra Regjeringen om både å innteks- og formuesbeskatte premiefond. Disse medlemmer viser til at selv om avkastningen på premiefondet ikke beskattes fortløpende, blir uttak fra fondet, dvs. pensjonene, beskattet med inntektsskatt. Disse medlemmer viser til at beskatning kan vanskeliggjøre oppbygging av pensjonsordning for ansatte i private bedrifter. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn ikke støtte forslaget til innstramming.»

Flertallet viser videre til at regelverket for premiefond senest ble vurdert i forbindelse med lov om foretakspensjon. Flertallet viser til at det i denne forbindelse ble vedtatt et tak på premiefondets størrelse på ti ganger gjennomsnittet av årets premie og premiene for de to foregående år, jf. § 10-4 i lov om foretakspensjon. Premiefondsmidler utover dette taket skal tilbakeføres til foretaket mot beskatning, noe som således vil føre til økte skatteinntekter.

På denne bakgrunn går flertallet imot det varslede forslaget om skattemessig innstramming for premiefond og innskuddsfond. Flertallet vil komme tilbake til spørsmålet om skattemessig innstramming for fortsettelsesforsikring når et eventuelt forslag fra departementet foreligger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar redegjørelsen fra Regjeringen til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at skattereglene knyttet til pensjonsordninger må vurderes sammen med de øvrige skatte- og avgiftsreglene. Disse medlemmer avventer derfor de konkrete forslagene til visse innstramminger når det gjelder skattefavoredingen av fortsettelsesforsikringer samt premie, som Regjeringen vil komme med i skatte- og avgiftsopplegget for 2001.

27. SPESIALMERKNADER TIL DE ENKELTE BESTEMMELSER

Til lov om innskuddspensjon § 2-1 (1)

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vi-

ser til at flertallet i kap. 7 går imot forslaget i proposisjonen § 2-1 (1) annen setning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse medlemmer tar opp forslaget i proposisjonen til § 2-1 (1) annen setning.

Til lov om innskuddspensjon § 2-3 Minstekrav til pensjonsordninger

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Steinar Bastesen, viser til avsnitt 8.2 hvor flertallet slutter seg til § 2-3.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Steinar Bastesen viser til avsnitt 8.2 hvor disse medlemmer foreslår at § 2-3 (1) i proposisjonen endres.

Til lov om innskuddspensjon § 2-4 Uføreytelser. Ytelser til etterlatte

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til avsnitt 8.4 hvor flertallet slutter seg til § 2-4.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at disse medlemmer går imot forslaget i proposisjonen § 2-4.

Lov om innskuddspensjon § 2-6 Styringsgruppe

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen, viser til avsnitt 8.5 hvor flertallet slutter seg til § 2-6.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen viser til at disse medlemmer fremmer et annet forslag til § 2-6 (1).

Lov om innskuddspensjon § 3-1 og § 3-4

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til avsnitt 9.4 hvor flertallet vil fjerne § 3-1 bokstav b i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar opp proposisjonens forslag.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til avsnitt 9.1, jf. 9.5 hvor flertallet slutter seg til § 3-1 og § 3-4.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at dette medlem går imot § 3-1 pkt. c og § 3-4 i proposisjonen.

Lov om innskuddspensjon § 3-3 Investeringsvalg i kollektivordninger

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til avsnitt 9.1, jf. avsnitt 9.4 hvor flertallet går i mot § 3-3 i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar opp forslaget i proposisjonen i § 3-3.

Lov om innskuddspensjon § 4-2 Hvem skal være medlem

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre viser til avsnitt 10.1 jf. kapittel 7 hvor disse medlemmer foreslår endringer i § 4-2 (1).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar opp Regjeringens forslag til § 4-2 (1).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til avsnitt 10.1 og 10.2 hvor flertallet slutter seg til § 4-2 (2).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til disse medlemmer går i mot forslaget i proposisjonen § 4-2.

Disse medlemmer vil subsidiært stemme for forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre vedrørende § 4-2 (2).

Lov om innskuddspensjon § 4-4 Førtdispensjonerte arbeidstakere

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til avsnitt 10.5 hvor flertallet slutter seg til § 4-4.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre går imot forslaget i proposisjonen § 4-4.

Lov om innskuddspensjon § 5-3 Innskuddenes størrelse

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til avsnitt 11.2 hvor flertallet slutter seg til § 5-3.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre går imot forslaget i proposisjonen § 5-3 (2).

Lov om innskuddspensjon § 5-2 Forholdsmessighetsprinsippet

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til avsnitt 11.3 hvor flertallet slutter seg til § 5-2.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at disse medlemmer fremmer et annet forslag til § 5-2 (2).

Lov om innskuddspensjon § 7-3

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til avsnitt 13.1 hvor flertallet foreslår et nytt punktum i § 7-3 (1).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at disse medlemmer går imot et nytt punktum i § 7-3 (1).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til avsnitt 13.3 hvor disse medlemmer foreslår endringer i forslag til innstilling § 7-3 (1) annet punktum og i § 7-3 (3). Disse medlemmer går imot § 7-3 fjerde og femte ledd.

Lov om innskuddspensjon § 14-2 Omdanning av foretakspensjonsordning og § 15-2 Overgangsregler

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til avsnitt 20.3 hvor flertallet går imot forslaget i proposisjonen § 14-2. Dette medfører at §15-2 bortfaller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar opp forslaget i proposisjonen § 14-2 og § 15-2.

28. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal følgende paragrafer lyde:

§ 2-1 (1):

(1) Et foretak kan opprette pensjonsordning i samsvarende med reglene i loven her for å sikre arbeidstakerne i foretaket alderspensjon i tillegg til de ytelser som til

enhver tid utbetales i henhold til lov om folketrygd. Dette gjelder ikke foretak som har foretakspensjonsordning.

§ 3-1 bokstav b:

b. som kollektivordning med investeringsvalg for foretaket etter reglene i § 3-3, eller

Innstillingens bokstav b blir bokstav c.

§ 3-3:

§ 3-3 Investeringsvalg i kollektivordninger

(1) Er det avtalt at pensjonskapitalen knyttet til pensjonsordningen skal utgjøre en egen investeringsportefølje undergitt kollektiv forvaltning, skal foretaket ha adgang til å endre sammensetningen av investeringsporteføljen. Før foretaket gjør dette, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

(2) Bestemmelsene i § 3-2 annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Er markedsverdien av investeringsporteføljen redusert i løpet av et regnskapsår, skal reduksjonen straks dekkes ved overføring fra innskuddsfondet og for øvrig ved tilskudd fra foretaket. Institusjonen svarer for at udekket verdireduksjon blir dekket på annen måte.

§§ 3-3, 3-4 og 3-5 blir §§ 3-4, 3-5 og 3-6.

§ 4-2 første ledd:

(1) Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet følger av regler i loven her med tilhørende forskrifter. Det kan fastsettes lavere alder i regelverket.

§ 14-2:

§ 14-2 Omdanning av foretakspensjonsordning

(1) Et foretak som har pensjonsordning etter lov om foretakspensjon og som i stedet vil opprette pensjonsordning etter loven her, skal avvikle foretakspensjonsordningen etter reglene i lov om foretakspensjon kapittel 15. Premiefond knyttet til pensjonsordningen kan likevel overføres som innskuddsfond for pensjonsordningen etter loven her.

(2) Første ledd er ikke til hinder for at foretaket viderefører foretakspensjonsordningen for arbeidstakere som var medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjonsordning og som da hadde 10 år eller mindre igjen til oppnådd pensjonsalder.

(3) Dersom pensjonsordningens administrasjonsreserve ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene knyttet til utstedelse av fripoliser ved opphør av eksisterende ordning, skal de resterende kostnadene først

dekkes av midler i permiefondet og deretter ved innbetaling fra foretaket dersom midlene i permiefondet ikke er tilstrekkelig.

§ 15-2:

§ 15-2 Overgangsregler

For foretak som har pensjonsordning etter forskrift av 28. juni 1968 nr. 3 om private tjenestepensjonsordninger og i stedet vil opprette pensjonsordning etter loven her, gjelder § 14-2 tilsvarende.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal følgende paragrafer lyde:

§ 5-2 (2):

(2) Ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd skal det tas hensyn til at kvinner som regel har lengre levealder enn menn.

§ 7-1 (1) annet punktum:

Pensjonskapitalbevis skal i utbetalingseperioden konverteres til pensjonsforsikring i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse som nevnt i § 2-2. Pensjonskasse som konverterer pensjonskapital etter bestemmelsen her, skal oppfylle kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

§ 7-3 (2):

(2) Alderspensjonen skal ytes fra den tid medlemmet etter § 7-2 har rett til pensjon, og skal løpe så lenge medlemmet lever. Det kan ikke fastsettes i regelverket at alderspensjonen skal opphøre eller pensjonsytelsen settes ned etter et bestemt antall år.

§ 7-3 (3):

(3) Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen et enkelt år ikke utgjøre mer enn dette året utgjør av forventet gjenværende utbetalingsperiode etter forsikringens beregningsgrunnlag.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Steinar Bastesen:

Forslag 3

I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 2-3 (1) lyde:

(1) Pensjonsordningen skal omfatte minst en person i foretaket som har en arbeidstid og lønn i foretaket som utgjør 75 pst. eller mer av full stilling.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og representanten Steinar Bastesen:

Forslag 4

I lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold skal § 2-6 (1) lyde:

(1) Foretak som har pensjonsforsikring skal opprette ei styringsgruppe på minst to personar for pensjonsordninga. Minst ein av personane skal veljast av og blant medlemene.

29. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A

Vedtak til lov

om innskuddspensjon i arbeidsforhold
(innskuddspensjonsloven)

Kapittel 1. Virkeområde. Definisjoner

§ 1-1. Virkeområde

(1) Loven gjelder innskuddspensjonsordning hvor det gis eller har vært gitt inntektsfradrag etter skatte-loven § 6-46, og foretak som har eller oppretter slik pensjonsordning.

(2) Loven gjelder også for Svalbard, jf. lov av 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard § 2 annet ledd.

§ 1-2. Definisjoner

I loven betyr:

- a. Barn: medlemmets barn, herunder stebarn og fosterbarn.
- b. Folketrygdens grunnbeløp (G): det til enhver tid gjeldende grunnbeløpet i folketrygden.
- c. Foretak: aksjeselskap, allmennaksjeselskap, ansvarlig selskap, enkeltmannsforetak og ethvert annet rettssubjekt som har arbeidstaker i sin tjeneste.
- d. Foretakspensjon: pensjonsordning i arbeidsforhold undergitt lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon eller forskrift av 28. juni 1968 nr. 3 om private tjenestepensjonsordninger.
- e. Fripolisregisteret: register nevnt i lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 4-14.
- f. Innskuddsplan: den del av regelverket som fast-

setter de innskudd foretaket skal foreta for å sikre medlemmene alderspensjon.

- g. Institusjon: institusjon og filial av institusjon som omfattes av § 2-2.
- h. Konsern: konsern som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, likevel slik at morskapet ikke må være aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.
- i. Lønn: skattepliktig lønnsinntekt og beregnet personinntekt.
- j. Medlemmer: arbeidsgiveren og de arbeidstakere som oppfyller opptaksvilkårene i regelverket for pensjonsordningen. Som medlem regnes også alderspensjonist som har sluttet i foretaket etter oppnådd pensjonsalder, og uførepensjonist som er blitt ufør mens han var i forsikringstakers tjeneste. Når det følger av regelverket, skal arbeidstaker som slutter hos forsikringstaker før oppnådd pensjonsalder og samtidig mottar Avtalefestet pensjon (AFP), regnes som medlem.
- k. Pensjonskapital: innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning. Pensjonskapital i livsforsikringselskap eller pensjonskasse omfatter i tilfelle også andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond.
- l. Pensjonskapitalbevis: kontrakt mellom institusjonen og medlem som har trådt ut av en innskuddspensjonsordning som angir medlemmets rett til opptjent pensjonskapital i henhold til regelverket.
- m. Pensjonsordning: pensjonsordning opprettet i samsvar med reglene i loven her.
- n. Regelverket: alle regler og vilkår for pensjonsordningen og medlemmenes rettigheter som er fastsatt i avtale mellom foretaket og en institusjon, eller i vedtektene for en pensjonskasse, samt tilhørende innskuddsplan.
- o. Samboer: person som medlemmet
  - 1. har felles bolig og felles barn med, eller
  - 2. lever sammen i ekteskaps- eller partnerskapsliknende forhold når det godtgjøres at forholdet har bestått uavbrutt de siste fem år før dødsfallet, og det ikke foreligger forhold som ville hindre at lovlig ekteskap eller partnerskap ble inngått.
- p. Ytelsesplan: den del av regelverket som fastsetter ytelser til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen, eller ytelser til barn og andre etterlatte ved medlemmets død.

§ 1-3. Forskrifter

Kongen kan fastsette nærmere regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i loven her.

Kapittel 2. Opprettelse av pensjonsordning

§ 2-1. Pensjonsordning for alderspensjon

(1) Et foretak kan opprette pensjonsordning i samsvar med reglene i loven her for å sikre arbeidstakerne

i foretaket alderspensjon i tillegg til de ytelser som til enhver tid utbetales i henhold til lov om folketrygd.

(2) Retten til alderspensjon skal sikres ved årlige innskudd innbetalt av foretaket etter avtale med institusjonen i samsvar med fastsatt innskuddsplan. Medlemmenes pensjonskapital skal forvaltes kollektivt med mindre det er opprettet en ordning med særskilte pensjonskonti for hver av medlemmene. Institusjonen forestår forvaltningen etter reglene i kapittel 3.

(3) Pensjonskapital kan bare disponeres og anvendes som fastsatt i loven her.

§ 2-2. Krav til institusjonen

(1) Pensjonsordning etter loven her kan opprettes ved avtale med institusjon som har tillatelse til å drive virksomhet her i riket som bank, livsforsikringselskap, pensjonskasse eller forvaltningsselskap for verdipapirfond.

(2) Pensjonsordning kan også opprettes ved avtale med filial etablert her i riket av kredittinstitusjon, livsforsikringselskap eller forvaltningsselskap for verdipapirfond som har hovedsete i annen stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet og som der kan drive tilsvarende virksomhet som nevnt i første ledd.

§ 2-3. Minstekrav til pensjonsordningen

(1) Et foretak kan bare opprette pensjonsordning i henhold til loven her dersom den skal omfatte:

- a. minst to personer i foretaket som begge har en arbeidstid og lønn som utgjør 75 prosent eller mer av full stilling, eller
- b. minst en arbeidstaker uten eierinteresse i foretaket som har en arbeidstid og lønn i foretaket som utgjør 75 prosent eller mer av full stilling.

(2) Dersom pensjonsordningen etter en periode på seks måneder ikke oppfyller kravene i første ledd, skal pensjonsordningen opphøre og avvikles etter reglene i kapittel 13.

§ 2-4. Uføreytelser. Ytelser til etterlatte

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2-1, kan tegne særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen og/eller ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som dør.

(2) Foretaket kan tegne forsikring som gir innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraten, tilsvarende premiefritak etter lov om foretakspensjon § 6-7.

§ 2-5. Krav til regelverket

(1) Regelverket skal fastsette reglene om medlemskap, medlemmenes rettigheter i pensjonsordningen, innskuddsplanen og forvaltningen av pensjonskapitalen.

(2) Har foretaket tegnet særskilt forsikring for uføreytelser og ytelser til etterlatte etter § 2-4, skal regelverket inneholde ytelsesplanen.

(3) Regelverket for pensjonsordningen skal i sin helhet være i samsvar med bestemmelsene i loven her med tilhørende forskrifter.

§ 2-6. Styringsgruppe

(1) Foretak som har pensjonsordning som omfatter 15 eller flere medlemmer, skal opprette en styringsgruppe for pensjonsordningen på minst tre personer. Minst en av personene skal velges av og blant medlemmene.

(2) Styringsgruppen skal uttale seg i saker som gjelder forvaltningen og praktiseringen av pensjonsordningen. Regelverket skal behandles av styringsgruppen før det vedtas eller endres.

§ 2-7. Informasjon til arbeidstakerne

(1) Foretaket skal gi arbeidstakerne en skriftlig oversikt over regelverket for pensjonsordningen. Det skal legges vekt på å gi arbeidstakerne et godt bilde av medlemmenes rettigheter, pensjonsinnskuddene og hvilken alderspensjon disse kan ventes å gi. Tilsvarende gjelder opplysninger om forsikring som vil gi uføreytelser eller ytelser til etterlatte.

(2) Foretaket skal gi arbeidstakerne skriftlig opplysning om endringer av betydning.

(3) Kongen kan fastsette regler om hvilken informasjon som skal gis fra institusjon eller foretak i tilknytning til ordningen.

§ 2-8. Ligningsforhold

(1) Det skal fremgå av regelverket for pensjonsordningen, innskuddskvitteringer og meldinger til ligningsmyndighetene at dokumentene gjelder pensjonsordning etter loven her.

(2) Innskuddskvitteringer og meldinger til ligningsmyndighetene skal inneholde spesifiserte opplysninger om de innbetalinger foretaket har foretatt, herunder tilskudd til innskuddsfondet.

(3) Er årets innskudd betalt ved overføring fra innskuddsfondet, skal dette angis særskilt. Tilsvarende gjelder for tilbakeføring til foretaket av midler i innskuddsfondet.

(4) Institusjonen og foretaket er ansvarlig for at opplysninger som nevnt i paragrafen her er riktige. Det samme gjelder institusjon som forvalter innskuddsfond.

§ 2-9. Tilsyn

(1) Kredittilsynet fører tilsyn med pensjonsordninger etter loven her.

(2) Finner Kredittilsynet at en pensjonsordning er eller forvaltes i strid med lov eller forskrift, kan Kre-

ditilsynet pålegge institusjonen og foretaket å rette på forholdet innen en fastsatt frist. Lov om foretakspensjon § 2-7 fjerde og femte ledd gjelder tilsvarende.

Kapittel 3. Alderspensjonskapitalen

§ 3-1. Forvaltning av pensjonskapitalen

Pensjonskapitalen knyttet til pensjonsordningen kan forvaltes

- som kollektivordning i samsvar med de regler for felles kapitalforvaltning som gjelder for den institusjonen der ordningen er opprettet, etter reglene i § 3-2, eller
- som ordning med egen alderspensjonskonto for hver arbeidstaker og med investeringsvalg for egen konto for hvert medlem etter reglene i § 3-3.

§ 3-2. Alminnelig forvaltning av pensjonskapitalen

(1) Er det avtalt at pensjonsordningen opprettes som en kollektivordning der institusjonen har forvalteransvaret, skal pensjonskapitalen i sin helhet forvaltes i samsvar med de regler for kapitalforvaltning som gjelder for den institusjonen der ordningen er opprettet.

(2) Kongen kan fastsette en høyeste avkastningsprosent for hvor stor del av oppnådd avkastning av pensjonskapitalen i et år som etter regelverket tillegges pensjonskapitalen. Kongen kan også fastsette at en bestemt del av årets avkastning skal tillegges pensjonskapitalen. Avkastning som ikke tillegges pensjonskapitalen, skal tilføres innskuddsfondet.

§ 3-3. Investeringsvalg for egen pensjonskonto

(1) Er det opprettet egen alderspensjonskonto for hver arbeidstaker i pensjonsordningen, kan det i samsvar med bestemmelse i regelverket også avtales at hver pensjonskonto skal tilordnes en egen investeringsportefølje. Kontohaveren skal ha adgang til å endre investeringsporteføljen.

(2) Avkastningen av investeringsporteføljen skal hvert år tilføres pensjonskontoen. Kontohaveren bærer risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert, når annet ikke er fastsatt i regelverket eller ved avtale med institusjonen.

(3) Pensjonskapital knyttet til egen pensjonskonto kan bare flyttes til annen institusjon etter reglene i § 8-5.

§ 3-4. Krav til investeringsportefølje

- En investeringsportefølje kan bestå av
  - andeler i verdipapirfond,
  - andeler i en særskilt investeringsportefølje, og
  - kontanter og tilsvarende likvider.

(2) En særskilt investeringsportefølje sammensettes etter retningslinjer fastsatt av institusjonen. Verdi-

papirfondloven §§ 4-4 til 4-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

(3) Ved endring av en investeringsporteføljes sammensetning skal markedsverdien av eiendelene legges til grunn ved avregningen.

(4) Eiendeler i den enkelte investeringsportefølje skal registreres slik at det til enhver tid er klart hvilke eiendeler som inngår i porteføljen.

(5) Knytter institusjonen avkastningsgaranti til en investeringsportefølje, skal institusjonen kreve særskilt godtgjørelse for dekning av garantirisikoen.

§ 3-5. Opptjent pensjonskapital

(1) Et medlem i en kollektiv ordning har til enhver tid opptjent en pensjonskapital tilsvarende summen av de innskudd foretaket har innbetalt til institusjonen for medlemmet, og en forholdsmessig del av avkastning tilført pensjonsordningen i medlemskapsperioden. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond.

(2) I pensjonsordning med egen pensjonskonto for hvert medlem er opptjent pensjonskapital det beløp som til enhver tid fremgår av medlemmets konto. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond.

(3) Endringer i innskuddsplanen påvirker ikke størrelsen av opptjent pensjonskapital på tidspunktet for endringen.

Kapittel 4. Medlemskap

§ 4-1. Alminnelige regler om medlemskap

(1) Arbeidstakere i foretaket kan opptas i pensjonsordningen.

(2) Pensjonsordningen kan også omfatte arbeidsgiveren og annen person som må anses som innehaver av foretaket. Bestemmelsene i § 4-2 gjelder tilsvarende. Kredittilsynet kan gi nærmere regler om hvilke personer som skal omfattes av dette ledd.

(3) Personer som ikke er pliktig medlem i folketrygden med medlemskap som omfatter opptjening av pensjonsrettigheter, kan være medlem av pensjonsordningen etter regler i forskrift fastsatt av Kongen.

§ 4-2. Hvem skal være medlem

(1) Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet er fastsatt i loven her eller i forskrifter fastsatt av Kongen. Det kan fastsettes lavere alder i regelverket.

(2) En arbeidstaker som ansettes av foretaket og som fyller vilkårene for medlemskap i pensjonsordningen, opptas som medlem fra første arbeidsdag i foretaket.

(3) Arbeidstaker som har mindre enn en femdel stilling i foretaket, skal ikke være medlem av pen-

sjonsordningen med mindre annet er fastsatt i regelverket.

(4) Arbeidstaker som er sesongarbeider og som i løpet av et kalenderår har utført arbeid i foretaket som tilsvarer mindre enn en femdel av tilsvarende fulltidsstilling, skal ikke være medlem av pensjonsordningen med mindre annet er fastsatt i regelverket. I regelverket kan det fastsettes at en sesongarbeider bare skal opptas som medlem dersom det arbeid som er utført i løpet av de siste tre år, for hvert år minst utgjør en femdel av fulltidsstilling.

§ 4-3. Arbeidstakere med permisjon

(1) Arbeidstaker som har permisjon for et fastsatt tidsrom og som forutsettes å gjenoppta arbeid i foretaket etter endt permisjon, skal være medlem av pensjonsordningen i permisjonstiden.

(2) Bestemmelsene i første ledd kan fravikes for permisjon i henhold til avtale ved at det i regelverket fastsettes:

- a. særlige regler om opptjening av pensjon mens permisjonen varer, eller
- b. at medlemskapet skal opphøre fra permisjonstidspunktet.

(3) Regelverket kan fastsette at arbeidstakere som er permitterte som følge av driftsinnskrenkninger m.v. skal være medlemmer av pensjonsordningen.

§ 4-4. Førtidspensjonerte arbeidstakere

(1) Førtidspensjonert arbeidstaker skal ikke være medlem av pensjonsordningen.

(2) Arbeidstaker som mottar Avtalefestet pensjon (AFP) kan fortsette som medlem av pensjonsordningen når dette følger av regelverket.

§ 4-5. Arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen

Arbeidstaker som etter å ha nådd pensjonsalderen fortsatt har fulltids- eller deltidsstilling i foretaket, beholder sitt medlemskap i pensjonsordningen og har krav på fortsatt innbetaling av innskudd og premie.

Kapittel 5. Innskuddsplanen

§ 5-1. Alminnelige regler

(1) Innskuddsplanen fastsettes av foretaket i samsvar med regler gitt i eller i medhold av loven her. Innskuddsplanen skal gjelde for alle arbeidstakere som omfattes av pensjonsordningen.

(2) Foretaket skal hvert år innbetale innskudd for medlemmene av pensjonsordningen i samsvar med det som er fastsatt i innskuddsplanen.

(3) Innskuddsplanen kan endres etter reglene om endring av regelverket.

§ 5-2. Forholdsmessighetsprinsippet

(1) Innskuddsplanen skal fastsettes slik at pensjonsinnskuddene ikke utgjør en større del av lønn for

høytlønne enn for lavtlønne, likevel slik at innskudd, som andel av lønn, for lønn ut over 6 G kan være inntil to ganger innskuddet for lønn opp til 6 G.

(2) Ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd kan det tas hensyn til at kvinner som regel har lengre levealder enn menn.

(3) Innskudd for medlem i deltidsstilling skal utgjøre en forholdsmessig del av innskuddet dersom medlemmet hadde fulltidsstilling.

§ 5-3. Innskuddenes størrelse

- (1) Innskudd for medlemmene kan fastsettes som
- et bestemt beløp per medlem uavhengig av lønn,
  - en bestemt prosent av medlemmets lønn,
  - en bestemt prosent av et lønnsgrunnlag beregnet etter regler fastsatt i regelverket,
  - et beløp for hvert medlem beregnet på grunnlag av ulike prosentsatser for medlemmets lønnsgrunnlag for henholdsvis lønn inntil 6 G og de deler av lønnen som ligger mellom 6 og 12 G.

(2) Ved anvendelsen av reglene i første ledd kan det i samsvar med § 5-2 annet ledd fastsettes høyere beløp eller prosentsats for kvinner enn for menn.

§ 5-4. Innskuddsgrenser

(1) Kongen kan fastsette nærmere regler om at innskuddene i et år ikke skal overstige et fastsatt beløp for hvert medlem eller en fastsatt prosent av medlemmets lønn. Det kan fastsettes ulike prosentsatser for medlemmets lønn inntil 6 G og de deler av lønn som ligger mellom 6 og 12 G.

(2) Ved beregning av innskudd etter innskuddsplanen kan det ikke benyttes høyere beløp eller prosentsatser enn det som til enhver tid er fastsatt av Kongen i henhold til paragrafen her.

§ 5-5. Beregning av lønn

(1) Ved anvendelsen av reglene i §§ 5-2 til 5-4 skal som et medlems lønn regnes den lønn medlemmet mottar fra foretaket i løpet av innskuddsåret. Det skal ses bort fra lønn over 12 G.

- (2) I innskuddsplanen kan det fastsettes at
- det for alle medlemmers lønn skal ses bort fra godtgjørelse for overtid, skattepliktige naturalytelser og utgiftsgodtgjørelser eller andre varierende eller midlertidige tillegg,
  - siste års lønn skal legges til grunn,
  - det skal brukes et normert lønnsgrunnlag for en eller flere grupper av medlemmer, med mindre dette gir et vesentlig annet resultat enn om hvert enkelt medlems lønn legges til grunn,
  - det skal ses bort fra en andel av lønnen på inntil 10 prosent, med mindre innskuddsplanen inneholder bestemmelse som nevnt i bokstav a.

Kapittel 6. Opphør av medlemskap. Pensjonskapitalbevis

§ 6-1. Opphør av medlemskap

(1) En arbeidstaker som slutter i foretaket uten rett til straks begynnende pensjon, opphører ved fratredelsen å være medlem av pensjonsordningen.

(2) Ved opphør av medlemskap beholder medlemmet sin rett til den pensjonskapital som er opptjent ved fratredelsen, med mindre medlemskapet da har vart kortere enn 12 måneder.

(3) Opptjent pensjonskapital kan ikke utbetales til medlemmet annet enn som ytelser etter § 7-3.

§ 6-2. Rett til bevis for opptjent pensjonskapital m.v.

(1) Institusjonen skal sørge for at det utstedes bevis for opptjent pensjonskapital i henhold til regelverket (pensjonskapitalbevis). Pensjonskapitalbeviset utgjør et eget rettsforhold mellom institusjonen og den dokumentet er utstedt til. Bestemmelsene i loven her gjelder for pensjonskapitalbevis så langt de passer.

(2) Institusjon som utsteder pensjonskapitalbevis skal overføre opptjent pensjonskapital til egen alderspensjonskonto som forvaltes i samsvar med det som er fastsatt i regelverket, med mindre annet avtales mellom kontohaveren og institusjonen i samsvar med § 3-3 første og annet ledd.

(3) Utenlandske statsborgere som har hatt bopel her i riket i mindre enn tre år ved opphør av medlemskapet, og som deretter bosetter seg i utlandet, kan benytte opptjent pensjonskapital til å sikre rett til pensjon i institusjon som ikke er etablert i Norge.

(4) Pensjonskapitalbevis utstedt i henhold til reglene i loven her skal registreres i Fripolisregisteret.

§ 6-3. Flytting av pensjonskapital

(1) Kontohaveren har rett til å få pensjonskapital i henhold til pensjonskapitalbevis overført til alderspensjonskonto i annen institusjon som nevnt i § 2-2 eller til annen innskuddspensjonsordning. Er pensjonskapitalen mindre enn 50 prosent av folketrygdens grunnbeløp, kan pensjonskapitalen også overføres til Individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA).

(2) Ved overføring av pensjonskapitalen til annen innskuddspensjonsordning skal opptjent pensjonskapital etter § 3-5 forhøyes med det overførte beløp.

§ 6-4. Sammenslåing av pensjonskapitalbevis

(1) Arbeidstakeren kan kreve at pensjonskapital knyttet til flere konti i samme institusjon blir slått sammen og at nytt pensjonskapitalbevis utstedes av institusjonen. Dette gjelder også etter flytting etter § 6-3.

(2) Ved anvendelsen av første ledd kan det ikke legges til grunn lavere pensjonsalder enn det som følger av § 7-1 første ledd, med mindre pensjonsalderen i alle pensjonsordningene er lavere enn dette.

§ 6-5. Fortsatt pensjonssparing

(1) Arbeidstaker som etter at medlemskapet er opphørt ikke er medlem av annen innskudds- eller foretakspensjonsordning, har rett til å fortsette å betale årlige innskudd til alderspensjonskonto opprettet i henhold til §§ 6-2 til 6-4.

(2) Institusjonen skal i skriftlig melding eller på annen forsvarlig måte gi arbeidstaker som opphører å være medlem, informasjon om adgang til å fortsette å betale årlige innskudd etter første ledd. Arbeidstaker må benytte seg av denne adgangen innen seks måneder etter at medlemskapet er opphørt.

(3) Årlige innskudd kan ikke overstige det beløp, justert for utviklingen i folketrygdens grunnbeløp, som ble innbetalt til alderspensjonskontoen siste år arbeidstakeren var medlem av pensjonsordningen.

Kapittel 7. Bruk av pensjonskapital til alderspensjon

§ 7-1. Pensjonsalder

(1) Pensjonsalderen skal fastsettes i regelverket. Pensjonsalderen kan ikke settes lavere enn 67 år.

(2) Kongen kan fastsette lavere pensjonsalder enn 67 år for stillinger som:

- a. medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- b. krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

§ 7-2. Rett til alderspensjon

(1) Når et medlem slutter i foretaket ved eller etter oppnådd pensjonsalder, skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis etter § 6-2 med rett til straks begynnende alderspensjon.

(2) Arbeidstaker som etter oppnådd pensjonsalder fortsatt mottar lønn, kan kreve at pensjon ikke skal utbetales i den utstrekning arbeidstakeren mottar lønn. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen.

§ 7-3. Utbetaling av alderspensjon

(1) I regelverket kan det fastsettes at alderspensjonen i utbetalingsperioden er garantert av institusjonen i form av en pensjonsforsikring. Pensjonskapitalbevis skal i utbetalingsperioden enten:

- a. forvaltes i spareavtale med institusjon som nevnt i § 2-2, eller
- b. konverteres til pensjonsforsikring i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse som nevnt i § 2-2. Pensjonskasse som konverterer pensjonskapital etter bestemmelsen her, skal oppfylle kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

(2) Alderspensjon skal ytes fra den tid medlemmet etter § 7-2 har rett til pensjon, og skal løpe i minst 10 år.

(3) Er alderspensjonen garantert av institusjonen kan pensjonsytelsen ikke settes ned før etter 10 år. Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen i et enkelt år ikke utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn dette året utgjør av gjenværende utbetalingsperiode. Ved beregning av gjenværende utbetalingsperiode kan det tas utgangspunkt i at pensjonen skal løpe i 10 år. Pensjonens løpetid kan likevel settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon kommer opp på et nivå på omlag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(4) Årlig utbetaling av alderspensjon kan likevel ikke overstige differansen mellom beregnet folketrygd etter lov om foretakspensjon § 5-5 første ledd for lønnsgrunnlag 12 G, der grunnpensjonen settes til grunnbeløpet, og summen av

- a. 100 prosent av 6 G, og
- b. 70 prosent av forskjellene mellom 12 og 6 G.

(5) Hvis pensjonskapitalen gir grunnlag for større årlige utbetalinger enn det som framkommer av fjerde ledd, skal utbetaling av alderspensjon fordeles over flere år.

(6) Det kan fastsettes i ordningens regelverk at alderspensjon er garantert av institusjonen.

§ 7-4. Medlem som dør

(1) Dør et medlem skal pensjonskapital i spareavtale benyttes til barnepensjon til de barn medlemmet ved sin død forsørger eller plikter å forsørge og pensjon til ektefelle, samboer eller registrert partner.

(2) Barnepensjon utbetales etter reglene i § 7-3 tredje ledd. Pensjonen skal opphøre når barnet fyller 21 år.

(3) Er pensjonskapitalen større enn det som trengs for å sikre hvert barn en årlig pensjon etter annet ledd på 1 G, benyttes gjenværende kapital til å gi ektefelle, samboer eller registrert partner pensjon i minst 10 år etter reglene i § 7-3 tredje ledd. Bestemmelsene i lov om foretakspensjon §§ 7-3 og 7-8 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for etterlattepensjon etter bestemmelsen her.

(4) Overstiger pensjonskapitalen det som trengs for å gi barna pensjon etter paragrafen her, og har ingen rett til pensjon etter tredje ledd, utbetales gjenværende pensjonskapital som engangsbeløp til dødsboet.

(5) Har etterlatt ektefelle, registrert partner eller samboer som gis pensjon etter reglene i fjerde ledd, også rett til pensjon etter forsikring tegnet etter § 2-4 første ledd, gjelder reglene om ervervsprøving i lov om foretakspensjon §§ 7-5 og 7-6. I så fall anses pensjon etter reglene i tredje ledd som ervervsinntekt.

Kapittel 8. Pensjonsordningens midler

§ 8-1. Midler knyttet til pensjonsordningen

(1) Pensjonsordningens midler omfatter pensjonskapitalen til enhver tid og innskuddsfond. Er pensjonsordningen opprettet i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse, inngår også tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond tilordnet pensjonsordningen.

(2) Har pensjonsordningen egen alderspensjonskonto for hver arbeidstaker, gjelder første ledd tilsvarende i forhold til de midler som er knyttet til samtlige konti som inngår i pensjonsordningen.

(3) Pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis utstedt etter §§ 6-2 og 7-2 inngår ikke i pensjonsordningens midler.

§ 8-2. Rådighet over pensjonsordningens midler

(1) Pensjonsordningens midler skal disponeres i samsvar med regler gitt i eller i medhold av loven her.

(2) Midlene kan ikke benyttes til å utbetale ytelser til arbeidstakere som ikke er medlem av pensjonsordningen.

§ 8-3. Forholdet til foretaket m.v.

(1) Pensjonsordningens midler skal holdes atskilt fra foretakets midler.

(2) Midlene hefter ikke for foretakets forpliktelser. Midlene kan ikke ved pantsettelse eller på annen måte benyttes til å dekke foretakets eller medlemmenes kreditorer.

(3) Midler i innskuddsfond kan likevel tilbakeføres til foretaket etter reglene i § 9-4.

§ 8-4. Kapitalforvaltningen

(1) Pensjonsordningens midler skal forvaltes i samsvar med de regler for kapitalforvaltningen som gjelder til enhver tid for så vidt annet ikke følger av regler om forvaltning av egen investeringsportefølje fastsatt i eller i samsvar med §§ 3-2 til 3-4.

(2) Renten på lån til foretaket eller medlemmer skal settes lik vanlig markedsrente for tilsvarende lån. Lånevilkårene skal gi adgang til å endre renten i samsvar med utviklingen i rentemarkedet.

(3) Avkastningen og overskudd på midler i innskuddsfondet skal årlig tilføres innskuddsfondet. Det kan fastsettes at midler i innskuddsfondet skal forvaltes som egen investeringsportefølje i samsvar med § 3-5. Foretaket skal ha adgang til å endre den investeringsportefølje som er tilordnet innskuddsfondet.

§ 8-5 Flytting av pensjonsordningen m.v.

Pensjonsordningens midler kan flyttes til annen institusjon som nevnt i § 2-2 i henhold til ellers gjeldende regler. Før foretaket gjør dette, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

Kapittel 9. Innskuddsfond

§ 9-1. Innskuddsfond for pensjonsordningen

(1) Foretaket skal ha et innskuddsfond for pensjonsordningen. Dette gjelder selv om pensjonsordningen har egen alderspensjonskonto for hver arbeidstaker.

(2) Midler i innskuddsfondet opprettet av samme foretak skal anses som et fond knyttet til alle pensjonsordninger foretaket har opprettet eller sluttet seg til.

§ 9-2. Midler i innskuddsfondet

Innskuddsfondet skal tilføres:

- alle tilskudd til innskuddsfondet som omfattes av skatteloven § 6-46
- avkastning på midlene i innskuddsfondet etter § 8-4 tredje ledd
- avkastning på pensjonskapitalen i samsvar med § 3-2 annet ledd
- innskudd for arbeidstakere med kortere medlems-tid enn 12 måneder, jf. § 6-1 annet ledd, samt for meget forskuddsbetalt innskudd for medlemmer som slutter i foretaket i løpet av året.

§ 9-3. Bruk av midler i innskuddsfond

(1) Innskuddsfondet kan brukes til dekning av:

- årets innskudd i henhold til innskuddsplanen for pensjonsordningen
- overføring fra innskuddsfondet som nevnt i § 3-2 tredje ledd
- alderspensjon til arbeidstakere som ikke har nådd fastsatt pensjonsalder, men som har fylt 67 år eller i tilfelle en lavere alder fastsatt etter § 7-1 annet ledd.

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i innskuddsfondet til formål som nevnt i første ledd bokstav c, med mindre innskuddsfondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at forpliktelser som nevnt i første ledd bokstav a blir dekket for inneværende og neste år.

(3) Har en pensjonskasse tapt sin ansvarlige kapital, kan midler i innskuddsfondet også benyttes til å dekke manglende pensjonskapital.

§ 9-4. Overføring til foretaket

(1) Er innskuddsfondet ved årets utgang større enn ti ganger gjennomsnittet av årets innskudd etter innskuddsplanen og tilsvarende innskudd for de to foregående år, skal foretaket sørge for at det overskytende beløp overføres til foretaket.

(2) Foretaket kan bestemme at midler i innskuddsfondet som overstiger halvparten av grensen etter første ledd, skal overføres til foretaket. Før dette gjøres skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

Kapittel 10. Konsernforhold

§ 10-1. Felles pensjonsordning for konsernforetak

(1) Flere foretak i samme konsern kan opprette felles pensjonsordning dersom de til sammen fyller minstekravene i § 2-3. Et foretak i konsernet kan også slutte seg til pensjonsordning som er opprettet av ett eller flere andre konsernforetak.

(2) Kredittilsynet kan samtykke i at andre foretak som har tilsvarende nær tilknytning til hverandre, har felles pensjonsordning.

§ 10-2. Gruppeinndeling

(1) Arbeidstakerne i hvert av foretakene skal utgjøre en egen gruppe innenfor pensjonsordningen. Kredittilsynet avgjør i tvilstilfelle hvilken gruppe en arbeidstaker skal tilhøre.

(2) Bestemmelsene i kapitlene 4 til 7 og 9 gjelder i forhold til medlemmene av hver gruppe. Det kan fastsettes særskilt innskuddsplan for hver gruppe.

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for at det fastsettes felles innskuddsplan for alle medlemmene i pensjonsordningen eller felles regler for bruk av pensjonskapitalen.

§ 10-3. Tilskudd til pensjonsordningen m.v.

(1) Årlige innskudd, premier og andre tilskudd til pensjonsordningen skal fordeles mellom foretakene på grunnlag av de beløp som trengs for å sikre rettighetene for de medlemmer som inngår i hver gruppe.

(2) Ingen av foretakene kan belastes med en større andel av tilskuddene enn fastsatt i første ledd.

(3) Avkastning og overskudd, samt andre inntekter og kostnader knyttet til pensjonsordningen, skal fordeles mellom gruppene etter gjeldende regler.

§ 10-4. Fellesfond m.v.

(1) Pensjonsordningen kan ha felles ordning for forvaltning av pensjonskapitalen i samsvar med reglene i §§ 3-2 til 3-4. Pensjonsordningen kan ha felles innskuddsfond.

(2) Ved disponeringen av felles innskuddsfond gjelder reglene i § 10-3 tilsvarende.

(3) Det skal føres regnskap for midler under felles forvaltning som sikrer at bestemmelsene i § 10-3 blir overholdt.

§ 10-5. Opphør av konsernforholdet

(1) Selges et konsernforetak eller opphører konsernforholdet på annen måte, skal foretaket og dets gruppe av medlemmer skilles ut fra den felles pensjonsordning. Tilsvarende gjelder dersom tilkynningsforhold som nevnt i § 10-1 annet ledd opphører.

(2) Ved utskillelsen skal den del av den felles pensjonsordnings midler som knytter seg til foretakets gruppe, tilordnes foretaket. Er foretaket solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte, kan innskuddsfondet unntas fra fordeling dersom foretakets

gruppe av medlemmer utgjør mindre enn en tredel av medlemmene i den felles pensjonsordning.

(3) Er det for det utskilte foretakets gruppe tegnet forsikringer som nevnt i § 2-4, skal også avsetninger knyttet til slike forsikringer fordeles med mindre foretakets gruppe av medlemmer utgjør mindre enn en tredel av medlemmene i den felles pensjonsordning.

(4) Skal medlemmene av foretakets gruppe sikres pensjon i ny pensjonsordning i annen institusjon, skal tilordnede midler overføres til institusjonen etter § 8-5. For øvrig skal pensjonsordningen avvikles etter reglene i loven her.

Kapittel 11. Sammenslåing av foretak

§ 11-1. Virkeområde

Bestemmelsene i kapitlet her gjelder ved sammenslåing av foretak når minst ett av foretakene har pensjonsordning etter loven her på tidspunktet for sammenslåingen. Dette gjelder selv om foretak som omfattes av sammenslåingen har pensjonsordning etter lov om foretakspensjon.

§ 11-2. Opprettelse av ny pensjonsordning etter loven her

(1) Skal foretaket etter sammenslåingen ha pensjonsordning etter loven her, må ny pensjonsordning opprettes. Pensjonskapital og innskuddsfond knyttet til tidligere ordninger overføres til den nye ordningen.

(2) Fastsetter innskuddsplanen for den nye ordningen lavere innskudd enn innskuddsplanen for en tidligere ordning, kan den tidligere innskuddsplanen videreføres for medlemmene av den tidligere ordningen på tidspunktet for sammenslåingen.

(3) Har et foretak som deltar i sammenslåingen pensjonsordning etter lov om foretakspensjon, kan den tidligere ordningen videreføres for medlemmene av ordningen på tidspunktet for sammenslåingen.

(4) Videreføring etter annet eller tredje ledd kan bare finne sted dersom samtlige tidligere innskuddsplaner eller foretakspensjonsordninger blir videreført.

§ 11-3. Foretaket skal ha foretakspensjonsordning

(1) Skal foretaket etter sammenslåingen ha pensjonsordning etter lov om foretakspensjon, gjelder reglene i lov om foretakspensjon kapittel 13.

(2) Har foretak som omfattes av sammenslåingen pensjonsordning etter loven her, skal pensjonsordningen omdannes etter reglene i § 14-1.

§ 11-4. Videreføring av tidligere pensjonsordning

(1) Skal det nye foretaket ikke ha egen pensjonsordning etter loven her eller etter lov om foretakspensjon, kan pensjonsordning for et foretak som omfattes av sammenslåingen videreføres for medlemmene av ordningen på tidspunktet for sammenslåingen. § 11-2 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Pensjonsordning som ikke blir videreført, skal opphøre og avvikles etter reglene i loven her eller i lov om foretakspensjon.

Kapittel 12. Deling av foretak m.v.

§ 12-1. Deling av foretak

(1) Blir et foretak delt opp i to eller flere nye foretak, skal pensjonsordningen deles på samme måte, med mindre pensjonsordningen videreføres som felles pensjonsordning for de nye foretakene etter reglene i kapittel 10. De medlemmer som skal overføres til hvert av foretakene skal anses som egen gruppe.

(2) Pensjonskapitalen knyttet til pensjonsordningen skal fordeles mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital etter § 3-4 for hvert medlem. Avkastning frem til tidspunktet for deling av foretaket skal være tilført pensjonskapitalen før fordelingen. Innskuddsfondet skal fordeles og overføres til pensjonsordningene for de nye foretakene på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i delingsåret.

(3) Hvert av de nye foretakene skal benytte midler tilordnet foretaket og dets gruppe av medlemmer for å sikre medlemmene tilsvarende pensjonsordning. Blir et foretak etablert ved delingen og deretter sluttet sammen med et annet foretak, gjelder reglene i kapittel 11.

(4) Medlemmer i pensjonsordningen som ikke skal overføres til de nye foretakene skal sikres rett til pensjonskapital etter reglene i kapittel 6. Blir en del av foretakets virksomhet avviklet i forbindelse med delingen, gjelder § 12-3 tilsvarende.

(5) Har det foretak som deles pensjonsordning i pensjonskasse, skal pensjonskassen avvikles etter § 13-3 fjerde ledd, likevel slik at sikkerhetsfond og egenkapital deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert foretaks gruppe av medlemmer.

§ 12-2. Utskilling av en del av foretaket

(1) Blir en del av foretaket utskilt til eget foretak, og skal en del av medlemmene i pensjonsordningen overføres til det nye foretaket, gjelder § 12-1 første til fjerde ledd tilsvarende. Er det mindre enn en tredel av medlemmene i pensjonsordningen som skal overføres til det nye foretaket, kan innskuddsfondet unntas fra fordeling.

(2) Blir virksomhet i foretaket utskilt og overført til annet foretak, og skal en del av medlemmene i foretakets pensjonsordning overføres til dette foretaket, gjelder første ledd tilsvarende. Har dette foretaket egen pensjonsordning, gjelder reglene i kapittel 11 tilsvarende. For øvrig gjelder reglene i § 11-4 eller kapittel 6.

§ 12-3. Avvikling av virksomhet i foretaket

(1) Blir en virksomhet i foretaket utskilt og avviklet, skal midlene knyttet til pensjonsordningen fordeles mellom den gruppe av medlemmer som må slutte og den gruppe som blir tilbake i foretaket, etter reglene i § 12-1 annet ledd. Er det mindre enn to tredeler av medlemmene som må slutte i foretaket, skal innskuddsfondet unntas fra fordeling.

(2) Midler tildelt den gruppe som skal slutte i foretaket disponeres etter reglene i § 13-3 første til tredje ledd.

(3) Paragrafen her gjelder tilsvarende dersom virksomheten i foretaket innskrenkes i løpet av to år på en slik måte at det må likestilles med en avvikling av en virksomhet. Kredittilsynet avgjør i tvilstilfelle om dette er tilfelle.

Kapittel 13. Opphør og avvikling

§ 13-1. Opphør av pensjonsordningen

(1) Foretaket kan bestemme at pensjonsordningen skal opphøre. Før beslutning treffes skal spørsmålet om opphør forelegges styringsgruppen og styret i pensjonskassen.

(2) Pensjonsordningen skal opphøre når det treffes vedtak om at virksomheten i foretaket skal avvikles. Det samme gjelder når det følger av bestemmelse i loven her at pensjonsordningen skal opphøre.

(3) Slutter foretaket å betale innskudd til pensjonsordningen, og foreligger det ikke midler i innskuddsfondet til dekning av innskuddene, skal ordningen opphøre.

§ 13-2. Avvikling av foretaket

(1) Skal foretaket avvikles fordi dets virksomhet overføres til annet foretak, gjelder reglene i kapittel 11 tilsvarende så langt de passer dersom minst to tredeler av medlemmene samtidig overføres til det andre foretaket. Medlemmer som ikke overføres, skal sikres rett til pensjonskapital etter reglene i kapittel 6.

(2) Skal mindre enn to tredeler av medlemmene overføres til det andre foretaket, skal pensjonsordningen opphøre og avvikles etter reglene i § 13-3.

§ 13-3. Avvikling av pensjonsordningen

(1) Når pensjonsordningen opphører, skal pensjonskapitalen knyttet til ordningen fordeles mellom medlemmene på grunnlag av opptjent pensjonskapital etter § 3-4 for hvert medlem. Avkastning frem til opphørstidspunktet skal være tilført pensjonskapitalen før fordelingen.

(2) Innskuddsfondet fordeles mellom medlemmene på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i opphørsåret. Ingen skal likevel tildeles mer fra innskuddsfondet enn det som trengs for å sikre fortsatt innbetaling av innskudd i inntil 5 år eller i tilfelle en kortere

periode frem til oppnådd pensjonsalder. Resten av innskuddsfondet tilbakeføres til foretaket.

(3) Reglene i kapittel 6 gjelder tilsvarende. Midler tildelt et medlem fra innskuddsfondet tillegges opp-tjent pensjonskapital.

(4) Ved avvikling av pensjonskasse skal egenkapitalen etter sluttregnskapet anvendes som fastsatt i vedtektene. For øvrig kan egenkapitalen med Kredit-tilsynets samtykke utbetales til foretaket.

Kapittel 14. Endring av pensjonsordning

§ 14-1. Omdanning til foretakspensjonsordning

(1) Et foretak som vil opprette pensjonsordning etter lov om foretakspensjon i stedet for pensjonsordning etter loven her, skal avvikle pensjonsordningen etter reglene i kapittel 13. Innskuddsfond knyttet til pensjonsordningen skal likevel overføres som premiefond for den nye pensjonsordningen.

(2) Det kan fastsettes i regelverket for den nye pensjonsordningen at opptjent pensjonskapital benyttes som premiereserve for medlemmenes alderspensjonsrettigheter i den nye pensjonsordningen. Lov om foretakspensjon §§ 4-11 annet og tredje ledd, 4-12 og 4-13 gjelder tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke når pensjonsordningen er opprettet med egen pensjonskonto for hver arbeidstaker.

(3) Annet ledd gjelder ikke arbeidstakere som har mindre enn 10 år igjen til pensjonsalderen eller som for øvrig ikke har rett til å bli medlem av foretakspensjonsordningen etter reglene i lov om foretakspensjon kapittel 3, med mindre annet er fastsatt i regelverket. Innskuddspensjonsordningen videreføres for slike arbeidstakere.

§ 14-2. Pensjoner under utbetaling

Omdanning etter reglene i § 14-1 er uten innvirkning på de rettigheter som tilkommer personer som får utbetalt pensjon.

Kapittel 15. Ikrafttredelse. Endring i andre lover

§ 15-1 Ikrafttredelse.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 15-2 Endringer i andre lover

1 Endringer i skatteloven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven):

§ 5-30 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder for midler overført fra innskuddsfond i medhold av innskuddspensjonsloven §§ 9-4 og 13-3 annet ledd.

§ 5-40 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder for innskuddspensjon i arbeidsforhold etter innskuddspensjonsloven.

Overskriften i § 6-46 skal lyde:

§ 6-46 Arbeidsgivers tilskudd til foretakspensjonsordning og innskuddspensjonsordning

§ 6-46 nytt annet ledd skal lyde:

Arbeidsgiver gis fradrag for tilskudd til innskuddspensjonsordning etter innskuddspensjonsloven. Fradraget omfatter

- a. *den skattepliktiges andel av årets innskudd,*
- b. *tilskudd til innskuddsfond med inntil 150 prosent av gjennomsnittet av det beløp som er nevnt under a og den skattepliktiges andel av årets innskudd i de to foregående årene, likevel bare så langt fondet ikke overstiger ti ganger gjennomsnittet av det beløp som er nevnt under a og den skattepliktiges andel av innskuddet i de to foregående år,*
- c. *tilskudd og kostnad i henhold til innskuddspensjonsloven §§ 3-2 tredje ledd og 3-4 femte ledd.*

Nåværende § 6-46 annet ledd blir nytt tredje ledd og skal lyde:

Frdrag kan kreves når premien, tilskuddet eller innskuddet etter første og annet ledd er endelig betalt til pensjonsordningen innen tre måneder etter utgangen av vedkommende inntektsår.

§ 6-47 bokstav d skal lyde:

- d. *premie til fortsettelsesforsikring etter lov om foretakspensjon § 4-9 knyttet til fripolise utstedt til den skattepliktige som følge av at medlemskap i foretakspensjonsordning er opphørt av annen grunn enn den skattepliktiges alder. Det samme gjelder innskudd til alderspensjon etter innskuddspensjonsloven § 6-5 første ledd som følge av at medlemskap i innskuddspensjonsordning er opphørt av annen grunn enn den skattepliktiges alder. Fradraget kan ikke overstige 40 000 kroner.*

§ 10-30 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i §§ 10-31 til 10-37 får ikke anvendelse på andeler i verdipapirfond når disse er eid i forbindelse med individuell pensjonsavtale etter § 6-47 første ledd c når avtalen er inngått mellom andelseier og forvaltningsselskap. Tilsvarende gjelder for andel i verdipapirfond som er eid i forbindelse med innskuddspensjon etter innskuddspensjonsloven.

§ 12-2 ny bokstav e skal lyde:

- e. *utbetalinger etter innskuddspensjonsloven,*

Nåværende bokstav e og f blir henholdsvis ny bokstav f og g.

2 Endring i lov om avgift på arv og visse gaver

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endring i lov av 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver:

§ 4 tredje ledd fjerde punktum skal lyde:

Det samme gjelder for engangsutbetaling etter innskuddspensjonsloven.

3 Endringer i folketrygdløven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven):

§ 3-15 annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) pensjon, føderåd og livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, *utbetalinger etter innskuddspensjonsloven* og utbetalinger under individuell pensjonsavtale etter skatteloven § 6-47 bokstav c.

§ 23-3 nr. 1 bokstav a skal lyde:

- a) pensjon, livrente som er ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, føderåd, *utbetalinger etter innskuddspensjonsloven* og individuell pensjonsavtale etter skatteloven § 6-47 bokstav c.

4 Endringer i ligningsloven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov av 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven):

§ 6-6 første ledd bokstav f skal lyde:

- f. livsforsikringselskaper, banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond gi oppgave over rettighetshaver og de begunstigedes navn, fødselsnummer, adresse, sparebeløp, gjenkjøpsverdi, betalt innskudd mv. for individuelle pensjonsavtaler (IPA). *Tilsvarende gjelder for innskuddspensjon etter innskuddspensjonsloven.*

§ 6-7 annet ledd skal lyde:

Forsikringsselskaper, banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond skal ukrevet levere oppgaver over utbetalinger fra individuelle pensjonsavtaler (IPA) mv. til rettighetshaver, begunstiget, bo eller arving i siste år. *Det samme gjelder for utbetalinger etter innskuddspensjonsloven.*

§ 6-16 bokstav c skal lyde:

- c. i forskrift bestemme at de i denne paragraf spesifiserte oppgavene; lønnsoppgaver mv. etter § 6-2, saldo- og renteoppgaver ved årsskifte eller ved oppgjør av konti i løpet av det siste inntektsår etter § 6-4 og § 6-13 nr. 2 d, kontrollopgaver etter § 6-3 nr. 5, kontrollopgaver fra Verdipapirsentralen etter § 6-5, livsforsikringspremie, pensjonsforsikringspremie, *innskudd etter innskuddspen-*

sjonsloven og innskudd i individuell pensjonsavtale (IPA) mv., spare- og fondsinnskudd, tilskudd til forskningsinstitutter mv. og betaling for pass og stell av barn mv. etter § 6-6, utbetalinger mv. fra forsikringsselskaper, banker og forvaltningsselskaper for verdipapirfond etter § 6-7, aksjonær-oppgaver etter § 6-11, oppgaver fra Trygdeetatens Innkrevingsentral og Statens Innkrevingsentral etter § 6-13 nr. 4, fordelingsoppgaver over inntekter, utgifter og formue i boligselskap etter skatteloven § 51 sjette ledd og i boligsameier etter forskrift gitt i medhold av skatteloven § 42 b nr. 9, skal overleveres i maskinlesbar form.

5 Endring i forsikringsavtaleloven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endring i lov av 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler:

§ 19-2 annet ledd skal lyde:

Avtale om kollektiv pensjonsforsikring skal fastsette om forsikringens overskudd skal godskrives forsikringstakeren eller medlemmene. Overskudd på midler tilknyttet foretakspensjonsordning med skattefordel skal likevel anvendes i samsvar med regler gitt i lov om foretakspensjon. *Overskudd på midler tilknyttet innskuddspensjonsordning med skattefordel skal anvendes i samsvar med regler gitt i innskuddspensjonsloven.*

6 Endring i stiftelsesloven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endring i lov av 23. mai 1980 nr. 11 om stiftelser m.m.:

§ 3 tredje ledd nytt nr. 3 skal lyde:

- 3) *Pensjonskasse med pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven*

Nåværende nr. 3 - 5 blir nye nr. 4 - 6.

7 Endring i verdipapirfondloven

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endring i lov av 12. juni 1981 nr. 52 om verdipapirfond:

§ 6-8 første ledd skal lyde:

Andelseier har i samsvar med bestemmelsene i denne paragraf rett til å få sine andeler innløst i kontanter, med mindre annet følger av *avtale om pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven* eller individuell pensjonsavtale etter skatteloven inngått mellom andelseier og forvaltningsselskapet. Ved særskilt avtale med større andelseiere kan forvaltningsselskapet avgrense det antall andeler som disse kan kreve innløst innen fastsatte tidsrom.

B

Stortinget ber Regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til spørsmålet om investeringsvalg i foretakspensjon og tilhørende endringer i virksomhetsreglene, slik at endringer i tråd med konkurranseflateutvalgets tilrådinger knyttet til virksomhetsregler i livsforsikring kan implementeres.

C

Stortinget ber Regjeringen fremme lovforslag som åpner for adgang til parallelle innskudds- og ytelsesordninger i samme bedrift.

D

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av å legge innskuddspensjon på toppen av en ytelsesbasert pensjon.

E

Stortinget ber Regjeringen foreslå endringer i § 5-1 om alminnelige regler for innskuddsplanen i tilknytning til den varslede proposisjonen om endringer i lov om foretakspensjon for å ivareta denne intensjonen på en hensiktsmessig måte.

F

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om adgang til at man lukker ordningen for nye medlemmer, slik at de som i dag er inne i en ytelsesordning kan ha rett til å stå i ordningen frem til pensjonsalder.

Oslo, i finanskomiteen, den 11. oktober 2000

Dag Terje Andersen

leder

Børge Brende

ordfører

Siv Jensen

sekretær